

વ્યાપાર-દર્શન

[બાવોની તેજ મંદી દર્શવિતો ગ્રંથ]

મકાસિય

માસતર બાદીલાલ માંકનજાલે શાહ

મુંબઈ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક

૨૧૬૬૦

કિં

૨૧૬૬૦

ગ્રંથનામ

ચાપા ૨૬૨૭

વર્ગિક

૩૧:૪૪૪

। ॐ नमः ।

व्यापार-दर्शन

न्येतिषशास्त्रना आधारे जनरनी
वधघट जतावतो अथ

● संपादक अने संपादक ●
भास्तर वाडीलाल सांकण्यंठ शाह
मुंजध

वि. सं. १९९५] वीर सं. २४६५ [छ. सं. १९३६

मूल्य
अडी रुपिया

:પ્રકાશક:
માસ્તર વાડીલાલ સાંકળચંદ શાહ
આદીશ્વર જૈન મંદિર, પાપધુની
મુ'બઈ.

પત્રવ્યવહાર કરવાનું સ્થળ તથા
પ્રાપ્તસ્થાન
૧ પોપટલાલ સાંકળચંદ શાહ
કીકાભટની પોળ, અમદાવાદ
૨ ધી જ્યોતિ કાયાલય લિ.
પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ મુ'બઈ-૨.

● પ્રથમ આવૃત્તિ ●
૧૦૦૦

:મુદ્રક:
ધીરજલાલ ટોકરશી શાહ
જ્યોતિ મુદ્રણાલય, પાનકોર નાકા,
જુહાપુર મુંબઈ સામે, અમદાવાદ.

પ્રસ્તાવના

નીતિકારોનું વચન છે કે વ્યાપારે વસતિ લક્ષ્મીઃ ધનનો વાસ વ્યાપારમાં છે. એટલે કે ધનપ્રાપ્તિનું મુખ્ય સાધન વ્યાપાર છે. આ વ્યાપારમાં સફળ થવા માટે જેમ બુદ્ધિ-ચાતુર્ય અને હિસાબી જ્ઞાન આવશ્યક છે તેમ તે સંબંધીનું જ્યોતિષ-શાસ્ત્રનું જ્ઞાન પણ આવશ્યક તેમજ ઉપયોગી થઈ પડે છે. જ્યોતિષશાસ્ત્રના બળે જેમ ભવિષ્યની બીજી બીજી ઘટનાઓની આગાહી સચોટ રીતે જાણી શકાય છે તેમ વ્યાપાર સંબંધી એટલે કે અમુક અમુક વસ્તુઓના ભવિષ્યના બજાર ભાવ સંબંધી આગાહીઓ પણ બરાબર જાણી શકાય છે. ચાલુ બજારભાવ ઉપર જેમ અત્યારે રાજદારી વાતાવરણ તેમજ તાર વ્યવહાર, ટેલીફોન કે રેડીઓ વગેરે સાધનો દ્વારા પરદેશના બજારોની અસર પડે છે તેમ જ્યોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે રાશિ, ગ્રહ, નક્ષત્ર, ચંદ્ર-સૂર્યનું ગ્રહણ, ગ્રહોનું સંયુક્ત થવું, ગ્રહોનો વેધ, વાદળ, વાયુ, વીજળી, વરસાદ, તિથિની ક્ષયવૃદ્ધિ, અધિક માસ, પૂર્ણિમા, અમાવાસ્યા વગેરે અનેકાનેક યોગાનુ-

યોગોની પણ અસર પડ્યા વગર નથી રહેતી. આ અસર બાણુવા માટે જ્યોતિષશાસ્ત્રનું જ્ઞાન મેળવવું અનિવાર્ય થઈ પડે છે. એટલા માટે આવું જ્ઞાન મેળવવામાં વ્યાપારી બાઈઓને સહાયરૂપ થઈ પડે તે ઉદ્દેશથી પ્રસ્તુત પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

જ્યોતિષના આધારે બળ્લરમાં થતા ફેરફારોને બતાવતા અનેક જૈન તેમજ જૈનેતર ગ્રંથો પૂર્વ જ્ઞાની પુરુષોએ બનાવ્યા છે. તેમાં જૈન ગ્રંથોમાં સુખ્યતયા વર્ષપ્રબોધ ચાને મેઘ-મહોદય, ત્રૈલોક્ય પ્રદીપિકા, ભદ્રબાહુ સંહિતા, વગેરે ગ્રંથો છે અને જૈનેતર ગ્રંથોમાં વારાહ સંહિતા વગેરે ગ્રંથો છે. આ ગ્રંથો તેમજ આ વિષયને લગતા ગુજરાતી કે હિન્દી ભાષામાંના બીજા ગ્રંથોનો ઉપયોગ કરીને એ બધાના સાર રૂપે આ નાની પુસ્તિકા તૈયાર કરી છે. આ પુસ્તિકા વ્યાપારી બાઈઓને અવશ્ય સહાયરૂપ થઈ પડશે એવી આશા છે.

પૂર્વ કાળમાં દરેક કાર્ય જ્યોતિષશાસ્ત્રને અનુસરીને જ કરવામાં આવતું હતું અને પરિણામે દેશમાં સુખ-શાંતિ અને આબાદી વિશેષ પ્રમાણમાં હતી. લોકો સુખી હતા અને શાંતિમય જીવન જીવતા હતા. અત્યારે આપણે એ શાસ્ત્રને વિસારી મૂક્યું છે એટલું જ નહીં, પણ કોઈ કોઈ તો એની હાંસી કરવાનું પણ ચૂકતા નથી. પણ આ વસ્તુ સારી નથી. આનું કડવું પરિણામ અવશ્ય લોગવવું પડે છે.

જેઓ જ્યોતિષમાં શ્રદ્ધા ધરાવે છે અને દેશ, કાળ અને પરિસ્થિતિનો વિચાર કરી પ્રવૃત્તિ કરે છે તેમને આ પુસ્તક અવશ્ય સહાયરૂપ થઈ પડશે એ નિર્વિવાદ છે.

આભાર

પ્રસ્તુત વ્યાપાર-દર્શન અથ જ્યોતિષ વિદ્યાના પારંગત જ્ઞાનાચાર્યોએ રચિત પ્રાચીન જ્યોતિષશાસ્ત્રના આધારે તથા હાલની ચાલુ પદ્ધતિએ પ્રસિદ્ધ થયેલા અથોના આધારે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

મહાન ઉપાધ્યાયજી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી મેઘવિજયજી મહારાજે સત્તરમા સૈકામાં સંસ્કૃત ભાષામાં રચેલ શ્રી વર્ષપ્રબોધ-મેઘ મહોદય અંથના ગુજરાતી ભાષાંતરમાંથી અનેક ઉપયોગી સંગ્રહ અત્રે દાખલ કર્યો છે. જ્યાવરના મહાન જ્યોતિષી પંડિત મીઠાલાલ વ્યાસ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ ભાવિક્ષણ નામે હિંદી અંથમાંથી ૫૦ વર્ષોમાં બનેલા બનાવોનાં પ્રમાણુ તેમજ બીજી અનેક ઉપયોગી વિગતોનો સંગ્રહ આમાં આપવામાં આવ્યો છે. તેજમંદીના ખાસ નિજ્ઞાત વિદ્યાસાગર, ન્યાય રત્ન શ્રી શાંતિવિજયજીએ રચેલા હિંદી અંથો પકી જૈનમત-પ્રભાકરમાંથી તેજમંદી કાઢવાની રીત અને વર્ષના વર્તારા કાઢવાની રીતનું ગુજરાતી ભાષાંતર અહીં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

મહાન યુગપ્રધાન શ્રી જિનદત્તસૂરીશ્વરજી રચિત શુકન શાસ્ત્રના આધારે ચૈત્ર શુકલ દ્વિતીયાના ચંદ્ર-દર્શનનો વિષય ઉપયોગી જાણી આમાં પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. આ ઉપરાંત આ અંથ તૈયાર કરવામાં કોટન કલ્પતરૂ, તેજમંદીદર્પણ, મહાન જ્યોતિષ અંથ આરંભસિદ્ધિશાસ્ત્ર અને નારચંદ્ર જૈન જ્યોતિષ અંથ વગેરે અનેક અંથોનો ઉપયોગ કર્યો છે, તે માટે ઉપયુક્ત અંથકર્તા મહાશયોનો હું આભાર માનું છું.

વિષયાનુક્રમ

નંબર	વિષય	પત્રાંક.
૧	વર્ષના રાખનું ફળ.	૧
૨	રાશિપરના ગુરુનું ફળ.	૨
૩	અહલુફળ અધિકાર.	૪
૪	ચંદ્રઅહલુ અને વારફળ	૫
૫	માસ ચંદ્રઅહલુ અધિકાર	૭
૬	સૂર્યઅહલુ અને વારફળ	૮
૭	સૂર્યઅહલુ માસ સંબંધી વિચાર	૯
૮	અહલુ અને નક્ષત્ર યોગ વિચાર	૧૦
૯	ચાંદિમાં વધઘટ થવાના યોગ ...	૧૦
૧૦	મિલોના શેરોમાં મોટી વધઘટના ખાસ સંયોગ	૧૩
૧૧	ધી, તેલ, ગોળ વિષયક તેજમંદી વિચાર	૧૫
૧૨	સંક્રાંતિ વિચાર	૧૬
૧૩	સંક્રાંતિ અને વારફળ અધિકાર	૧૬
૧૪	સંક્રાંતિ સમયે ચંદ્રની રાશિનો વિચાર	૨૩
૧૫	ઉદય અસ્ત અહલુફળ	૨૪
૧૬	અહોની ગતિ	૨૬
૧૭	શનિશ્ચર વિચાર	૨૭
૧૮	રાહુફળ વિચાર	૨૮

૧૯ રાશિ ઉપર એકત્ર થતા ગ્રહોનું ક્ષણ	....	૨૯
૨૦ ઉદય અસ્ત ગ્રહક્ષણ અધિકાર	....	૩૩
૨૧ વક્રી માર્ગી ગ્રહક્ષણ અધિકાર	....	૩૫
૨૨ ગ્રહોનું નક્ષત્ર ક્ષણ	....	૩૬
૨૩ ચંદ્રદર્શન ક્ષણ	....	૩૭
૨૪ ક્ષાગણ્ય માસમાં ચંદ્રદર્શનવિચાર	....	૩૯
૨૫ શકુન શાસ્ત્ર (ચૈત્ર શુકલ દ્વિતીયા ચંદ્રદર્શન ક્ષણ અધિકાર)	....	૪૦
૨૬ તિથિ વાર ક્ષણ અધિકાર	....	૪૩
૨૭ વાર ક્ષણ અધિકાર	....	૫૨
૨૮ માસ ક્ષણ અધિકાર	....	૫૪
૨૯ તિથિ ક્ષણ વિચાર	....	૬૫
૩૦ તેજમંદી જાણવાની રીત (શાંતિવિજયજી કૃત)		૬૭
૩૧ તેજ મંદી જાણવાની બીજી રીત	....	૭૦
૩૨ સંવતનો વર્તારો કાઢવાની રીત	....	૭૪
૩૩ સપ્ત નાડી ચક્ર	....	૭૬
૩૪ તિથિ યોગ ચંત્ર	....	૮૬
૩૫ સર્વતોભદ્ર ચંત્ર	....	૮૮
૩૬ નક્ષત્ર અને વારના સંયોગથી થતો યોગ	....	૮૯
૩૭ તિથિ, વાર અને નક્ષત્રના સંયોગથી થતા યોગ		૮૯
૩૮ પંચક અધિકાર	....	૯૨
૩૯ વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર	....	૯૪
૪૦ વિષ્ણુડો	....	૯૪
૪૧ સાત વારની વધઘટનો અનુમાન ક્રમ	....	૯૪
૪૨ સૂચના.		

सर्वारिष्टप्रणशाय, सर्वाभिष्टार्थदायिने ।
सर्वलब्धिनिधानाय, श्री गौतमस्वामिने नमः ॥१॥

સૂચના

આ વ્યાપારદર્શન ગ્રંથમાં વર્ણવેલા દરેક વિષયોનું અથ-ઈતિ અવલોકન કરવું.

ભૂતકાળના ૫૦ વર્ષોમાં બનેલા બનાવોનાં પ્રમાણ આખ્યાં છે તે ચૈત્રી સંવત મુજબ સમજવા.

એ ચોક્કસ યાદ રાખવું કે જ્યારે પોતાની નામ રાશ્ત્રિ પર, ૪-૮-૧૨ મેા ગુરુ હોય; શનિશ્વરની સાડીસાતી અશુભ પાચે હોય, ધાતિક માસ અને તિથિ, તથા વાર, નક્ષત્ર, ધાતિક હોય ત્યારે વેપાર ધંધો કે વ્યાવહારિક શુભ કાર્યો ન કરવાં. તે અશુભ દિવસોમાં વ્યાપાર વગેરે કરવાથી લાભના બદલે હાનિ થવાનો સંભવ છે. (આ બાબત સાધારણ સ્થિતિના માણસો માટે છે.) મહાન પુણ્યશાળીઓને પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના ઉદયથી અશુભ ગ્રહો પણ શુભ ફળ આપે અથવા શુભ ગ્રહોની પ્રત્યેકતાથી અશુભ ગ્રહો નિર્જળ થઈ જાય એ સ્વાભાવિક છે. જેઓ મહાન પ્રયાસ કરવા છતાં દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરી શકતા નથી તેઓએ અશુભ દિવસોમાં પાપકર્મના ક્ષય માટે વિશેષ પ્રકારે ધર્મ આરાધન કરી, અશુભ કર્મોના ક્ષય કરવો, જેથી અશુભ દિવસો આદ્ય જતાં શુભ દિવસોમાં સારો લાભ મળશે.

(૨)

જે વસ્તુનો વેપાર કરવો હોય તે પ્રત્યે લેણદેણી હોય તો જ તે વેપાર કાયમ રાખવો, નહિ તો ણીજી જે વસ્તુમાં લેણદેણી હોય તે વસ્તુનો વેપાર કરવો. ભાગીદારીના સંબંધમાં પણ તે મુજબ સમજવું.

વેપાર ક્યારે કરવો ? જેમ વ્યાવહારિક કાર્યોમાં કૃતોદ્ધર્મ નિવડવા શુભ મૂર્તિ જોવાય છે, તેમ વ્યાપાર ધંધામાં ધન પ્રાપ્તિ માટે જ્યારે યોગ્યતાની જમણી નાસિકામાંથી ૧૬ અંગુલ પ્રમાણ પવન નાભિ તરફ નીચે વહેતો હોય ત્યારે સમજવું કે “જલતત્ત્વ” ચાલે છે. આ ટાંઠમે પવનને અંદર ખેંચી વાયુથી પેટ ભરી વાયુને સ્થિર (કુંભક) કરવો ત્યારબાદ જમણો પગ પ્રથમ ઉપાડી પ્રમાણ કરવું અને વસ્તુની લેવડ દેવડ કરવી જેથી વેપાર ધંધામાં જરૂર કૃતોદ્ધર્મ થાય.

જેઓના ભાગ્ય જીવનમાં દરિદ્રતાનો યોગ હોય, આજીવિકાથે મહાસંકટ સહન કરવું પડતું હોય તેઓએ નીચે લખ્યા મંત્ર મુજબ ત્રણ તાર (સોના, ચાંદી, તાંબા)ની અંગુઠી બનાવીને પહેરવાથી સારી રીતે આજીવિકા ચાલશે.

તીવ્રદરિદ્રતા નિવારણ અંગુઠી

તામ્રતારમુવર્ણનામર્કષોડ્યારવેન્દ્રભિ :

કૃતા ત્રિશક્તિમુદ્રેયં, તીવ્ર દારિદ્ર્યનાશિની ॥

વિધિ—રવિવારે કે ગુરુવારે પુષ્પનક્ષત્રમાં, તાંબું ૧૨ ભાગ, રૂપું ૧૬ ભાગ, સોનું ૧૦ ભાગ એ ત્રણે અલગ અલગ તારને એકત્ર કરી વીંટી બનાવીને જમણા અંગુઠાની બાજુની આંગળીએ પહેરવાથી તીવ્ર દરિદ્ર દૂર થાય છે.

નીચે લખેલ મંત્રનું વિધિપૂર્વક આરાધન કરવાથી ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે.

શ્રીપ્રાપ્તિ મહાવિધા

॥ તીર્થકરગણધર પ્રસાદાત્ પથ યોગઃ ફલતુ ॥ એમ કહીને પછી મંત્ર પઢવો.

ૐ હ્રીં વીયં બુદ્ધિણં । ૐ હ્રીં કુટ્ઠં બુદ્ધિણં । ૐ હ્રીં
સંમિત્ત સોઆણં । ૐ હ્રીં અરુત્વીણમહાણસલદ્ધિણં ।
સવ્વલદ્ધિણં નમઃ સ્વાહા ।

આ મહાવિદ્યાનો ત્રણ ઉપવાસ—અઢમ કરીને ત્રણ દિવસમાં સાડાઘાર હજાર જાપ કરવો. ઉપવાસ ન બની શકે તો, દૂધ, સાકર, ઘી, ચોખા અને રોટલીનું એક વાર ભોજન કરવું, ઉકાળેલું પાણી પીવું. આ મહાવિદ્યાનો જાપ કરતી વખતે પીળાં કપડાં, પીળું આસન અને પીળી માળા રાખવી. સાડાઘાર હજાર જાપ પૂર્ણ થયા બાદ હમેશાં ૧૦૮ વાર જાપ કરવો, જેથી ધન, સંપત્તિ અને પુત્રપરિવાર પ્રાપ્ત થાય તેમજ આજીવિકા સારી ચાલશે.

મંત્રનું આરાધન કરનારને કંદમૂળ, રાત્રિભોજન, અલક્ષ્ય પદાર્થનો ત્યાગ કરવો અને શીયલવ્રત-પ્લહ્યચર્યનું પાલન, સત્ય બોલવું. વજ્રે આમ્નાય મંત્રવિધિ મુજબ દરરોજ પાલન કરવાથી લાભ થશે. લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થયા પછી તેનો સંવ્યય કરવો. દુર્વ્યય કરનારને મંત્ર અત્રિષ્ઠાયક દેવતાઓ ઉલટું ક્ષણ આપે છે, તે ધ્યાનમાં રાખવું.

એકેક દિવસના યોગમાં બજાર ખુલ્યા પછી કામ કરનારને બજાર પોતાની તરફેણમાં જોવામાં આવે તો ચઢતા નફામાં વેપાર વધારતા જવું. દાખલા તરીકે ત્રિપુષ્કર યોગ તેજકર્તા છે. જે દિવસે આ યોગ થયો હોય તે દિવસે બજાર તેજ જોવામાં આવે તો ચઢતા નફે વેપાર વધારતા જવું અને ભાવ વધતા અટકે કે તૂર્ત જ વેચાણ કરવું. મૃત્યુયોગ મંદીકર્તા છે, તેમાં પણ મંદી થતી અટકે એટલે ખરીદ કરવું, પણ પંચાંગોની નિયમિતી કે નક્ષત્રની ઘડી ઉપર વિશેષ આધાર રાખવો નહિ.

જે શહેરોમાં એકેક દિવસની તેજ મંદીની ગલીયો લગાવીને કામ થાય છે ત્યાં થોડી રકમ રોકનારને પણ ચોક્કસ સંયોગોમાં સારો લાભ થાય છે.

તિથિ, વાર અને નક્ષત્રના ત્રિકસંયોગથી તથા તિથિ અને નક્ષત્રના દ્વિ સંયોગથી જે યોગો બને છે તે યોગોનું ફળ આ અંશમાં આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં ધ્યાન રાખવા જેવું એ છે કે જે દિવસે તે યોગ થતો હોય તે દિવસે તિથિની ધડીના પ્રમાણ અને નક્ષત્રની ધડીના પ્રમાણ ઉપર ખાસ ધ્યાન રાખવાનું છે. દષ્ટાંત તરીકે એકમના દિવસે મૂળ નક્ષત્ર ૫૦ ધડી હોય અને એકમની ૩૦ ધડી હોય તો તે દિવસે જ્વાળામુખી યોગ ૩૦ ધડી સુધી ફળ આપે. અમાવાસ્યા ૩૦ ધડી હોય ઉપર એકમનો ભાગ હોય અને અમાવાસ્યાએ મૂળ નક્ષત્ર ૫૦ ધડીએ હોય તો અમાવાસ્યાની ૩૦ ધડી પૂરી થયા પછી બાકીની ૨૦ ધડી જ્વાળામુખી યોગનું ફળ મળે. એટલે તિથિ અને નક્ષત્રોનું સંયુક્ત-પણું જ્યાં સુધી સાથે હોય ત્યાં સુધી તે યોગનું ફળ મળે. હાલના પંચાંગોમાં તિથિ અને નક્ષત્રની ધડીમાં ફેરફાર જોવામાં આવે છે, તેથી જ્યારે તે યોગ થયો હોય ત્યારે તે યોગ મુજબ જનરમાં ભાવની વધઘટ જ્યાં સુધી આપણી તરફેણમાં હોય ત્યાં સુધી તે યોગ સાથે સંબંધ રાખવો.

આ વ્યાપાર-દર્શન અંશમાં ભાવની વધઘટ થવાના અનેક યોગ બતાવ્યા છે. વ્યાપારીઓએ ગમે તો હાજર માલનો સંગ્રહ કરીને અથવા માસિક કે વાર્ષિક તેજમંદીના ઓપ્શન લગાવીને વ્યાપાર કરવાથી સારો લાભ થશે. દરરોજની વધઘટમાં અથડાઇ જવા રૂપ કે અઠવાડીક કે પખવાડીક તેજમંદીનાં ઓપ્શન લગાવી નાણાંના દુર્વ્યય સાથે દરરોજની ઉપાધિ રૂપ ધધો કરવો નહિ. અઠવાડીક તેજમંદીની ગલીએ લગાવવામાં અને વાર્ષિક ગલીઓમાં કેટલો તફાવત પડે છે, તે દરેકને સમજાય તેવું છે. વ્યાપારીઓએ પોતાની શક્તિનો સંગ્રહ કરી જ્યારે વાર્ષિક વાયદાઓમાં કામ કરવાનો સમય આવે ત્યારે શક્તિ મુજબ

અંયોગાનુસાર મોટી વધધટનો લાભ લેવા, તેજ કે મંદીનાં ઓપ્શન લગાવી વ્યાપાર કરવાથી લાભ થશે અને લાંબી મુદતના વ્યાપારથી નિશ્ચિંતપણે સંતોષપૂર્વક જીવન વ્યતીત થશે. ભવિષ્યમાં પાંચ વર્ષોમાં આવનારા મોટી વધધટના મહાન યોગ આ સાથે આપવામાં આવ્યા છે. અડવાડીક તેજમંદી લગાવી વ્યાપાર કરનારને આજે શું થશે, કાલે શું થશે, તેની ચિંતા રહે છે; અને જ્યોતિષીઓના સાચા કે ખોટા વર્તારા ઉપર આધાર રાખવો પડે છે.

ઝહો, નક્ષત્રો, સૂર્યસંક્રમણ, ગ્રહણ, ગ્રહોનુ અંયુક્તપણું, વાદળ, વીજળી, વાયુ, અધિકમાસ, તિથિની ક્ષયવૃદ્ધિ વગેરે અંયોગાનુસાર લાખો યોગ બને છે. તે દરેકનો અભ્યાસ કરી, સાથે રાજદારી વાતાવરણ અને માલની આવક જવક વગેરેનો વિચાર કરી સમયાનુસાર વર્તારા આપનાર વિદ્વાન જ્યોતિષી કવચિત જ હશે.

દરેક ગ્રહો વસ્તુના ભાવમાં તેજની કે મંદીની અસર ચોક્કસ કરે છે. જ્યોતિષ એ દર્પણ છે, પરન્તુ અમુક ટાઈમ સારા અંયોગાનુસાર મોટી વધધટ જેવામાં આવે ત્યારે ગ્રહોના ફલાદેશ મુજબ લાંબી મુદતના વાયદામાં કે હાજર માલમાં વ્યાપાર કરવાથી, જ્યોતિષીઓના દરરોજના વર્તારા ઉપર અધાર રાખવાની જરૂર રહેશે નહિ. તેથી જ પ્રામાણિક જ્યોતિષીઓ દરરોજનો વર્તારા ન આપતાં લાંબી મુદતની રૂબ મુજબ વ્યાપાર કરવાની સલાહ આપે છે.

ભવિષ્યમાં આવનાર મહાન યોગ

નજીકના ભવિષ્યમાં મહાન યોગો આવે છે તેનો લાભ લઈ શકાય તેમજ તે યોગોની સત્યતા પુરવાર થાય તે હેતુથી અત્રે તેની દૂંક નોંધ આપી છે.

૧ વિ. સં. ૧૯૯૫ના ચૈત્ર સુદ પૂનમે મીનરાશિનો ગુરુ થયો. તે પાંચ માસ સુધી રૂમાં તેજ કરશે તેમજ અષાડ અને પ્રથમ શ્રાવણ

આ બે માસમાં ૩ અને અનાજમાં વધુ તેજ થશે. ત્યારબાદ વધધટે ૩ અને અનાજમાં મંદીનું રીએક્શન આવશે.

૨ વિ. સં. ૧૯૯૬ના પોષ વદ ૧૩ કન્યા રાશિ ઉપર રાહુ આવશે તે ટાઈમથી અલસીના ભાવમાં મંદી ચાલુ થશે અને ૩ના ભાવમાં તેજ થશે.

૩ વિ. સં. ૧૯૯૬ના વૈશાખ માસમાં મેષ રાશિનો ગુરુ થશે તેને શનિશ્વરનો સંયોગ થવાથી ૩માં ૧૦૦ થી ૧૫૦ ટકા સુધી તેજ થવા અવકાશ છે.

૪. વિ. સં. ૧૯૯૭માં વૃષભનો ગુરુ ૩માં. ૭૫થી ૧૦૦ ટકા તેજ કરશે.

૫. વિ. સં. ૧૯૯૮માં મિથુનનો ગુરુ ૩માં ૫૦થી ૭૫ ટકા મંદી કરશે.

૬. વિ. સં. ૧૯૯૯માં કર્ક રાશિનો ગુરુ ૩માં ૭૫થી ૧૦૦ ટકા તેજ કરશે.

૭ વિ. સં. ૧૯૯૯માં કર્ક રાશિ ઉપર રાહુ આવશે ત્યારે ચાંદીમાં ૧૫ થી ૨૦ ટકાની તેજ થશે.

૮ વિ. સં. ૨૦૦૧ની સાલમાં મિથુન રાશિ ઉપર રાહુ આવશે ત્યારે ચાંદીમાં ૧૫ થી ૨૦ ટકાની મંદી થશે.

આ પ્રકારના મોટી વધધટના અનેક યોગો આ ગ્રંથમાં આપવામાં આવ્યા છે. મોટી વધધટના સંયોગોમાં દેશકાળને ધ્યાનમાં રાખી તેજના કે મંદીના સંયોગોનો લાભ લેવો.

પ્રાયઃ દરેક વર્ષોમાં ૩માં ૧૦૦ ટકા લગભગ તેજ થાય છે, અને તેજનો યોગ પૂરો થતાં ૧૦૦ ટકાની મંદી થાય છે. પાકની બહુલતા હોય ત્યારે પણ ૪૦ થી ૫૦ ટકાની વધધટ થાય છે. જ્યારે બહુ નીચા ભાવ લગભગ ૧૪૦૭ હોય ત્યારે ભેણુ કરવું જોઈએ. બહુ ઊંચા ભાવ ૨૮૦૭ આસપાસ હોય ત્યારે વેચવું જોઈએ, પણ મંદીમાં મંદી અને તેજમાં તેજ ધારી ઊત્તરસુલટ વેપાર કરી ફસાઈ ન જવાય અને ભવિષ્યમાં આવનાર મહાન યોગોનો રીતસર લાભ લઈ શકાય તે હેતુથી આ ટૂંક નોંધ અત્રે આપવામાં આવી છે.

॥ परम मंगल श्री दादाजी काव्यानि ॥

दासानुदासा इव सर्वदेवा, यदीयपादाब्जतले लुठंति,
 मरुस्थलीकल्पतरुः स जीयाद्यगप्रधानो जिनदत्तसूरिः ॥१॥
 चिंतामणिः कल्पतरुर्वराकः कुर्वन्ति भव्याः किमु काप्रगव्याः ॥
 प्रसीदतः श्री जिनदत्तसूरेः सर्वं पदं हस्तिपदे प्रविष्टम् ॥२॥
 नो योगी न च योगिनी न च नराधीशस्य नो शाकिनी,
 नो वेतालपिशाचराक्षसगणा नो रोगशोकौ भयम् ॥
 नो मारी न च विग्रहप्रभृतयः प्रीत्या प्रणत्युच्चकैः,
 यस्ते श्री जिनदत्तसूरिगुरवो नामाक्षरं ध्यायति ॥३॥

॥ अथ सचईया लिख्यते ॥

बावन वीर किये अपणें बस, चौसठ जोगण पाय लगाई,
 डाइण साइण व्यंतर खेचर, भूतरु प्रेत पिशाच पुलाई ॥
 बीज तडक कडक भटक, अटक रहे जु खटक न काई,
 कहे धर्मसिंह लंगे कुण लीह, दिये जिनदत्त की एक दुहाई ॥१॥

॥ छप्पा ॥

कुशल अंग उछरंग, कुशल विणजे व्यापारे,
 कुशल देव देहरे कुशल धन राजदुवारे,
 पुण्य पसाये कुशल, कुशल श्री संघ भणीजे;
 बाहण आवे कुशल, कुशल घर घर गाइजे,
 श्री जिनचंद्रसूरि पुह पट्टधर, नाम मंत्र आरति टले,
 श्री जिनकुशलसूरि पाय पूजतां, नवनिधान लक्ष्मी मिले ॥१॥

શ્રી ગૌતમસ્વામિને નમઃ ।

વ્યાપાર-દર્શન

વર્ષના રાજીનું ફલ

૧ વર્ષનો રાજી રવિ હોય તો ઘી, ગોળ, તેલ, અનાજ અપાડ શુદ્ધ ૧ થી તેજ થાય. એક જ મહિનામાં સારી તેજ થાય. સંવત ૧૯૨૬, ૩૬, ૪૩, ૪૬, ૬૬, ૭૦, ૭૩ અને ૭૭માં એ યોગ બન્યો છે.

૨ વર્ષનો રાજી મંગલ હોય તો અનાજને સંઘરવું અને આસો માસમાં વેચવું. ગોળ, ખારેક, કપાસિયા, બાદરવામાં વેચવા. સંવત ૧૯૨૫, ૨૮, ૩૨, ૩૫, ૩૮, ૫૨, ૫૫, ૫૮ અને ૬૨માં એ યોગ બનેલા છે.

૩ વર્ષનો રાજી બુધ હોય તો ઘી, તેલ, કપાસિયા, ગોળ, એરંડા, ખાંડ વેચવાથી લાભ થાય. વાયદાથી વેચનારને લાભ થાય. સંવત ૧૯૩૧, ૪૮, ૫૮ અને ૬૫માં એ યોગ બન્યો છે.

૪ વર્ષનો રાજી શુક્ર હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. બાદરવામાં વેચવાથી લાભ થાય. ગોળ, ઘઉં, તેલ, ખાંડ, કપાસિયા, હળદર સસ્તાં થાય. સંવત ૧૯૨૦, ૨૪, ૩૪, ૪૧, ૪૪, ૪૭, ૬૧, ૬૪, ૬૮, ૭૧ અને ૭૫માં એ યોગ બન્યો છે.

૫ વર્ષનો રાજી શનિ હોય તો ધાન્ય મોંઘું થાય. આવ-

જુમાં અથવા માગશરમાં વેચવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૬૨૬, ૩૩, ૩૬, ૩૭, ૪૦, ૫૦, ૫૩, ૬૩ અને ૬૭માં એ યોગ બન્યો છે.

૬ વર્ષનો રાજ ચંદ્ર હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. બાહરવા તથા આસોમાં લાભ થાય. સંવત ૧૬૨૨, ૪૨, ૪૫, ૪૬, ૫૬, ૬૮, ૭૨ અને ૭૬માં આ યોગ બન્યો છે.

૭ વર્ષનો રાજ શુક્ર હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. આસો કારતકમાં વેચવાથી લાભ થાય.

રાશિપરના ગુરુનું ફળ

૧ મેષ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે વૃષ્ટિ ઘણી થવાથી સુકાળ થાય. સોનું, ચાંદી, તાંબુ અને કપાસમાં પ્રથમ ત્રણ માસ સુધી મંદી થાય છે. બાહરવા માસમાં, ચોખા, ઘી, ઘઉંમાં મંદી થાય અને આસોથી ફાગણ, છ માસ તેજ થાય. કારતક તથા માગશરમાં ૩ અને અનાજમાં તેજ થાય.

૨ વરુણ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ધાન્ય તેજ થાય. ઘી, તેલ ચૈત્ર માસમાં મોંઘા થાય. ચણા શ્રાવણ માસમાં મોંઘા થાય. ૩માં એક વર્ષમાં એક સો ટકા તેજ થાય. આ યોગ ૧૬૩૮, ૫૦, ૬૨ અને ૭૪માં થયો છે.

૩ મિથુન રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ૩માં ૫૦ ટકાની મંદી થાય છે. સંવત ૧૬૩૬, ૫૧, ૬૩, ૭૫ અને ૮૭માં એ યોગ બન્યો છે. સોના, ચાંદી, ઘી, તેલમાં પ્રાંચ માત્ર સુધી તેજ રહે, માગશરમાં ખરીદ કરી વૈશાખમાં વેચવાથી સારો લાભ થાય.

૪ કર્કે રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે વધઘટે સો ટકાની તેજી થાય છે, અને વહી થઈ મિથુન ચર આવે ત્યારે મંદી થાય છે. સંવત ૧૬૪૦, ૫૨, ૬૪, ૭૬ અને ૮૮માં એ યોગ બન્યો છે.

૫ પશ્ચિમ રાશિમાં ગુરુ આવે ત્યારે આઠ મહિના સુધી ઘટવધ થઈ ૩ મંદી થાય છે. સંવત ૧૬૪૧, ૫૩, ૬૫, ૭૭ અને ૮૯માં એ યોગ બન્યો છે. ધી, તેલ, અનાજ સર્વ ચીજ અષાઢ માસમાં વધારે સસ્તી થાય છે.

૬ કન્યા રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ચાર માસમાં રૂ. ૫૦ ઘટે છે. એ યોગ સંવત ૧૬૪૨, ૫૪, ૬૬, ૭૮ અને ૯૦ માં બન્યો છે. સર્વ વસ્તુ મંદી રહે, સુકાળ વર્તાવે.

૭ તુલા રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ધાન્યનો સંગ્રહ કરેલો. વર્ષના અંતમાં લાભ થાય. સંવત ૧૬૪૩, ૫૫, ૬૭, ૭૯ અને ૯૦ માં એ યોગ બન્યો છે.

૮ વૃશ્ચિક રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે પાંચ માસ સુધી રૂ, સોના, ચાંદી, ધૂતમાં તેજી રહે છે. સંવત ૧૬૪૪, ૫૬, ૬૮, ૮૦ અને ૯૨ માં આ યોગ બન્યો છે.

૯ ધન રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળનો પાક ઘણો થાય છે, તે સસ્તા બાવમાં ખરીદવાથી મકરનો ગુરુ થાય ત્યારે ખમણો લાભ થાય છે. કાર્તિક માસમાં ધી ખરીદ કરી ચૈત્રમાં વેચવાથી સારો લાભ થાય. એ યોગ સંવત ૧૬૪૫, ૫૭, ૬૯, ૮૧ અને ૯૩ માં બન્યો છે.

૧૦ મકર રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે રૂમાં ઘટવધ થઈ

મંદી થાય. સંવત ૧૯૪૬, ૫૮, ૭૦ અને ૯૩ માં આ યોગ થયો છે. મકર રાશિ પર ગુરુ વક્રી થાય અને કુંભ રાશિ પર શનિ વક્રી હોય, અથવા બંને ગ્રહો સાથે વક્રી થતા હોય તો રૂમાં મોટી મંદી થાય.

૧૧ કુંભ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે છ મહિના રૂમાં તેજ થઈ પછી મંદી થાય. શ્રાવણ માસમાં અનાજ ખરીદ કરી પોષ માસમાં વેચવાથી લાભ થાય.

૧૨ મીન રાશિના ગુરુમાં સર્વ સફેદ ચીજમાં મંદી થાય. તલ, તેલ ધીમાં મંદી થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૩૬, ૪૮, ૬૦, ૭૨ અને ૮૪ માં થયો છે. પ્રથમ પાંચ માસ અનાજ મોંઘું થાય, પછી સસ્તું થાય. સોંઘવારીમાં ખરીદ કરીને ધાન્ય, ઘી, તેલ વગેરે શ્રાવણ શુદ્ધ ૧૫મે વેચવાથી લાભ થાય. અષાઢ ને શ્રાવણ માસમાં મોંઘવારી થાય. મીન રાશિ પર ગુરુ વક્રી થાય તે મીન રાશિ પર વક્રી રહે ત્યાં સુધી રૂમાં તેજ થાય, અને કુંભ રાશિ પર જાય ત્યારે મંદી થાય.

ગ્રહણ ક્ષણ અધિકાર

૧ સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહણ જો દેશમાં થાય તે દેશમાં તેનું ક્ષણ મળે છે.

૨ સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહણ આખું થાય તો તેનું ક્ષણ વીસ દિવસમાં મળે છે.

૩ સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહણ પોણા ભાગનું હોય તો તેનું ક્ષણ એક માસમાં મળે છે.

૪ સૂર્ય કે ચંદ્રનું ચંદ્રણ અડધા ભાગનું હોય તો જ માસમાં ફળ આપે છે.

૫ સૂર્ય કે ચંદ્રનું ચંદ્રણ ચોથા ભાગનું થાય તો ચાર માસમાં ફળ મળે છે.

૬ ચંદ્રચંદ્રણ થયા પહેલાં રૂના ભાવ ઘટે છે, ચંદ્રણ પછી વધે છે.

૭ સૂર્યચંદ્રણ થવાનું હોય તો રૂના ભાવ પહેલાં વધે. અપવાદ-ચંદ્રણ થયા પછી તે જ દિવસે વરસાદ થાય તો ચંદ્રણની અસરમાં ફેરફાર થાય એ ઉલટ સુલટ ફળ થાય.

ચંદ્રચંદ્રણ અને વારફળ

૧ રવિવારે ચંદ્રચંદ્રણ થાય તો વરસાદ ઓછો થાય. શી, ચાંદીમાં મંદી થાય. તે માટે પહેલેથી વેચવું. તેલ વેચી દેવાથી લાભ થાય, અર્થાત્ સસ્તું થાય.

૨ સોમવારે ચંદ્રચંદ્રણ થાય તો કપૂરનો નાશ થાય. ખાન્ય સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. આ યોગ સંવત્ ૧૯૨૩, ૨૮, ૩૩, ૩૬, ૪૮, ૫૫, ૬૧ અને ૭૮ માં બન્યો છે. રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકા તેજ થાય.

૩ મંગળવારે ચંદ્રચંદ્રણ થાય તો રૂ, સૂતરના ભાવ વધે છે. સંવત ૧૯૬૦ મહા સુદ ૧૫ મંગળવારે આ યોગ બન્યો છે. ફાગણ સુદ ૧૫ સુધીમાં રૂના ભાવ ૧૮૦ થી વધીને ૨૧૮ થયા છે. લાલ વસ્તુમાં વિશેષ તેજ કરે.

૪ બુધવારે ચંદ્રચંદ્રણ થાય તો સુવર્ણ (સોનું) સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. ચોખા ઘઉં વગેરે અનાજ, રૂ, સોનું,

પિત્તળ, ધાતુ તેજ થાય. લાલ વસ્ત્ર સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૯૫૦, ૬૭, ૭૪ અને ૭૭ માં એ યોગ બન્યો છે.

૫ ગુરુવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો પીળી, લાલ અને સુગંધી વસ્તુ તથા તેલ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય, રૂમાં તેજ થાય.

૬ શુક્રવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ચાંદી, મોતી, સ્વેત કાપડના ભાવ તેજ થાય. રૂના ભાવમાં ચાર મહિના સુધી મંદી થાય, પછી તેજ થાય. સંવત ૧૯૫૬, ૭૬ અને ૮૮ માં એ યોગ બન્યો છે.

૭ શનિવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો અલસી, એરંડા અને તેલમાં છ માસ પછી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૪૧, ૪૪, ૪૮, ૫૬, ૬૦, ૬૩ અને ૬૮ માં બન્યો છે.

અપવાદ-સં. ૧૯૯૧ માં પોષ સુદ ૧૫ શનિવાર પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં ચંદ્રગ્રહણ થયું. ત્યારે એક માસ અગાઉથી તેલ, ઘી, અનાજ, રૂમાં સારી તેજ, સવાયા ભાવ થયા અને ગ્રહણ થઈ ગયા પછી વધુ એકમે વરસાદ થયો તેથી વધેલા ભાવો ઘટી ગયા છે. ગ્રહણની અસર પ્રથમ થઈ ગઈ. જુવાર અક્રીણ વગેરે કાળી વસ્તુ તથા પીળાં, લાલ વસ્ત્ર તથા તાંબુ વગેરે ધાતુ સંગ્રહ કરવાથી બે માસમાં લાભ થાય.

સૂર્યગ્રહણ થયા પછી પંદર દિવસે ચંદ્રનું ગ્રહણ થાય તો ૧૫ દિવસ અગાઉથી દોઢ માસ સુધી ચાંદીમાં ૪-૫ ટકાની તેજ થાય. સંવત ૧૯૫૯, ૬૦ માં આ યોગ બન્યો છે.

સુદ ૧૪ નો ક્ષય હોય અને તે દિવસે ચંદ્ર થાય તો
 રૂમાં મોટી મંદી આવે. રૂના ભાવ રૂ. ૨૫૦૭ હોય તો
 ૫૦ ટકા લગભગ ઘટે છે. તેની અસર શરૂઆતથી ઠોઢ માસ
 સુધી રહે છે. સંવત ૧૯૫૫, ૭૬ અને ૮૮ ના ચૈત્ર માસમાં
 આ યોગ બન્યો છે.

માસ ચંદ્રચંદ્ર અધિકાર

૧ કારતકમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો સમુદ્રમાં વિચ્છે થાય.

૨ માગશરમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો ધાન્યમાં સાત
 મહિને લાભ થાય.

૩ પોષમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો રસકસ તેજ. રૂમાં ૩૦ થી
 ૩૫ ટકા તેજ થાય.

૪ મહામાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો રસ સંગ્રહવાથી
 શીઘ્ર લાભ મળે.

૫ ફાલ્ગુનમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો રસકસ સંગ્રહવાથી
 આગળ ઉપર લાભ થાય. સંવત ૧૯૫૦, ૫૨, ૬૮ અને
 ૮૮ માં આ યોગ થયો છે.

૬ ચૈત્રમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો ચૈત્રમાસમાં દુકાળ થાય.

૭ વૈશાખમાં ચંદ્રચંદ્ર થાય તો સર્વ જાણે મોંઘી
 થાય. રૂમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા આશરે તેજ થાય. સંવત
 ૧૯૪૮ માં આ યોગ બન્યો છે.

૮ જ્યેષ્ઠમાં ચંદ્રચંદ્ર હોય તો રૂ અને અનાજ ખરીદ
 કરી સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૦, ૫૬ અને
 ૬૬ માં આ યોગ બન્યો છે.

૬ અષાડમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રસકસ તેજ થાય. રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

૧૦ શ્રાવણમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો સર્વ વસ્તુ મોંઘી થાય. રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા તેજ થાય.

૧૧ ભાદરવામાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ધાન્ય વેચી રસનો સંગ્રહ કરવો. રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

૧૨ આસોમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો કપાસ, રૂ, સૂતર વગેરે મોંઘાં થાય. રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા વધે.

સૂર્યગ્રહણ અને વારફળ

રવિવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો ઘી, તેલ, ખાંડમાં અઢી મહિના સુધી ભાવ વધતા જાય. આ યોગ સંવત ૧૯૨૩ અને ૬૮ માં જન્યો છે.

મંગળવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો ચાર મહિના સુધી સર્વ વસ્તુમાં તેજ થાય. કપાસ તથા સફેદ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવાથી જે મહિના પછી લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૫ ના ભાદરવામાં, ૨૮ ના માગશરમાં, ૩૧ ના ચૈત્રમાં, ૪૭ ના અષાડમાં આ યોગ જન્યો છે. રૂ, સૂતર, કાપડ, ચાંદી, ગોળ, ખાંડ, ઘી, ઘઉં, ચોખા વગેરેમાં તેજ થાય છે. જે માસમાં લાભ થાય છે.

શનિવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો લાલ, પીળી વસ્તુમાં તેજ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૩૧ ના આસો અને ૫૪ ના માહ માસમાં જન્યો છે.

સૂર્યગ્રહણ થાય ત્યારે પંદર દિન અગાઉથી રૂમાં મંદી થાય. ગ્રહણ ખગ્રાસ હોય તો પૂરું અને અધૂરું હોય તો ઓછું ફળ મળે. સૂર્યગ્રહણને દિવસે વ્યતિપાત થોગ હોય તો રૂમાં વિશેષ તેજ કરે.

સોમવારનું સૂર્યગ્રહણ થાય તો ઘી, તેલ, અનાજ, અડદ અફીણ વગેરે કાળી વસ્તુ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

બુધવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો બુધ્ધાર, બાજરી, મઠ, ચણા વગેરે ધાન્ય તથા કપાસ, કપડા, લવંગ, અફીણ વગેરેમાં બે માસ પછી લાભ થાય.

સૂર્યગ્રહણ માસ સંબંધી વિચાર

કાર્તિક માસમાં સૂર્યગ્રહણ થાય તો સુભિક્ષ-સુકાળ થાય.

માગશરમાં થાય તો રસકસના ભાવ વધે.

પોષ માસમાં થાય તો ધાન્ય તેજ થાય.

મહા માસમાં થાય તો મધ્યમ ફળ થાય.

ફાલ્ગુનમાં થાય તો ધાન્ય બહુ તેજ થાય.

ચૈત્રમાં થાય તો સોનું અને અનાજનો સંગ્રહ કરવાથી જલદી લાભ થાય.

વૈશાખમાં હોય તો કપાસ, રૂ, સૂતર, કાપડ, તેલ, તેજ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

જેઠ માસમાં થાય તો અનાજ અવશ્ય સંગ્રહવું.

અષાઢમાં થાય તો દુર્ભિક્ષ, રાજ્ય-વિગ્રહ થાય.

શ્રાવણમાં થાય તો ધાન્ય વેચવું, જેથી લાભ થાય.

ભાદરવામાં થાય તો સુકાળ થાય.

આસો મહિનામાં થાય તો ઘી, તેલના ભાવ વધે.

ગ્રહણ અને નક્ષત્રયોગ—વિચાર

સૂર્ય કે ચંદ્રગ્રહણ પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં થાય તો ચોખાના ભાવ વધે. રૂ, કપાસના ભાવ વધે.

પૂર્વાશ્વિનીમાં થાય તો રૂ, સૂતર, કાપડ તથા સર્વ પ્રકારનાં તેલના ભાવ વધે.

ઉત્તરાશ્વિનીમાં થાય તો ચોખામાં તેલ થાય.

હસ્ત નક્ષત્રમાં થાય તો ચોખા અને ચણાના ભાવ વધે.

વિશાખામાં થાય તો રૂ, અડદ, ચણા અને, લાલ વસ્તુના ભાવ વધે.

અનુરાધામાં થાય તો ચોખા, મકાઈ, જુવાર, તલમાં તેલ થાય.

જ્યેષ્ઠામાં ગ્રહણ થાય તો તાંબુ વગેરે મોંઘું થાય.

શ્રવણ નક્ષત્રમાં ગ્રહણ થાય તો ઘઉં વગેરે અનાજ મોંઘાં થાય.

રોહિણી નક્ષત્રમાં સૂર્યગ્રહણ થાય તો કપાસ, રૂ, સૂતરના ભાવ તેજ થાય.

મૂળ નક્ષત્રમાં સૂર્ય કે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રૂ, કપાસના ભાવ તેજ થાય.

ચાંદીમાં વધઘટ થવાના યોગ

શુક્ર પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય તો ચાંદી પ્રારંભમાં તેજ કરે છે.

કુંભરાશિનો શનિ ચાંદીમાં તેજ કરે છે.

બુધ, ગુરુનો પરસ્પર વેધ થાય તો તેજ કરે છે.

બુધ, ગુરુ કે શુક્રમાંથી કોઈ ગ્રહ અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

મંગળ ધનરાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

મંગળ વક્રી થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

બુધ વક્રી થઇને અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય. પહેલે દિવસે જ થોડી ઘટીને પછી ભાવ વધતા જાય છે. બે ત્રણ ટકા તેજ થાય છે.

સુદ એકમ ને બુધવાર હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય છે.

ચૈત્ર સુદ એકમ બુધવારી હોય તો અવશ્ય બે ત્રણ ટકા ઘટે છે. સં. ૧૯૫૮ ભાદ્ર, ૧૯૬૦ જેઠ, ૧૯૬૨ માગશર સુદ ૧ બુધ, ચાંદી ૧૫ ટકા ઘટી, રૂ. ૬૫ ના રૂ. ૫૦ નો ભાવ થયો છે.

બુધ મીનરાશિ પર હોય તો ચાંદીમાં મંદી કરે છે.

ગુરુ વક્રી થાય તો ચાંદીમાં તેજ કરે છે.

સિંહ અને કન્યાનો મંગળ ચાંદીમાં તેજ કરે છે.

સૂર્ય, બુધ એક રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

સૂર્ય વરખરાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

સૂર્ય સિંહરાશિનો હોય અને મંગલ તથા ગુરુ વક્રી થતો હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

બુધ ઉદય થાય તથા માર્ગી થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

શુક્ર ઉદય હોય તથા માર્ગી હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

શુક્ર ઉદય હોય તથા માર્ગી હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

સૂર્ય ને શુક્ર, કર્કરાશિ પર હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

મંગલનો ઉદય ચાંદીમાં તેજ કરે.

શનિ માર્ગી હોય તો ચાંદીમાં મંદી કરે.

શુક્ર મીનરાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં શરૂઆતમાં તેજ થાય.

શુક્ર મેષરાશિથી ઉતરતાં ચાંદીમાં તેજ કરે.

ચંદ્ર ને શુક્રનો પરસ્પર વેધ થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી કરે.

બુધ ને શુક્રનો પરસ્પર વેધ થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

રાહુ સાથેનો વેધ ચાંદીમાં મંદી કર્તા છે.

બુધ પશ્ચિમે અસ્ત હોય અને વક્રી હોય તે ટાઇમે ચંદ્રનો વેધ હોય તો ચાંદીમાં તેજ કરે.

મિથુન રાશિ પર રાહુ આવે ત્યારે ચાંદીમાં મોટી મંદી થાય. (અગાઉથી જ વેચવી જોઈએ.)

કર્ક સંક્રાંતિ શનિવારી હોય તો સોના ચાંદીમાં મંદી થાય. (મંદીમાં ખરીદવાથી આગળ ઉપર લાભ થાય.)

રવિવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ચાંદીમાં મંદી થાય, માટે પ્રથમથી વેચવી જોઈએ. સંવત ૧૯૨૩ ભાદ્ર, ૨૮ અષાઢ, ૩૩ ભાદ્રવો, ૩૬ માગશર, ૪૮ કાર્તિક, ૫૫ અષાઢ, ૬૧ મહા, ૭૮ આસોમાં એ યોગ બન્યો છે. ગ્રહણ આગલી રાત્રી કે પાછલી રાત્રી, આખું, અર્ધું કે ચતુર્થાંશ વગેરે જે

પ્રમાણે હોય તે પ્રમાણે ઓછીવત્તી અસર જરૂર થાય છે.

સૂર્યગ્રહણ મંગળવારે થાય તો ચાંદી, રૂ, સૂતર, કાપડમાં અને ગોળ, ખાંડ, ઘી, ચોખામાં સાડાચાર મહિના સુધી તેજ રહે છે.

તુલા રાશિપર મંગલ વક્રી થાય તો સફેદ વસ્તુમાં તેજ કરે. શુક્રવારે ચંદ્રમાનો ઉદય (ચંદ્રદર્શન) થાય તો રૂ અને ચાંદીમાં તેજ થાય.

સોમવારી અમાવાસ્યા ચાંદીમાં મંદી કરે. પંદર દિન આગળ પાછળ મંદી થાય.

ગુરૂ માર્ગી થાય તો ચાંદીમાં મંદી કરે.

કુંભરાશિ પર શુક્ર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

શુક્ર પૂર્વમાં અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

વૃશ્ચિક રાશિનો શનિ ચાંદીમાં મંદી કરે.

બુધ, ગુરૂ કે શુક્ર ઉદય થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

શનિ માર્ગી થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી કરે.

મિલોના શેરોમાં મોટી વધઘટના ખાસ સંયોગો

બુધ સિંહરાશિ પર આવે ત્યારે શેરમાં મંદી થાય છે.

બુધ અસ્ત થાય ત્યારે શેરના ભાવ ઘટે છે.

કુંભરાશિનો ગુરૂ થાય ત્યારે પ્રારંભમાં ચાર માસ સુધી વધઘટ થઈને મંદી થાય છે. ડીફેડે જેવા મોટા શેરોમાં ૪૦૦ થી ૫૦૦ ટકા ઘટે છે. સંવત ૧૯૬૪ માં ૧૪૦૦ થી ઘટીને ૯૦૦ થયા છે. ત્યારબાદ

બીજા ગ્રહોની અસર થતાં ભાવ સુધરીને ફરી ૧૫૦૦) થયા છે. બીજી વાર ઘડીને ૧૦૦૦ થયા છે. મોટી વધઘટ થાય છે.

કુંભરાશિનો શનિ થાય ત્યારે શેરના ભાવોમાં તેજ થાય છે. કુંભરાશિના અંતમાં શનિ આવે એટલે ત્રણ ચાર માસ ખાકી હોય ત્યારે શેરોના ભાવો દોઢગણા થાય છે. ડીફર્ડના ભાવ રૂ. ૧૫૦૦) થી વધી તે રૂ. ૨૨૦૦) થયા છે. સંવત ૧૯૯૩ના પોષ, મહા, ફાગણમાં આ યોગ બન્યો છે.

મીનરાશિનો શનિ થતાં શરૂઆતમાં શેરના ભાવો ઘટે છે. (કુંભરાશીના અંતમાં વધેલા ભાવો ઘટે છે.)

બુધ વકી થાય ત્યારે શેરમાં તેજ થાય.

શુક્ર ધનરાશિ પર આવે ત્યારે શેરમાં તેજ થાય.

કર્કરાશિનો શુક્ર શેરમાં તેજ કરે છે. શુક્ર કુંભરાશિનો હોય અને તે સમયે શનિ અસ્ત હોય તો શેરમાં મંદી કરે.

શનિ વકી ધનરાશિ ઉપર થાય તો પહેલાં શેરોમાં મંદી થાય, પછી તેજ થાય અને પાછળથી મંદી થાય.

શનિ વકી તુલારાશિ પર આવે ત્યારે બે માસ તેજ થાય, પછી મંદી થાય.

સુક ૧૫ શુક્રવારી હોય તો શેરમાં તે દિવસે જ સાફી તેજ થાય.

શનિ વકી થાય ત્યારે શેરમાં ૨૦૦-૨૫૦ ટકાની તેજ થાય.

ચંચક નક્ષત્ર (કુંભના ચંદ્રમાં) ૫૦ ઘડી પછી બેસે

અને મેવનો ચંદ્રમા પણ રાત્રે બેસે તો શેરના ભાવ એક માસ સુધી વધીને તેજ થાય.

મીનરાશિમાં સૂર્ય, બુધ લેગા થાય ત્યારે શેરના ભાવ ઘટે.

કુંભરાશિના સૂર્ય-કુંભ સંક્રાંતિમાં શેરના ભાવ વધે.

કુંભરાશિનો બુધ કે શુક્ર થાય ત્યારે શેરમાં મંદી આવે.

કુંભરાશિનો મંગળ થાય ત્યારે શેરમાં સારી તેજ થાય.

રાહુ અને ચંદ્રના યોગમાં શેરમાં બે દિવસ મંદી થાય.

બુધ, ગુરુ અથવા શુક્ર વહી હોય અને સૂર્ય સાથે યુતી થાય ત્યારે શેરમાં પહેલેથી તેજ થાય. યુતી થયા બાદ ધીમે ધીમે ભાવ ઘટતા જાય.

શનિ અને મંગળ, શનિ અને ગુરુ, રાહુ અને ગુરુ, શુક્ર અને કેતુ, ગુરુ અને મંગળ એકત્ર થાય ત્યારે શેરના ભાવોમાં તેજની કે મંદીની અસર જરૂર થાય છે. તે ટાળમે બનરતું વાતાવરણ જોઈ વેપાર કરવાથી લાભ થાય.

ધી, તેલ, ગોળ વિષયક તેજમંદી વિચાર

સુદ ૨ બુધ, સુદ છઠ રવિ, સુદ ૧૦ ગુરુવાર હોય તો ધીના ભાવો વધે છે. આ યોગ ઘણીવાર મળે છે.

ધનરાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળની નિપજ ઘણી થાય છે. કાર્તિક માસમાં ધી સંગ્રહ કરી ચૈત્રમાં વેચવું જોઈએ. સંવત ૧૯૪૫, ૫૭, ૬૮ તેમજ ૧૯૬૩માં આ યોગમાં ગોળની નિપજ ઘણી થઈ. બંગાળી મહુ ૧) ના

ભાવ રૂ. ૩) હતા. અને મકર પર ગુરૂ આવતા બમણા ભાવ થયા છે.

મહા સુદ ૧૫તું ગ્રહણ હોય તો રસકસનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૨૫, ૪૪, ૬૧, ૬૩ માં બન્યો છે.

કાર્તિક વદ ૦)) તું ગ્રહણ થાય તો ધીના ભાવ ઘટી જાય. સંવત ૧૯૫૮, ૬૬ માં તેમ થયું છે.

વૃશ્ચિક સંક્રાંતિ બુધવારી થાય તો ધાન્ય અને ધીના ભાવ વધે. ગુરૂવારી થાય તો અનાજ તેજ થાય, રસકસમાં મંદી થાય. શુક્રવારી સંક્રાંતિથી ધી અને ચોખામાં મંદી થાય.

સિંહરાશિનો ગુરૂ થાય ત્યારે ધીમાં મોટી મંદી આવે, બંગાળી મહુ ૧) ના ભાવ રૂ. ૭૨) હોય તો ઘટીને રૂ. ૫૨, થાય. લગભગ ૨૦ ટકા ઘટે.

પોષ સુદ ૧૫ તું ગ્રહણ રસકસ, રૂ, સૂતરમાં તેજ કરે.

પોષ સુદ ૧૩ મંગળવારી કે શનિવારી હોય તો ધી, અને ઘઉં સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

કુંભસંક્રાંતિ ગુરૂવારી થાય તો રસકસ તેજ થાય.

મીન સંક્રાંતિ રવિ, મંગળ કે શનિવારી જોસે તો ધી, રસકસ તથા રૂમાં તેજ થાય. ગુરૂવારી હોય તો રસકસમાં મંદી થાય.

કર્કરાશિનો ગુરૂ, મીનનો શનિ, તુલાનો મંગળ થાય તો તે ગોળ, ધી, ધાન્યમાં તેજ કરનાર છે.

રવિવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો ઘી, તેલ, ખાંડમાં અઢી માસમાં લાલ થાય.

વૃશ્ચિકરાશિના ગુરૂમાં પહેલા છ માસ સુધી સોના, ચાંદી, ઘી અને રૂમાં તેજ થાય.

મીનરાશિના ગુરૂમાં તલ, તેલ અને ઘીમાં મંદી થાય, પછી તેજ થાય. સફેદ વસ્તુમાં મંદી થાય.

વર્ષનો રાજા રવિ હોય તો ઘી, ગોળ, તેલ, ધાન્ય અષાઢ સુદ ૧ થી એક માસ તેજ રહે.

વર્ષનો રાજા જુધ હોય તો ઘી, તેલ, કપાસિયા, ગોળ, એરંડા, ખાંડ અગાઉથી વેચવાથી લાલ થાય, અર્થાત્ લાવ ઘટતા જાય.

તુલાસંક્રાંતિ મંગળવારી થાય તો ગોળના લાવ વધે.

વર્ષનો રાજા મંગલ હોય તો ગોળ, ખારેક, કપાસિયાનો સંગ્રહ કરવો, તે લાદરવામાં વેચવો જોઈએ.

વર્ષનો રાજા ગુરૂ હોય તો ગોળ, ઘઉં, તેલ, ખાંડ, કપાસિયા, હળદરમાં મંદી થાય.

કાગણ સુદ ૧૫ રવિ, મંગલ કે શનિવારી હોય તો ઘઉંનો સંગ્રહ કરવો. ચૈત્ર માસમાં ઘી, ઘઉં, ચોખામાં તેજ થાય.

ચૈત્ર માસમાં શુક્ર અને શનિ એકત્ર થાય તો ઘી, તેલમાં તેજ થાય.

વૃષભસંક્રાંતિ શનિ, રવિ કે મંગળવારી થાય તો ગોળ, ઘી, રૂ, સૂતર, કરિયાણાના લાવ વધે. શુક્રવારી હોય તો મંદી થાય.

સોમવારે સૂર્યચંદ્ર હોય તો ઘી, તેલ, અપ્રીણુ, આદિ વસ્તુઓ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

ચંદ્રચંદ્ર શનિવારે થાય તો અળસી, સરસવ, એરંડા, તલ, આદિ સંગ્રહ કરવાથી છ માસ પછી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૬, ૬૦, ૬૩, ૬૮માં બન્યો છે.

સૂર્યચંદ્ર મંગળવારે થાય તો ગોળ, ખાંડ, ઘી, ઘઉં, ચોખામાં તેજ થાય.

કોઈ પણ પખવાડિયામાં દશમ કે તેરશ તિથિનો ક્ષય થાય તો ઘીના ભાવ વધે.

એક મહિનામાં બે યોગ તૂટે તો ઘીમાં તેજ થાય અને યોગ વધે તો મંદી થાય.

ચૌદશની ઘડીઓથી પૂનમની ઘડીઓ વધે તો ઘીમાં મંદી થાય.

કારતક વદ ૧૦ શનિવારી અને મઘા નક્ષત્ર હોય તો ચાર માસમાં ઘીની તેજ થાય.

અમાવાસ્યાની ઘડીઓ કરતાં પૂનમની ઘડીઓ વધારે હોય તો ઘીની તેજ થાય.

શુકલ પક્ષમાં કૂરવાર (સૂર્ય, મંગલ, શનિ)માં યોગ તૂટે તો પૂરા યોગ સમજવા. કૃષ્ણ પક્ષમાં યોગ તૂટે તો અર્ધા યોગ ધીની તેજ માટે સમજવા. શુકલ પક્ષમાં ચતુર્થી તૂટે તો ધીની તેજ થાય.

પોષ વદ ૧૨ જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર અને પુષ્યવાર હોય તો ધીની તેજ થાય.

સંક્રાંતિ વિચાર

સંક્રાંતિ સમય, જે વાહન, આયુધ, વસ્ત્ર, વિદ્યેપન, લક્ષ્ય, પાત્ર, આદિનો સ્વીકાર કરે તે તે વસ્તુનો નાશ થાય એટલે ઘટવધ થઈ મોંઘી થાય.

સંક્રાંતિ પંદર મુહૂર્ત હોય તો ધાન્યના ભાવ વધે. ૩૦ મુહૂર્તમાં સાધારણ, ૪૫ મુહૂર્તમાં મંદી થાય.

ઊભી સંક્રાંતિ રવિવારે થાય તો ધીના ભાવ વધે. મંગળવારે થાય તો ઘઉં તથા લાલ વસ્તુના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ સમય સૂર્ય તથા ચંદ્ર એકત્ર હોય તો ચાંદીના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ અને અમાવાસ્યા એકવારી હોય તો ચાંદીના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ સમય ચંદ્રમા ૧-૨-૪-૬-૭-૮-૧૦-૧૨ રાશિ પર હોય તો ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

સંક્રાંતિ અને વારફલ અધિકાર

કારતક માસમાં વૃશ્ચિક સંક્રાંતિ બુધવારી હોય તો, અનાજ, ઘીમાં તેજ થાય. શુક્રવારી હોય તો અનાજમાં તેજ, રસકસ મંદા થાય. શુક્રવાર હોય તો ઘી, ચોખામાં તેજ થાય. રવિ, શુક્ર, શુક્ર કે મંગળવારી હોય તો રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકા તેજ થાય.

ધન સંક્રાંતિ કૂરવારે [શનિ, રવિ, મંગલવારે] લાગે તો કપાસ, સુતર, કાપડ, ઘી, તલ, તેલ, સોના વગેરેના ભાવ તેજ થાય, જેથી પ્રથમ ખરીદનારને લાભ થાય.

ધન સંક્રાંતિ શનિ, રવિ, સોમ કે મંગળવારે થાય તો રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા તેજ થાય.

ધન સંક્રાંતિ શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૪૦ થી ૫૦ ટકા મંદી થાય.

મકર સંક્રાંતિ શનિવારે થાય તો ધાન્ય, ધાતુમાં તેજ થાય. રવિવારે હોય તો અનાજ, કપાસ તથા લાલ વસ્તુમાં તેજ થાય. સોમવારે હોય તો જીવાર, બાજરી, ચણા વગેરેની ખેતીમાં નુકશાન થાય. મંગલવારે હોય તો ધાન્યમાં તેજ થાય. પંદર મુહૂર્તની હોય તો ચાર-પાંચ માસ સુધી અનાજના ભાવ વધતા જાય. સોમ કે શુક્રવારી હોય તો અનાજના ભાવ ઘણા ઘટી જાય.

મકર સંક્રાંતિના દિવસે ચંદ્રમા કર્ક રાશિનો હોય તો કપાસ, સુતર, કાપડ, તલ, તેલ વગેરે સંગ્રહ કરવાથી ૫-૬ મહિને લાલ થાય.

મકર સંક્રાંતિ ગુરુ કે શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા મંદી થાય.

મકર સંક્રાંતિના દિવસે સૂર્યસ્વર ચાલે તો અને કર્ક સંક્રાંતિમાં ચંદ્રસ્વર ચાલે તો તે મનુષ્યને છ-છ મહિના સુધી શુભ થાય.

કુંભ સંક્રાંતિ બુધવારે થાય તો ધાન્ય સસ્તું થાય. સંવત ૧૯૬૪, ૭૦ અને ૭૫ માં આ પ્રમાણે થયું હતું. શુક્રવારે થાય તો જીવાર, બાજરી, રસકસના ભાવ વધે. સંવત ૧૯૬૫, ૭૬ માં આ પ્રમાણે થયું. સોમ કે શુક્રવારે હોય તો

૩, ચોખા, ચાંદી, સફેદ વસ્તુમાં તેજ થાય. સંવત ૧૯૬૦, ૬૫, ૭૧, ૭૭, ૮૮ માં આ પ્રમાણે થયું હતું.

મીન સંક્રાંતિ રવિ, મંગલ, શનિવારે એસે તો ધી, રસકસ, ૩ તેજ થાય. શુક્રવારી હોય તો પણ રૂના ભાવમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા તેજ થાય. ગુરુવારે એસે તો રસકસના ભાવ ઘટે.

મીન સંક્રાંતિ શનિવારી હોય તો સમુદ્રમાં ઉત્પન્ન થનારી વસ્તુઓ—સીપ, મોતી, શંખાદિનો નાશ થાય.

મીન સંક્રાંતિ મંગલવારી હોય તો સોનાના ભાવ વધે.

મીન સંક્રાંતિ રવિવારી હોય તો તેલ-ધી મોઘાં થાય.

મીન સંક્રાંતિ શુક્ર કે બુધવારી હોય તો ધાન્ય વગેરે સસ્તાં થાય.

મેષ સંક્રાંતિ રવિવારે અને મંગળવારે થાય તો હાથીઢાંત, મજા, કેશર, તેલમાં તેજ થાય. સોમવારે થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકાની તેજ થાય. વૃષભ સંક્રાંતિ સમયે ચંદ્રમા વૃશ્ચિકનો હોય તો રૂમાં તેજ થાય. છે. શનિ, રવિ, મંગળવારે થાય તો ગોળ, ૩, સૂતર, અનાજ, ધી, કરીઆણું વગેરેના ભાવ વધે છે. સોમવારી હોય તો ધાન્ય મોઘું થાય, અને રૂમાં ૧૫ થી ૨૫ ટકા વધે છે. ગુરુવારી કે શુક્રવારી હોય તો ધી, ગોળમાં મંદી થાય.

મિથુન સંક્રાંતિ સોમ, ગુરુ કે શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૨૫ ટકા આશરે તેજ થાય.

કર્ક સંક્રાંતિ ચતુર્થી, અષ્ટમી કે ચતુર્દશીએ થાય તો ધાન્યના ભાવ તેજ થાય. શનિવારી હોય તો ધાન્યના ભાવ

તેજ થાય તથા સોના ચાંદીમાં મંદી થાય. પ્રથમથી ખરીદ કરેલું અનાજ તેજ થયે વેચવાથી અને ઘટયા ભાવે ધાતુ ખરીદ કરવાથી લાભ થાય. શનિ, રવિ, મંગળ કે સોમવારી હોય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

કર્ક સંક્રાન્તિના દિવસે વૃષ્ટિ થાય તો ધાન્ય સસ્તું થાય; ભરણી, મઘા અને ચિત્રા નક્ષત્રમાં થાય તો ધાન્યના ભાવ તેજ થાય છે. સોમ, બુધ કે શુક્રવારી હોય તો ધાન્ય સસ્તું થાય.

સિંહ સંક્રાન્તિ શ્રાવણ શુદ્ધમાં થાય તો વર્ષાદની ખેંચ રહે. શનિ, રવિ, મંગળવારે થાય તો મગ, અડદ, ચણા અને ચોખાના ભાવમાં તેજ થાય છે, એક માસ સુધી તેજ રહે. શુક્રવારી હોય તો ઘી સસ્તું અને ગોળ તથા તેલમાં તેજ થાય છે. સંક્રાન્તિના દિવસે વૃષ્ટિ થાય તો ધાન્યની અનંત હાનિ થાય છે. શનિવારી સંક્રાન્તિ થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકા તેજ થાય છે.

કન્યા સંક્રાન્તિ, શનિવારી કે મંગળવારી બેસે તો અહ્મ વૃષ્ટિ થાય. અને ધાન્ય મોંઘું થાય.

તુલા સંક્રાન્તિ રવિવારી હોય તો ઘઉં અને ચણાના પાકને નુકશાન થાય. શનિવારી હોય તો ઘી, ધાન્ય અને સરસવના ભાવમાં તેજ થાય. બુધવારી હોય તો ચોખા, જુવાર, બાજરી વગેરે ધાન્ય ઘણું પાકે. શુક્રવારી કે સોમવારી હોય તો ધાન્ય સસ્તું થાય. કપાસના ભાવ ઘટે, રૂમાં મંદી થાય. મંગળવારી હોય તો ચોખાની વૃદ્ધિ થાય અને ધાન્યની તેજ થાય. ગોળના ભાવ વધે. આ દિવસે વરસાદ થાય તો તલ,

તેલ, ઝેરંડા, અડદ, મગ, વગેરે સંગ્રહ કરી પાંચ માસે વેચવાથી લાભ થાય. ધાન્ય ઘણું પાકે. શુક્રવારે થાય તો અનાજ સસ્તું થાય અને કપાસના ભાવ વધે. રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકાની તેજ થાય.

૧ સંક્રાન્તિ સમયે ચંદ્રની રાશિનો વિચાર

મેષ સંક્રાન્તિના દિવસે તુલાનો ચંદ્ર હોય તો અનાજ સંગ્રહ કરી છઠ્ઠે મહિને વેચવાથી લાભ થાય.

વૃષભ સંક્રાન્તિના દિવસે વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર હોય તો એક જ માસમાં અનાજ મોંઘું થાય અથવા ચોથે મહિને લાભ થાય.

મિથુન સંક્રાન્તિ ધનના ચંદ્રમાં થાય તો તેલ, તેલ અને ધાન્યનો સંગ્રહ કરવાથી ચાર માસમાં લાભ થાય.

કર્ક સંક્રાન્તિ મકરના ચંદ્રમાં થાય તો ભયંકર દુકાળ થાય, ચાર માસ સુધી ભારે મોંઘવારી રહે.

સિંહ સંક્રાન્તિને દિવસે કુંભનો ચંદ્ર હોય તો અનાજના ભાવ છ મહિને બમણા થાય.

કન્યા સંક્રાન્તિ મીનના ચંદ્રમાં હોય તો સઘળી વસ્તુ મોંઘી થાય, વિગ્રહ થાય.

૧ સંક્રાન્તિ સમયે ચંદ્રની રાશિક્લવિચાર સંબંધીનો લેખ મુંબઈ, માંડવી શ્રી અનંતનાથજી દહેરાસરજીના જ્ઞાનભંડારની હસ્ત-લિખિત જૂની પ્રત ઉપરથી ઉપયોગી નજી આત્રે પ્રસિદ્ધ કરી છે.

સંક્રાન્તિ સંબંધી ખાસ ઉપયોગી વિચાર માટે જુઓ વર્ષ પ્રબોધ દસમે સૂર્યચાર અધિકાર.

તુલા સંક્રાન્તિ મેષના ચંદ્રે થાય તો ધાન્યના ભાવમાં બે મહિને અથવા પાંચ મહિને લાલ થાય.

વૃશ્ચિક સંક્રાન્તિ વૃષભના ચંદ્રમાં હોય તો સર્વ ધાન્ય ખરીદવાથી બે માસમાં લાલ થાય.

ધન સંક્રાન્તિ મિથુનના ચંદ્રમાં હોય તો સર્વ ધાન્ય તથા ઘી, સૂતર ખરીદવાથી પાંચ માસે લાલ થાય.

મકર સંક્રાન્તિને દિવસે કર્કનો ચંદ્ર હોય તો ગોળ, ઘી, કપાસિયામાં પાંચ માસે લાલ થાય.

કુંભ સંક્રાન્તિને દિવસે સિંહનો ચંદ્ર હોય તો ધાન્યમાં ચાર તથા પાંચ માસે લાલ થાય.

મીન સંક્રાન્તિને દિવસે કન્યાનો ચંદ્ર હોય તો ચાર માસમાં અનાજ ઘણું મોંઘું થાય.

ઉદય અસ્ત ગ્રહફળ

૩ ના ભાવ ખાંડી ૧ ના રૂ. ૨૦૦) હોય ત્યારે નીચે પ્રમાણે ઘટવધની અસર અડસટા રૂપે થાય.

૧ શુક્રનો પૂર્વમાં અસ્ત હોય તો રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ના આશરે મંદી થાય.

૨ શુક્રનો પશ્ચિમમાં અસ્ત હોય તો રૂમાં વધઘટ થઈ ટકા ૩૦-૩૫ આશરે મંદી થાય.

૩ શનિનો પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૨૦ થી ૨૫ ના આશરે મંદી થાય.

૪ શનિનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૧૫ થી ૨૦ તેજ થાય.

૫ ગુરુનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૪૦ થી ૫૦ તેજ થાય.

૬ ગુરુનો પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ તેજ થાય.

૭ મંગળનો અસ્ત થાય તો ટકા ૩૦ થી ૩૫ મંદી થાય.

૮ વક્રી શુક્રનો અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૪૦ થી ૫૦ તેજ થાય.

૯ બુધનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો પહેલાં તેજ થઈ પછી ટકા ૧૫ ની ઘણું દરીને મંદી થાય.

૧૦ શનિનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૦ થી ૨૫ ની મંદી થાય.

૧૧ બુધનો પશ્ચિમમાં ઉદય થાય તો દિવસ બે પછી ટકા ૧૫ ના આશરે મંદી થાય.

મેષ, સિંહ, તુલા અને ધન આ ચાર રાશિનો સૂર્ય રૂમાં તેજ કરતાં છે.

વૃષભ, મિથુન અને વૃશ્ચિક આ ત્રણ રાશિનો સૂર્ય રૂમાં મંદી કરનાર છે.

કર્ક, કન્યા, મકર, કુંભ અને મીનનો સૂર્ય થાય ત્યારે રૂમાં વધઘટ થતી નથી.

કોઈ પણ રાશિમાં સૂર્યની સાથે રાહુ હોય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકાની મંદી થાય. બીજા યોગો તેજના હોય તો સાધારણ મંદી થાય, પણ ભાવ વધે નહિ.

મંગળ—મેષ, વૃષભ, મિથુન, સિંહ, કન્યા, તુલા, ધન, કુંભ અને મીન રાશિમાં મંગળ આવે ત્યારે રૂમાં તેણ થાય. કર્ક અને મકર રાશિનો મંગળ રૂમાં મંદી કરે. વૃશ્ચિક રાશિનો મંગળ થોડી વધઘટ કરે.

શુક્ર—મેષ, વૃષભ, મિથુન, કન્યા, તુલા, ધન અને મીન, રાશિનો શુક્ર થાય ત્યારે રૂના ભાવમાં મંદી થાય. કર્ક, સિંહ, મકર, કુંભનો શુક્ર રૂમાં તેણ કરે. વૃશ્ચિક રાશિનો શુક્ર વધઘટ કરે, જેટલું વધે તેટલું ઘટે, અને જેટલું ઘટે તેટલું વધે.

ગ્રહોની ગતિ

સૂર્ય, બુધ, શુક્ર એક રાશિમાં એક માસ રહે છે.

મંગળ દોઢ માસ, અને ચંદ્ર સવા બે દિવસ રહે છે.

સુદ ૨ નો ચંદ્ર પંદર દિવસ ફળ આપે, પૂનમનો ચંદ્ર એક માસ સુધી ફળ આપે.

ગુરૂ થા બૃહસ્પતિ એક રાશિમાં ૧૩ માસ રહે છે.

શનિ એક રાશિમાં અઢી વરસ રહે છે.

રાહુ, કેતુ એક રાશિમાં દોઢ વરસ રહે છે.

બુધ, સિંહ રાશિમાં, કન્યા રાશિમાં અને મીન રાશિ પર આવે ત્યારે પ્રારંભમાં પંદર દિવસમાં રૂમાં ૮-૧૦ ટકાની મંદી થાય છે.

બુધ પુનર્વસુ નક્ષત્ર પર આવે ત્યારે રૂમાં મંદી કરે છે.

મેષ, મિથુન, કર્ક, સિંહ, કન્યા, મકર, કુંભ અને મીન રાશિ પર બુધ આવે ત્યારે રૂમાં મંદી કરે છે. વૃષભ, તુલા, વૃશ્ચિક, ધન રાશિનો બુધ રૂમાં તેણ કરે છે.

શનિશ્ચર વિચાર

એક રાશિ પર શનિશ્ચર અઢી વર્ષ સુધી રહે છે. એરંડા સરસવ, તલ, તેલ વગેરેનો સ્વામી શનિશ્ચર છે. તેથી તેલી પદાર્થના ભાવમાં વધઘટની અસર શનિની સ્થિતિ પર અવલંબે છે.

વર્ષનો રાજા શનિ હોય તો ધાન્યમાં તેજ થાય. અગાઉથી સંગ્રહ કરેલું અનાજ હોય તે શ્રાવણ અથવા માગશરમાં વેચવું. સંવત ૧૯૨૬, ૩૩, ૩૬, ૩૭, ૪૦, ૫૦, ૫૩, ૬૩ અને ૬૭ માં આ યોગ બન્યો છે.

તુલા રાશિ પર શનિ ૧૫ અંશ થયા પછી રૂમાં મંદી થાય છે.

આશ્લેષા નક્ષત્ર પર શનિ આવે તો રૂમાં મંદી થાય.

વૃશ્ચિક પર શનિ આવે ત્યારે રૂ અને ચાંદીમાં મંદી થાય.

કુંભરાશિમાં શનિ આવે ત્યારે રૂમાં તેજ થાય છે. શરૂઆતમાં છ માસ સુધી તેજ રહે છે. પછી ધીમે ધીમે ભાવ ઘટતા જાય છે.

કુંભરાશિના અંતમાં એટલે ચાર છ માસ બાકી હોય. ત્યારે શરના ભાવમાં તેજ ચાલુ થાય છે. લગભગ ચાર માસમાં જમણા ભાવ થાય છે. સંવત ૧૯૯૩ માં આ યોગ થયો છે.

શનિ મકરરાશિ પર રૂ તેજ કરે છે. સંવત ૧૯૧૬, ૨૬, ૫૬, ૮૬ માં આ યોગ થયો છે.

શનિ કન્યારાશિ પર આવે ત્યારે અઢી વર્ષમાં વધઘટ થઈને સો ટકા તેજ થાય છે. સંવત ૧૯૪૭, ૭૭ અને ૭૮ માં એ યોગ બન્યો છે.

મકરરાશિ પર શનિ, મંગળ એકત્ર થાય ત્યારે ૩માં તેજ કરે. મીન રાશિ પર સંવત ૧૯૬૬ માં એકત્ર થયા ત્યારે ૫૦૭ ટકા વધ્યા. મિથુન રાશિ પર સંવત ૧૯૭૨ માં વર્ષાકાલમાં એકત્ર થતાં ૨૫ ટકા વધ્યા. સંવત ૧૯૮૮ ના પોષ સુદમાં મકરરાશિ પર મંગલ, શનિ એકત્ર થતાં ૧૯૨૭ ના વધીને ૨૪૦૭ ના ભાવ દોઢ માસમાં થયા છે.

ગુરૂ અને શનિ તુલા રાશિ પર એકત્ર થાય તો ૩ માં મંદી કરે.

કન્યારાશિ પર શનિ હોય અને મીનનો ગુરૂ હોય તો ૩માં ૭૫ થી ૧૦૦ ટકા તેજ થાય છે.

કુંભરાશિનો શનિ આંદીમાં તેજ કરે છે.

ધનરાશિનો શનિ વક્રી થાય ત્યારે શેરમાં ઘટવધ કરે. પહેલી મંદી, પછી તેજ—ફરી મંદી કરે.

રાહુ ફળ વિચાર

રાહુ વૃષભરાશિ પર આવે ત્યારે ૧૨ માસમાં સો ટકાની તેજ ૩માં થાય છે.

રાહુ મિથુનરાશિ પર ૩માં મંદી કરે છે.

રાહુ કર્કરાશિ પર ૩માં મંદી કરે છે.

રાહુ વૃશ્ચિકરાશિ પર આવે ત્યારે ૩માં તેજ થાય છે.

રાહુ મિથુનરાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મોટી મંદી આવે છે.

રાહુ અથવા કેતુ મીન તથા કન્યારાશિ પર હોય ત્યારે અળશીમાં મંદી થાય છે.

કન્યારાશિ પર રાહુ હોય અને મંગળ સાથે થાય ત્યારે દોઢ માસમાં ટકા ૫૦ ની તેજી રૂ માં થાય.

સૂર્ય, રાહુ એક રાશિ પર આવે ત્યારે રૂમાં મંદી થાય અને એક નાડી પર આવે ત્યારે ૨૫-૩૦ ટકા ઘટે.

મંગળ, રાહુ એક રાશિ પર હોય ત્યારે કાપડ તથા મીઠાના શેરમાં મંદી થાય છે.

રાહુ, મંગળ તથા કેતુ મંગળ એકત્ર થયા હોય અને તે પક્ષમાં તિથિ ઘટે તો રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી થાય.

હસ્ત તથા ઉત્તરાશાદ પર રાહુ અથવા કેતુ હોય તો રૂમાં તેજી થાય છે.

રાશિ ઉપર એકત્ર થતા ગ્રહોનું ફળ

ગુરૂ અને રાહુ, શનિ અને ગુરૂ, મંગળ અને શનિ, ગુરૂ અને શુક્ર, કેાઈ પણ રાશિમાં લેગા થાય તો રૂમાં તેજી કરે.

શુક્રથી ગુરૂ આગળ હોય તો રૂમાં તેજી કરે.

શનિ અને મંગળ એક બીજાથી સાતમી રાશિ ઉપર હોય તો રૂમાં ઘણી ઘટવધ થાય.

શુક્રથી ગુરૂ આગળ હોય તો સફેદ વસ્તુમાં તેજી થાય.

સૂર્ય, રાહુ એક રાશિ ઉપર લેગા થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકાની મંદી થાય. રૂના ભાવ ૩૦૦) હોય તો ટકા ૫૦)ની મંદી થાય.

બુધ શુકની યુતિ થાય ત્યારે રૂમાં મંદી થાય. અબ-
શીમાં સારી મંદી થાય. ચાંદીમાં પણ સારી અસર કરે.

બુધ અને શુક એક રાશિના હોય અને જૂદા પડે ત્યારે
રૂમાં તેજ થાય છે.

સૂર્ય બુધની યુતિ થાય ત્યારે પહેલાંથી રૂમાં તેજ કરે
અને યુતિ થયા પછી મંદી કરે.

મંગળ સાથે કોઈ કૂર ગ્રહ હોય તો રૂમાં તેજ થાય.

મેષ રાશિમાં સૂર્ય શુક સાથે થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦
ટકા મંદી થાય.

કન્યારાશિમાં બુધ, ગુરુ, શુક લેગા થાય તો રૂમાં ૫૦
ટકા આશરે મંદી થાય.

કુંભરાશિમાં ચંદ્ર, બુધ લેગા થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦
ટકા મંદી થાય.

મીનરાશિમાં સૂર્ય બુધ સાથે થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫
ટકા મંદી થાય.

શુકથી ચંદ્ર ૧-૫-૮મી રાશિ ઉપર હોય તો રૂમાં
થોડી ઘટવધ થાય.

શુક ચંદ્ર એક રાશિ ઉપર હોય ત્યારે રૂ અનાજમાં
મંદી થાય છે.

મંગળ, બુધ લેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય અને
જૂદા પડે ત્યારે તેજ થાય.

શનિ, ગુરુ એકત્ર હોય અને હર માસે જ્યારે કુંભ મીનનો
ચંદ્ર થાય ત્યારે રૂમાં તેજ થાય છે.

રાહુ મંગળ અથવા કેતુ મંગળ લેગા થાય અને તે પક્ષમાં તિથિ ઘટે તો ૩માં ૧૫ ટકા મંદી થાય છે. મંગળ, રાહુ લેગા થાય તો મિલનાચેર, સુતર, કાપડમાં મંદી થાય. ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની, સોનામાં ટકા ૦.૫ થી ૧ ની, અળ-શીમાં ટકા ૧૫-૨ ની તેજ થાય છે.

ચંદ્ર બુધ લેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય.

સૂર્ય-બુધ લેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

ગુરુ-શુક્રનો વેધ હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

ચંદ્ર શુક્રનો પરસ્પર વેધ હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય છે.

અષ્ટશલાકામાં બુધ શુક્રનો પરસ્પર વેધ હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય.

ચંદ્ર ૧-૫-૬-૮-૧૦-૧૧ મી રાશિનો હોય ત્યારે ચાંદીમાં થોડી મંદી થાય છે.

ગુરુ, શુક્ર, શનિ, બુધ, લેગા થાય તો સોના, ચાંદી આદિ ધાતુઓ અને કાપડની તેજ થાય છે.

મંગળ, ગુરુ, શુક્ર લેગા થાય તો અનાજમાં તેજ થાય. તે ચોથા મહિને વેચવાથી લાભ થાય.

ચૈત્ર માસમાં શનિ શુક્ર એકત્ર થાય તો ઘી, તેલમાં વધુ તેજ થાય.

બુધ, સૂર્ય, ગુરુ લેગા થાય ત્યારે અનાજના ભાવ સમાન રહે.

સૂર્ય, ગુરુ, શુક્ર લેગા થાય ત્યારે અનાજના ભાવ વધે.

લાદરવાવદીમાં શનિ રાહુ એક રાશિ ઉપર આવે ત્યારે રૂ, શણ, સૂતરના લાવોમાં સારી તેજી થાય.

સૂર્ય, ચંદ્ર, ગુરૂ લેગા થાય ત્યારે જવ, મગ, વસ્ત્રનો સંગ્રહ કરી સાતમા માસે વેચવાથી લાભ મળે.

શુક, મંગળ, સૂર્ય લેગા થાય ત્યારે ઘી, તેલ, તુવરના લાભ વધે.

મંગળ રાહુ વર્ષાકાળમાં એકત્ર થાય તો અફીણમાં તેજી થાય.

શાન મંગળ, વર્ષાકાળમાં એકત્ર થાય તો અફીણમાં તેજી થાય.

શુક મંગળ લેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ વધે.

રાહુ મંગળ એક રાશિ ઉપર કે એક નક્ષત્ર ઉપર આવે ત્યારે ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની તેજી થાય.

બુધ, ગુરૂ, શુક, શનિ લેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં ભારે બિયલપાથલ થાય.

શુક શનિ લેગા થાય ત્યારે અળશીમાં ભારે વધઘટ થાય.

સૂર્ય, શુક, ગુરૂ, શનિ રાહુ એ પાંચ ગ્રહો એકત્ર થાય તો વરસાદ થવો હુકમ થાય, અને સર્વ અનાજના લાભ વધે.

સૂર્ય, બુધ, ગુરૂ, શુક એકત્ર થાય તો ધાન્યમાં મંદી થાય.

મંગળ, બુધ, ગુરૂ, શુક એકત્ર થાય તો વૃષ્ટિ થાય.

મંગળ, ગુરૂ, શુક, શનિ એકત્ર થાય તો હુર્બિક્ષ, અનાવૃષ્ટિ થાય.

મંગળ, શુક્ર, શનિ, રાહુ એકત્ર થાય તો અનાવૃષ્ટિ થાય.

સૂર્ય, બુધ, ગુરુ, શનિ, રાહુ એકત્ર થાય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

સૂર્ય, બુધ, ચંદ્ર, મંગળ, ગુરુ, શુક્ર અને શનિ આ સાત ગ્રહો એકત્ર થાય તો ગોળ યોગ થાય-દુર્ભિક્ષ થાય. આ યોગથી સંવત ૧૯૫૬માં ભથ્થકર દુષ્કાળ પડ્યો હતો.

સૂર્ય, બુધ, શુક્ર, શનિ, રાહુ અને ચંદ્ર આ છ ગ્રહો એકત્ર થવાથી ઘણા દેશોમાં હિંમ પડ્યું, ખરતીકંપ થયો, રૂમાં ૧૮૦ થી વધીને ૨૧૮ થયા. સંવત ૧૯૬૦ મહા શુદ્ધ પૂનમે આ યોગ હતો.

ઉદય અસ્ત ગ્રહક્રમ અધિકાર

૧ શુક્રનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ મંદી થાય.

૨ શનિનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૨૦ થી ૨૫ મંદી થાય.

૩ શુક્રનો પાશ્વિમે અસ્ત થાય તો રૂમાં વધઘટ થઈને ટકા ૩૦ થી ૩૫ ના આશરે મંદી થાય.

૪ બુધનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો પહેલાં તેજ થઈ ટકા ૧૫-૨૦ ની મંદી થાય.

૫ મંગળનો અસ્ત થાય તો ટકા ૫૦ ના આશરે મંદી થાય.

૬ વક્રગતિએ થયેલા શુક્રનો અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૫૦ ના આશરે તેજ થાય.

૭ શનિનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૧૫ થી ૨૦ તેજ થાય.

૮ ગુરુનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ આશરે તેજ થાય.

૯ ગુરુનો પાશ્વિમે અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ના આશરે તેજ થાય.

૧૦ શનિનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૦-૨૫ની મંદી થાય.

૧૧ બુધનો પશ્ચિમે ઉદય થાય તો ક્વિચ્છ બે પછી ટકા ૧૫ના આશરે મંદી થાય.

૧૨ ગુરુનો પશ્ચિમમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦-૩૫ મંદી થાય.

૧૩ ગુરુનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ મંદી થાય.

૧૪ શુક્રનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ આશરે તેજ થાય.

૧૫ શુક્રનો પશ્ચિમમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૫ તેજ થાય.

૧૬ શનિનો પાશ્વિમે ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ તેજ થાય.

૧૭ બુધનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૧૦ તેજ થાય.

૧૮ મંગળનો ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦-૩૫ તેજ થાય.

વકી-માર્ગી અહરૂળ અધિકાર

૧ બુધ વકી થાય તો રૂમાં પ્રથમ તેજ થઈ ટકા ૧૫ મંદી થાય.

૨ શુક્ર વકી થાય તો રૂમાં ટકા ૪૦ થી ૫૦ મંદી થાય.

૩ શુક્ર અને શનિ બંને સાથે વકી હોય તો ૫૦-૬૦ ટકા મંદી થાય.

૪ શુક્ર વકી થાય તો રૂમાં ટકા ૪૦ આશરે તેજ થાય.

૫ શનિ વકી થતાં પ્રથમ તેજ થઈ રૂમાં ટકા ૪૦ મંદી થાય.

૬ મંગળ વકી થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ની તેજ થાય.

૭ મંગળ માર્ગી થતાં બે દિવસ પછી રૂમાં ટકા ૨૦ મંદી થાય.

૮ બુધ માર્ગી થાય તો રૂમાં ટકા ૧૦-૧૫ તેજ થાય.

૯ શુક્ર માર્ગી થાય તો રૂમાં બે દિવસ પછી ટકા ૨૦ તેજ થાય.

૧૦ શુક્ર માર્ગી થતાં દિવસ ત્રણ પછી રૂમાં ટકા ૩૦ની મંદી થાય.

૧૧ શનિ માર્ગી થતાં રૂમાં પ્રથમ મંદી કરી ટકા ૨૫-૩૦ તેજ થાય.

૧૨ શનિ માર્ગી સોમ કે શુક્રવારના દિવસે થાય તો રૂમાં મંદી કરે.

અહોનું નક્ષત્રફળ

પુનર્વસુ, હસ્ત, આર્દ્રા, પૂર્વાષાઢા, કૃતિકા અને વિશાખા નક્ષત્ર પર ગુરુ આવે ત્યારે રૂના ભાવ ઘટે છે.

ચિત્રા નક્ષત્ર પર ગુરુ રૂમાં તેજી કરે છે. આ યોગ સંવત ૧૯૪૩, ૫૫, ૬૭ અને ૭૮માં થયો છે.

હસ્ત નક્ષત્ર પર ગુરુ, રાહુ અને શનિ હોય તો અશુભ થાય, રૂ. અને અનાજમાં તેજી થાય.

ચિત્રા નક્ષત્ર પર શનિ હોય અને અસ્ત થયો ન હોય તો અન્નાદિમાં તેજી થાય.

શ્રવણ નક્ષત્ર પર કોઈ પણ કૂર ગ્રહ આવે તો ઘઉંમાં તેજી થાય.

ઉત્તરાભાદ્ર પર ગુરુ આવે ત્યારે ચોખા અને ચાંદીમાં પ્રાયઃ મંદી કરે.

ઉત્તરાષાઢા પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળના ભાવમાં તેજી થાય છે. સંવત ૧૯૪૬, ૫૮ અને ૭૦માં આ યોગ થયો છે.

પુનર્વસુ, હસ્ત અને વિશાખા પર શુક્ર આવે ત્યારે પ્રાયઃ મંદી થાય.

હસ્ત તથા ઉત્તરાભાદ્ર પર રાહુ કે કેતુ હોય તો રૂમાં તેજી થાય છે.

વસ્તુઓની રાશિનો વિચાર

કપાસ-મીથુન

અળસી-મેષરાશિ

એરંડા-વૃષભરાશિ

ચાંદી (રજત)-તુલારાશિ

સૂતર, શેર, સુવર્ણ, સરસવ, ગહુ (ગોધુમ), શર્કરા,
(સાકર)-કુંભરાશિ

મોતી-સિંહ અને મીનરાશિ.

સોનું—કુંભરાશિ (અને મેષરાશિ)

ચોખા-મેષરાશિ.

બુવાર (યુગંધરી)-વૃશ્ચિકરાશિ.

તલ—તુલારાશિ

વસ્ત્ર—વૃષભરાશિ.

ચંદ્રદર્શનકૃણ ૧

જેણે સર્વ તારાઓને પોતાને આધીન કર્યા છે અને
જ્યોતિષ ચક્રમાં રહેલા ૮૮ ગ્રહો ઉપર જેની સત્તા ચાલે છે
તે ચંદ્રનું બળ શાસ્ત્રકારોએ નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું છે—

૧ તિથિના બળથી નક્ષત્રનું બળ ચારગણું છે. નક્ષત્રના
બળથી વારનું બળ આઠગણું છે. વારથી કરણનું બળ બમણું
છે. કરણથી યોગનું બળ બમણું છે. યોગથી તારાનું બળ
સાઠગણું છે. તારાના બળથી ચંદ્રનું બળ સોગણું છે અને
ચંદ્રના બળથી લગ્નનું બળ હજારગણું છે. માટે હરેક બાબ-

---

૧ મહાન ઉપાધ્યાય શ્રી મેધવિજયજી રચિત અને અમારા તરફથી
પ્રકાશિત વર્ષપ્રબોધગ્રંથમાં અગિયારમા ગ્રહગણ્યઅધિકારમાં ચંદ્રનાર
સંબંધી પ્રકરણ વિશેષ જિજ્ઞાસુઓએ વાંચવું.

તનું શુભાશુભ ફળ જાણતા પહેલાં ચંદ્રબળ અને લગ્નબળને વિચાર કરવો.

૨ કૌંઠ પશુ માસની સુદિ રના ચંદ્રમાના ઉદય વખતે તેનું પાંખડું ઉત્તર તરફનું ઉંચે એટલે ચઢીઆતું હોય તો તે પક્ષમાં ૩ તથા બીજી જણસોના ભાવ વધશે, અને જે દક્ષિણ તરફનું પાંખડું ઉંચું હોય તો દરેક વસ્તુના ભાવ ઘટશે. પરંતુ જે બંને પાંખડાં સમાન હોય તો ૩ તથા દરેક ચીજના ભાવ સાધારણ રહેશે.

૩ સુદિ બીજનો ચંદ્રમા રતાશ-લાલાશ ઉપર જણાય તો તે પક્ષમાં ૩નો ભાવ તેજ થાય અને પ્રીતિ-ઝાંખા રંગનો હોય તો ૩ના ભાવમાં મંદી થાય છે.

૪ કૌંઠ પશુ મહિનાની સુદિ ૧૫ને દિવસે ચંદ્રમા ઊગતી વખતે એકમનો ભાગ હોય અને સૂર્ય તથા ચંદ્ર સામ-સામા જણાય તો ૩નો ભાવ ઘણો તેજ થશે. એક ખાંડીએ ૩. ૨૦૦) નો ભાવ હોય તો ૩. ૫૦) વધીને ૩. ૨૫૦) ભાવ થાય. આ યોગ અનુભવસિદ્ધ છે.

૫ જે પૂનમ પૂરી હોય તથા ચંદ્રમા રતાશ ઉપર ઊગે તોપણ ૩ની પીઠ વધશે.

૬ ચંદ્રમાનો ઉદય વાદળમાં થાય અથવા પૂનમના દિવસે વાદળથી આકાશ ઘેરાયેલું રહે તો ઢોઢ માસ સુધી ૩માં મંદી થાય છે.

૭ પૂનમના દિવસે ચંદ્રમા ઝાંખો એટલે રાખ (છાણાની રાખના) જેવો ઊગતી વખતે દેખાય તો એક માસમાં ૩ના ભાવમાં ૩૦-૪૦ ટકાની મંદી થાય છે.

૮ જો પૂર્ણિમાના દિવસે ચંદ્રનું બિંબ નાનું જણાય તો ૩ તથા બીજી જણસોના ભાવ વધે. અને ચંદ્રનું બિંબ મોટું જણાય તો પંદર દિવસમાં ૩ તથા બીજી જણસના ભાવ ઘટે છે.

૯ કાળા રંગનો ચંદ્રમા જોગે તો માણસોની કતલ થાય.

ઉપરના યોગ અનુભવસિદ્ધ છે. વેપારીઓને બીજ અને પૂનમનો ચંદ્ર જોવાની પ્રાચીન રીતને અનુસરવાથી લાભ થશે.

ફાગણ માસમાં ચંદ્રદર્શન વિચાર

ફાગણ માસમાં રવિવારના દિવસે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય, અને ધાતુ મોંઘી થાય.

સોમવારે ચંદ્રોદય થાય તો સુકાળ થાય. અનાજ ને ઘી સસ્તું થાય.

મંગળવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય.

બુધવારે ચંદ્રોદય થાય તો સર્વ પ્રકારનાં ધાન્ય મોંઘાં થાય.

ગુરુવારે ચંદ્રોદય થાય તો અનાજનો પાક સારો થાય.

શુક્રવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય.

શનિવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય. હુકાળ પડે.

કોઈ પણ માસમાં શુકલ પક્ષની બીજના દિવસે ચંદ્રને ઉદય સૂર્યથી ડાબી બાજુ (વાયવ્ય ખૂણા તરફ) થાય તો તે માસમાં સર્વ શુભકારક છે અને જમણી બાજુ ચંદ્રોદય થાય તો તે હુકાળ કરે.^૧

---

^૧ “ચંદ્રચાર” વિષે અમારા તરફથી પ્રકાશિત વર્ષપ્રબોધગ્રંથમાં અગિયારમો મહત્વજ્ઞ અધિકાર વાંચો.

શ્રી યુગપ્રધાન દાદાસાહેબ શ્રી જિનદત્તસૂરિ

રચિત શુકનશાસ્ત્ર

ચૈત્ર શુકલ દ્વિતીયા-ચંદ્રદર્શનકૃણાધિકાર

એક વર્ષ સુધીના વ્યાપારના ભાવોમાં થનાર ફેરફાર માટે તથા તે વર્ષમાં થનારા બીજા બનાવો માટે પણ ચૈત્ર શુકલ પક્ષની બીજને દિવસે સંધ્યાકાળે ચંદ્ર જે લાલ રંગનાં વાહળાં-ઓમાં અદૃશ્ય થએલો માલુમ પડે તો બાણુવું કે તે વર્ષમાં ઘઉંની કિંમત ધીરે ધીરે વૃદ્ધિ પામશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ જે શ્વેત રંગનાં વાહળાંઓમાં અદૃશ્ય રહીને અસ્ત થઈ જાય તો બાણુવું કે તે વર્ષમાં કપાસ તથા રૂં આદિક કાપડ બનાવવાની વસ્તુઓની કિંમતમાં ઘણો ઘટાડો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ જાંબા લાલ રંગનું માલુમ પડે તો બાણુવું કે તે વર્ષમાં પશુઓના ઉપયોગનું ધાસ ઘણું થશે નહિ.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ છેક અસ્તકાળ સુધી જે પીળા રંગનાં વાહળાંઓથી ઢંકાઈ રહે તો બાણુવું કે તે વર્ષમાં રૂંની કિંમત ઘણી જ વધી જશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબનો ફક્ત ઉત્તર દિશા તરફનો થોડો જ ભાગ માલુમ પડે તો બાણુવું કે તે વર્ષમાં મરકી આદિ દુષ્ટ રોગનો ઉપદ્રવ થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ ઉત્તર તથા દક્ષિણ બંને બાજુએ

સરખું માલુમ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં ગોળ આદિક રસની વસ્તુઓની કિંમતમાં ઘટાડો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ ફક્ત તેના ઉર્ધ્વ ભાગમાં જ માલુમ પડે તો જાણવું કે ત્યાં વરસાદથી મોટી રેલ આવીને ઘણાં પ્રાણીઓનો તેમાં નાશ કરશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબનો થોડો ભાગ જો દક્ષિણ તરફની બાજુએ જ જોવામાં આવે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં અનાજની કિંમત ઘણી વધી જશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબનો ભાગ જો ખંડિત થયેલો માલુમ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં મોટો દુકાળ પડશે અને તેથી ઘણા પ્રાણીઓ ક્ષુધાથી જ મૃત્યુ પામશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ જો ચળકાટ વિનાનું તથા રૂપા સરખા સફેદ રંગનું માલુમ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં લોકોને રાજ્ય તરફથી ઉપદ્રવ સહન કરવો પડશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ તેજ વિનાનું પીળા રંગનું માલુમ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં શ્યામ રંગવાળી વસ્તુઓની કિંમતમાં ઘણો વધારો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબની આસપાસ જો લીલા રંગનાં વાદળાંઓ જોવામાં આવે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં લાલ રંગની વસ્તુઓની કિંમતમાં ઘટાડો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ દક્ષિણ દિશા તરફ વધારે ચઢી આવતું માલુમ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં ખજૂર આદિ મિષ્ટ ફળોની કિંમતમાં ઘણો ઘટાડો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું ખિંબ અત્યંત તેજસ્વી અને ઉત્તર દિશા તરફ વધારે ચઢીઆતું જણાય તો તે વર્ષમાં અનાજના ભાવો મધ્યમસર રહે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું ખિંબ ઝાંખા આકાશના રંગ સરખું દેખાય તો શિશીર ઋતુમાં ઘણી ઠંડી અને હિમ પડવાથી તે ઋતુના પાકનો વિનાશ થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું ખિંબ જો શ્યામ રંગનાં વાદળાંઓથી ઢંકાયેલું રહે, અને છેક અસ્ત સમયે જ હીઠામાં આવે તો સમજવું કે તે વરસમાં ઘી આદિક રસની વસ્તુઓની કિંમતમાં ઘણી વૃદ્ધિ થશે, કેમકે હરિમદ્રસૂરિ મહારાજ પણ પોતાના વ્યવહારકદંપમાં લખે છે કે:—

ચૈત્રશુક્લદ્વિતીયાયાં, સંધ્યાકાલે ભવેદ્યદિ ।

મેઘૈશ્ચન્નો નિશાનાથઃ શ્યામરાગો પરંજિતૈઃ ॥ ૧ ॥

અસ્તકાલે પુનર્દષ્ટિપથં યદ્યેતિ દેહિનામ્ ।

મૂલ્યં ઘૃતાદિવસ્તૂનાં, તદન્દે વર્ધતે તદા ॥ ૨ ॥

અર્થ:—ચૈત્ર સુદ બીજના દિવસે સંધ્યાકાળે ચંદ્ર જો શ્યામ રંગનાં વાદળાંઓથી ઢંકાયેલો હોય અને અસ્ત સમયે જો કરોને પ્રાણીઓની દૃષ્ટિએ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં ઘી આદિક રસની વસ્તુઓની કિંમત ઘણી વધશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું ખિંબ નેત્રત્ય દિશા તરફ જ જો થોડું ઉદય પામેલું જણાય તો તે વર્ષમાં સૂર્યના અત્યંત તાપથી અનાજ આદિક પાકનો નાશ થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રખિંબ શ્વેત રંગનાં વિખરાઈ ગયેલાં

વાહળાંઓથી ઝાંખું ઝાંખું જોવામાં આવે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં તેલ આદિક વસ્તુઓની કિંમત ઘણી વધશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબ તરફ કૂતરાંઓ બસતાં જણાય તો તે વર્ષમાં મોતી આદિક શ્વેત રત્નોની કિંમતમાં ઘણો વધારો થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રના બિંબ તરફ દષ્ટિ કરતાં આપણી આંખોમાં જો અશ્રુઓ આવે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં પક્ષી-ઓથી અનાજના પાકને ઘણું નુકશાન થશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ સૂર્યાસ્ત થતી વખતે જ દષ્ટિએ પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં મનુષ્યોને અગ્નિ તરફનો ભય સહન કરવો પડશે.

સંધ્યાકાળે ચંદ્રનું બિંબ જો ત્રણ જગાઓથી ખંડિત થએલું હોય તો તે જ માસને છેડે સુવર્ણ આદિક ધાતુઓની કિંમતમાં ઘણો ઘટાડો થશે.

સંધ્યા સમયે સૂર્યાસ્ત થયા પછી એક ઘડી પછી જો ચંદ્રનું બિંબ નિર્મળ આકાશ છતાં દષ્ટિએ ન પડે તો જાણવું કે તે વર્ષમાં લોકોના આરોગ્યની વૃદ્ધિ થશે.

તિથિવાર ફળ અધિકાર

૧ જે માસ શુક્રવારે જોડે અને ચંદ્રોદય તે દિવસે થાય તો રૂમાં એક મહિનો તેજ થાય.

૨ જે માસ શુક્રવારે જોડે તે જ દિવસે બીજનો ઉદય હોય અને તે માસની અમાવાસ્યા શુક્રવારી હોય તો તે માસમાં રૂમાં વધઘટ થતાં તેજ થાય.

૩ જે માસ શનિવારે એસે તે માસની પૂનમ શનિવારી હોય તો રૂમાં મંદી થાય. જેઠ માસમાં હોય તો વિશેષ મંદી થાય. પૂનમ ને રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકાની મંદી થાય.

૪ જે મહિનામાં શુદ્ધ બીજ ગુરુવારી અથવા શુક્રવારી હોય અથવા શુદ્ધ બીજનો ક્ષય હોય અને શુદ્ધ ૧૫ શુક્રવારી હોય તો તે માસમાં રૂમાં ૧૫-૨૦ ટકાની તેજ થાય.

૫ કોઈ પણ માસમાં શુદ્ધ બીજના ચંદ્રનો ઉદય, આદ્રો, પૂર્વાશ્વિની, ઉત્તરાશ્વિની, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતિ અને મિથુનરાશિ પર થતો હોય તો રૂ સૂતરના ભાવ તે માસમાં વધે.

૬ ચંદ્રમા મકર કે કુંભરાશિમાં ઉદય થઈને વાહળાઓમાં અસ્ત થાય તો રૂના ભાવ વધે.

૭ જે દિવસે ચંદ્ર ધન, તુલા અને કન્યારાશિ પર આવે તે દિવસે રૂમાં મંદી થાય.

૮ રવિવારે ચંદ્રદર્શન (શુદ્ધ ૨ નો ચંદ્ર) થાય તો રૂમાં મોટી વધઘટ થતાં મંદી થઈને તેજ થાય.

૯ સોમવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો એક મહિના સુધી તેજ થાય. ચાંદી અને ધાન્યના ભાવ વધે.

૧૦ મંગળવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો રૂમાં મંદી થઈ પાછળથી તેજ થાય, જેટલું ઘટે તેટલું વધે.

૧૧ બુધવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકાની વધઘટ થઈ તેટલી મંદી થાય.

૧૨ શુક્ર ૨ બુધવારી, છઠ રવિવારી ને દસમ ગુરુવારી હોય તો શુકલપક્ષ તેજમાં પસાર થાય.

૧૩ શુકલપક્ષમાં બે બુધવાર, એટલે શુક્ર ૧૫ મંગળવારી હોય તો પંદર દિવસ તેજ થાય, અને વહ પક્ષમાં ૩માં મંદી થાય અર્થાત્ એક અઠવાડિયું તેજ, બીજું અઠવાડિયું મંદી એ પ્રમાણે પશુ વધઘટ થાય છે.

૧૪ ગુરુવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો દિવસ ૧૫માં ૩, સૂતર, કાપડમાં થોડી તેજ થાય. ચાંદીમાં વધઘટ થાય. તેલ અને ઘીના ભાવ વધે. ગોળ, ખાંડ, સાકરમાં મંદી થાય. કારતક માસથી વૈશાખમાસ સુધીમાં શુક્ર ૧ને શુક્રવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો ૩, ચાંદી, તેલ, કાપડ, સૂતર, અનાજ વગેરેમાં એક માસ સુધી તેજ થાય.

૧૫ શુક્રવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો શુકલપક્ષમાં વધઘટ થઈ ૩માં ૨૦-૨૫ ટકાની તેજ થાય. અને વહ પક્ષમાં મંદી થાય. ચાંદી, ચોખા, અનાજ, તેલમાં તેજ થાય, સોનામાં થોડી તેજ થાય.

૧૬ શુક્ર ૧, ૮, ૧૫, વહ ૮ તથા ૦)) અમાસ એ મુજબ પાંચ શુક્રવાર હોય તો આખો માસ મંદીમાં પસાર થાય.

૧૭ શનિવારે ચંદ્રદર્શન થાય તો ૩માં થોડી તેજ થાય.

૧૮ ચંદ્ર શનિ, રવિ કે મંગળવારના રોજ ઉદય થાય અને તે માસની પૂનમ પશુ તે વારની હોય તો ૩માં તેજ થાય.

૧૯ સુદી પક્ષમાં તિથિ વધતી હોય અને વદિ પક્ષમાં

તિથિ ઘટતી હોય તો રૂના ભાવ સુદમાં તેજ થાય અને વદમાં મંદી થાય.

૨૦ સુદી પક્ષમાં કોઈ પણ તિથિ ઘટતી હોય અને વદિ પક્ષમાં વધતી હોય તો રૂના ભાવમાં સુદમાં મંદી અને વદમાં તેજ થાય.

૨૧ સોમવારી તિથિનો ક્ષય હોય તો રૂમાં દસ-બાર ટકાની તેજ થાય.

૨૨ ગુરૂવારી તિથિનો ક્ષય હોય અને સુદ ૨ તથા ૧૦ અને તિથિ શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકાના આશરે તેજ થાય.

૨૩ સુદી ૨ સોમવારી, શુક્રવારી કે શનિવારી ઉદય થાય તો રૂના ભાવ દિવસ ૧૫-૨૦ માં વધે.

૨૪ સુદી છઠનો ક્ષય થાય તો રૂના ભાવમાં સુદી ૧ થી છઠ સુધી તેજ રહીને ઘટી ઘટે છે.

૨૫ સુદ છઠ રવિવારી હોય તો એક પખવાડિયામાં રૂમાં તેજ થાય.

૨૬ સુદ ૬ રવિવારી, સુદ ૧૦ ગુરૂવારી પરિપૂર્ણ હોય તો રૂમાં તેજ થાય.

૨૭ સુદ છઠ ગુરૂવારી અને સુદ ૧૦ રવિવારી પરિપૂર્ણ હોય તો તે માસમાં રૂ ના ભાવ એકદમ વધે.

૨૮ સુદ છઠ કે સુદ ૧૦ રવિવારી હોય તો રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૨૯ સુદ ૭ શુક્રવારી હોય તો તે માસની સુદ ૧ થી ૧૦ સુધી દશ દિવસ રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૩૦ સુદ ૯ નો ક્ષય હોય તો સુદ ૧ થી ૯ સુધી રૂના ભાવમાં મોટી વધઘટ થાય.

૩૧ સુદ ૧૦ રવિવારી મૂળ નક્ષત્ર સાથે હોય તો રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૩૨ સુદ ૧૦ થી ૧૫ સુધીમાં તિથિ વધે તો તે માસમાં રૂના ભાવમાં તેજ થાય. અને ઘટે તો રૂના ભાવમાં મંદી થાય.

૩૩ સુદ ૧૪ નો ક્ષય હોય તો ચૌદશ પછી એક માસ સુધી રૂમાં ૧૫-૨૦ ટકાની મંદી થાય. સંવત ૧૯૯૫ પોષ સુદ ૧૪ આ યોગ બન્યો છે, અને રૂના ભાવ ૧૯૪ થી ઘટી ૧૫૧ થયા છે.

૩૪ સુદ ૧૪ નો ક્ષય હોય અને તે દિવસે ચંદ્રગ્રહણ હોય તો ટકા ૩૦-૩૫ની મંદી થાય અને ગ્રહણ પાછલી રાત્રીનું ઘેરાયેલું આથમે તો તે સવા બે દિવસનું ગ્રહણ ગણાય છે. જેથી મંદીનો યોગ પરિપૂર્ણ થાય છે. સવા બે દિવસના ગ્રહણના આવા સંયોગોમાં રૂમાં મોટી મંદી થાય, હોઠ માસમાં ૭૫ ટકા લગભગ ભાવ ઘટી જાય છે. સંવત ૧૯૫૫, ૭૬ અને ૮૮ ના ચૈત્રમાં આ યોગ બન્યો છે.

૩૫ સુદ ૧૪ થી ૧૫ વધારે ઘડીની હોય તો રૂમાં મંદી થાય અને સુદ ૧૫ એાછી ઘડીની હોય તો રૂના ભાવ વધે.

૩૬ સુદ ૧૫ ૫-૧૦ ઘડી સુધીની હોય તો રૂના ભાવ વધે અને ૩૦ ઘડી ઉપરની હોય તો રૂના ભાવ ઘટે.

૩૭ સુદ ૧૫ રવિવારી કે મંગળવારી હોય તો રૂના ભાવમાં તેજ થાય. પૂનમને રવિવાર હોય અને પૂનમ આઠ ઘડીની હોય તો રૂમાં ટકા ૧૦ના આશરે તેજ થાય.

૩૮ સુદ પૂનમ સોમવારી હોય અને તે દિવસે વૈધૃત કે બ્યતિપાત યોગ હોય તો રૂમાં ટકા ૧૫ લગભગ મંદી થાય.

૩૯ સુદ પૂનમનો ક્ષય હોય તો દિવસ ૧૫માં રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૪૦ પૂનમની વૃદ્ધિ હોય તો રૂમાં દિવસ પંદરમાં મંદી થાય.

૪૧ શુદ્ધ ૧૫ રવિવારી યા મંગળવારી હોય તો રૂમાં દિવસ ૧૫માં ૧૦-૧૨ ટકાની તેજ થાય, શુક્રવારી હોય તો તેટલા ટકા મંદી થાય અને શુદ્ધ પૂનમ શનિવારી હોય તો ઘણી ઘટવધ થઈ મંદી થાય.

૪૨ શુદ્ધમાં તિથિ વધે તો દસ દિવસ સુધી વધઘટ થઈ રૂમાં તેજ થાય અને તિથિ ઘટતી હોય તો તેનાથી દિવસ ૩માં તેજ મંદી થઈ છેવટે મંદી થાય.

૪૩ શુદ્ધ પૂનમ વધારે ઘડીની હોય અને અમાવાસ્યા ઓછી ઘડીની હોય તો રૂમાં તેજ થાય. પૂનમ થોડી ઘડીની હોય અને અમાવાસ્યા વધારે ઘડીની હોય તો રૂમાં મંદી થાય.

૪૪ શુદ્ધ ૧૫ સોમવારી થાય અને અમાવાસ્યા પશુ સોમવારી થાય ને વચમાં શનિ વક્રી થાય તેમજ તિથિનો ક્ષય થતો હોય તો આ ત્રણ યોગ બળથી રૂના ભાવમાં દિવસ ૧૫ સુધી તેજ થાય.

૪૫ શુદ્ધી પૂનમનો ચંદ્રમા રતાશ ઉપર જિગે તો રૂના ભાવમાં તેલ થાય. પૂનમનો ચંદ્ર અને સૂર્ય અસ્તસમયે બન્ને સામસામા દેખાય તો તે માસમાં રૂના ભાવમાં ૫૦ ટકા તેલ થાય.

૪૬ પૂનમનો ચંદ્ર ઉદય વખતે સ્થામ, છાણાની રાખ જેવા વર્ણવાળો દેખાય તો એક જ માસમાં ૪૦-૫૦ ટકાની મંદી થાય.

૪૭ મહાશુદ્ધ પૂનમે આકાશ વાદળથી ઘેરાયતું રહે તો રૂના ભાવમાં દોઢ માસ સુધી મોટી મંદી થાય. સંવત ૧૯૪૫, ૪૬, ૪૭ માં આ યોગ બન્યો છે. ઉપરના ત્રણે યોગ અનુભવસિદ્ધ છે.

૪૮ શુદ્ધિ ચા વદિ ૮ નો ક્ષય હોય અને તે માસમાં મંગલ ગ્રહ રાશિ બદલતો હોય તો રૂમાં ટકા ૧૮-૨૦ ઘટે.

૪૯ શુદ્ધ ૨ શુક્રવારી તથા શુદ્ધ ૧૫ શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ટકા ૨૦ આશરે તેલ થાય.

૫૦ વદી પક્ષમાં તિથિ વધે તો તેનાથી ૩ દિવસમાં રૂમાં તેલ થાય, અને વદી પક્ષમાં તિથિ ઘટે તો તેનાથી દિવસ ૩ માં રૂમાં મંદી થાય.

૫૧ વદ છઠ ઘડી બેની અંદર હોય તો તે માસમાં રૂના ભાવ ટકા ૨૦-૨૫ સુધી ઘટી જાય, રૂના ભાવ ૨૫૧) લગભગ હોય તો ૪૦ થી ૫૦ ટકાની મંદી થાય.

૫૨ વદી છઠનો ક્ષય હોય તો રૂના ભાવમાં એક માસમાં ૩૦-૩૫ ટકાની તેલ થાય અનેક વર્ષોમાં આ યોગ સાચો નીવડ્યો છે.

૫૩ વદી છઠ રવિવારી અથવા શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ટકા ૧૦-૧૨ તેલ થાય અને વદ ૬ રવિવારી ને વદ ૧૦ શુક્રવારી હોય તો રૂના ભાવ સાધારણ મંદી થાય.

૫૪ વદી ૬, ૧૦, ૧૧માં રૂના ભાવમાં તેજી થાય તો વદી ૧૨, ૧૩માં મંદી થાય.

૫૫ વદી ૧૦નો ક્ષય હોય તો રૂના ભાવમાં સાધારણ મંદી થાય.

૫૬ વદી ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૦)) નો ક્ષય હોય તો રૂના ભાવમાં તેજી થાય.

૫૭ વદી ૧૦ થી ૦)) સુધીમાં તિથિ વધે તો રૂમાં મંદી થાય અને તિથિ ઘટે તો રૂના ભાવ તે માસમાં તેજી થાય.

૫૮ વદી ૧૪ અને ૦)) ના દિવસે રૂના ભાવ વધે તો ત્યારપછીના ૧૫ દિવસમાં રૂના ભાવ વધઘટ થઈ, ઘટી જાય અને ૧૪, ૦)) એ ભાવ ઘટે તો પછીના ૧૫ દિવસમાં રૂના ભાવ વધે.

૫૯ વદી ૧૪ થી ૦)) વધારે ઘડીની હોય તો રૂના ભાવમાં તેજી થાય.

૬૦ વદી ૦)) ઘડી ૧૦ થી ઓછી હોય તો દિવસ ૧૫માં રૂના ભાવમાં તેજી થાય છે અને અમાવાસ્યા પૂરી હોય તો મંદી થાય છે.

૬૧ વદી ૦)) બે હોય તો તે માસમાં રૂના ભાવ મંદા થઈ આવતા માસમાં તેજી થાય છે.

૬૨ વદી ૦)) રવિવારી, મંગળવારી કે શનિવારી હોય તો રૂમાં તેજી થાય. અને સોમ, બુધ કે ગુરુવારી હોય તો મંદી થાય, શુક્રવારી હોય તો વધઘટ થાય.

૬૩ વદી ૧૪ શનિવારી થોડી ઘડીની હોય અને તે દિવસે ૦)) ની વધારે ઘડી હોય તેમજ રવિવારે સવારના

આગમાં ૦)) હોય તો બે દિવસમાં રૂમાં ટકા ૮-૧૦ની તેજી થાય.

૬૪ વહી ૦)) ઘડી ૩૦ ની અંદર હોય અને ઉપર શુદ્ધ એકમ થતી હોય તો બે દિવસમાં ટકા ૧૦-૧૨ થટે.

૬૫ રવિવારના દિવસે મૂળ નક્ષત્ર અથવા રેવતી નક્ષત્ર હોય તો રૂમાં ૧૦-૧૨ ટકાની તેજી થાય.

૬૬ જે મહિનામાં દૈનક નક્ષત્રનો ક્ષય હોય તે દિવસે રૂના ભાવમાં તેજી થાય.

૬૭ રવિવારના રોજ મૂળ નક્ષત્ર વૈધૃત કે વ્યતિપાત યોગ સાથે હોય તો બે દિવસમાં ટકા ૧૦-૧૫ તેજી થાય.

૬૮ જે દિવસે તિથિ વૃદ્ધિ પામે તે દિવસે વૈધૃત કે વ્યતિપાત યોગ હોય તો રૂના ભાવ મંદા થાય.

૬૯ જે દિવસે પાંચક બેસતાં હોય અને તે દિવસે મૃત્યુ યોગ હોય તો રૂમાં ૫-૭ ટકાની મંદી થાય છે.

૭૦ જે પક્ષમાં તિથિનો ક્ષય હોય તે પક્ષમાં રાહુ, કેતુ, કે મંગળ રાશિ બદલતા હોય એટલે બીજી રાશિમાં જતા હોય તો તે પક્ષમાં રૂમાં ટકા ૧૫ લગભગ થટે.

૭૧ કોઈ પણ માસમાં આવતા પ્રથમ રવિવારના પહેલા આગમાં ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર બેસતું હોય તો દિવસ પાંચમાં રૂનો ભાવ તેજી પર આવે, તેમજ ગુરુવારે સાંજે ખરીદનારને શુક્રવારે લાભ થાય.

૭૨ દશમને ગુરુવારે ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર તથા ધ્રુવ નામે યોગ હોય અને ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર બીજા દિવસ સુધી અખંડ રહેતું

હોય, આ પાંચ યોગના પ્રભાવથી રૂમાં ટકા ૭૫ થી ૧૦૦ સુધી તેજ થાય છે.

૭૩ જે દિવસે વ્યતિપાત કે વૈધૃત યોગ હોય અને તે દિવસે દૈનિક નક્ષત્ર રોહિણી હોય અને વૃષભનો ચંદ્ર હોય તો આ ત્રિકસયોગથી રૂમાં તેજ થાય છે.

૭૪ જે દિવસે વ્યતિપાત યોગ હોય તે દિવસે રૂમાં મંદી થાય.

૭૫ શુક્રવારે વ્યતિપાત યોગ રૂમાં તેજકર્તા છે.

૭૬ કૃતિકા નક્ષત્ર રૂમાં મંદી કરે પણ સોમ, બુધ અને શનિવારે હોય તો તેજ કરે.

૭૭ પુષ્ય નક્ષત્ર પ્રાય મંદી કરે અને મંદી થાય તો આશ્લેષા નક્ષત્રમાં તેજ થાય.

વારફળ અધિકાર

૧ પાંચ રવિવારવાળો મહિનો હોય તો રૂમાં વધઘટ થાય, અનાજના ભાવમાં તેજ થાય.

૨ પાંચ સોમવાર હોય તો રૂમાં તેજ અને ચાંદીમાં વધઘટ થાય.

૩ પાંચ મંગળવાર હોય તો રૂ તથા ચાંદીમાં વધઘટ થાય.

૪ પાંચ બુધવાર હોય તો રૂમાં શુદ્ધ પક્ષમાં તેજ થાય તો વદ પક્ષમાં મંદી થાય અથવા અઠવાડીક તેજ-મંદી ચાલે-વધઘટ થાય. ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની વધઘટ થાય, તેજમંદી લગાડનારને લાભ થાય. એક માસમાં ગોળ, ખાંડ, ઘી, તેલ, તેલીળીયાં તથા રસકસના ભાવ વધે.

૫ પાંચ ગુરુવાર હોય તો ૩, સુતર અને કાપડના ભાવમાં તેજી થાય અને ચાંદીમાં મંદી થાય.

૬ એક માસમાં પાંચ શુક્રવાર હોય તો ૩માં વધઘટ થઈ મંદી થાય, (૧,૮,૧૫, ૨૨) શુક્રવારી હોય તો ૨૫-૩૦ ટકા મંદી થાય છે. ચાંદીમાં વધઘટ થાય. અને ધીના ભાવ વધે તો બેચબું.

૭ પાંચ શનિવાર હોય તો એકંદરે મંદી થાય. શુદ્ધ ૧ ને શુદ્ધ ૧૫ શનિવારી હોય તો ૫૬૨ દિવસ મંદી થાય.

જેઠ શુદ્ધ ૧ ને શનિવાર અને શુદ્ધ ૧૫ ને શનિવાર હોય તો જરૂર ૧૫-૨૦ ટકા મંદી થાય અને અનાજના ભાવમાં તેજી થાય.

૮ એક મહિનામાં પાંચ રવિવારને પાંચ સોમવાર હોય તો ૩, સુતર, ચાંદી વગેરેના ભાવમાં ફેરફાર થાય. એકંદરે તેજીનું વલણ રહે.

૯ પાંચ સોમવાર ને પાંચ મંગળવાર હોય તો ૩, સુતર ચાંદીમાં તેજી થાય.

૧૦ પાંચ મંગળવાર ને પાંચ બુધવાર હોય તો તે માસમાં ચાંદીમાં ઘણો ફેરફાર થાય. તેજી-મંદી લગાડનારને લાભ થાય.

૧૧ પાંચ બુધવાર ને પાંચ ગુરુવાર હોય તો ૩, ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની વધઘટ થાય. તેજી-મંદી લગાડનારને લાભ થાય.

૧૨ પાંચ ગુરુવાર તથા પાંચ શુક્રવારનો મહિનો હોય તો ચાંદીમાં વધઘટ થાય.

૧૩ પાંચ શુક્રવાર કે પાંચ શનિવાર હોય તો ૩, ચાંદી અળશી વગેરેમાં, જેના ભાવમાં શુદ્ધિમાં તેજ થાય તે વદિમાં મંદી અને મંદી થયા હોય તે તેજ થાય.

૧૪ પાંચ શનિવાર તથા પાંચ રવિવારનો મહિનો હોય તો ૩ના ભાવમાં એક માસમાં તેજ થાય.

માસકૃળ અધિકાર

કારતક માસ

૧ કારતક શુદ્ધ ૧ બુધવારી હોય અને કારતક શુદ્ધ ૫ રવિવારી હોય તો ૩ના ભાવમાં તે પખવાડિયામાં તેજ થાય. અનાજના ભાવ વધે.

૨ કારતક શુદ્ધ ૧ ને ફાગણ શુદ્ધ ૧ એ બંને બુધ, શનિ, રવિ કે મંગળવારી આવે તો ૩ના ભાવમાં સારી તેજ થાય, સર્વ વસ્તુ મોંઘી થાય. તેજ, ઘઉંમાં તેજ થાય.

૩ કારતક શુદ્ધ ૫ શનિ કે રવિવારી હોય તો દિવસ ૧૫માં ૩ના ભાવ વધે.

૪ કારતક શુદ્ધ પંચમી મંગળવારી હોય તો ૩ના ભાવ ફાગણ વદ ૦)) સુધી ૫૦ ટકા વધે.

૫ કારતક માસમાં વરસાદ થાય તો ૩ના પાકને નુકશાન થાય તેથી ભાવ વધે.

૬ કારતક વદ ૧૦ શનિવારી હોય અને મધ્ય નક્ષત્ર હોય તો ૪ માસ સુધી ૩ના ભાવ વધતા જાય.

૭ કારતક શુદ્ધ ૫ બુધવારી હોય તો દુર્લભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૫૬, ૫૯, ૬૨ અને ૭૬ માં થયો છે.

૮ કારતક શુદ્ધ ૭ શનિવારી હોય તો સર્વ શ્વેત વસ્તુમાં
૩ માસ સુધી તેજ થાય.

૯ કારતક શુદ્ધ પૂનમે ભરણી નક્ષત્ર હોય તો પંદર દિવસ
સુધી રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૧૦ કારતક વદ ૮ મે પુન્ય નક્ષત્ર હોય તો રૂના
ભાવ વધે.

૧૧ કારતક શુદ્ધ ૧ બુધ કે શુક્રવારી હોય તો ચાંદીમાં
મંદી થાય.

૧૨ કારતક શુદ્ધ સાતમ શનિવારી કે રવિવારી હોય તો
પંદર દિવસમાં રૂના ભાવ વધે.

માગસર માસ

૧૩ માગસર શુદ્ધ ૧ બુધવારી હોય તો રૂ, કપાસ, સૂતર
તથા સર્વ સફેદ વસ્તુના ભાવમાં તેજ થાય.

૧૪ માગસર માસમાં પાંચ સોમવાર કે પાંચ શનિવાર
હોય તો માસ ૧ સુધીમાં રૂ, સૂતરના ભાવ વધે.

૧૫ માગસર શુદ્ધ ૭ શુક્રવારી હોય તો રૂ, કપાસ, સૂતર
અને દરેક શ્વેત વસ્તુના ભાવ વધે અને શુદ્ધ ૭ શુક્રવારી
હોય તો ભાવ ઘટે.

૧૬ માગસર શુદ્ધ ૧૫ શુક્રવારી હોય તો માસ ૬-૭
સુધીમાં રૂ, કપાસ, સૂતરના ભાવમાં તેજ થાય.

૧૭ માગસર શુદ્ધ ૧૫ મે રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો રૂમાં
મંદી થાય.

૧૮ માગસર માસની સુદ ૧૧ કે વદ ૧૧ રવિવારી હોય તો સૂતર, ૩ ખરીદી વૈશાખ માસમાં વેચવાથી લાભ થાય.

૧૯ માગસર વદ ૭ શુક્રવારી હોય તો ૩, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરે સ્વેત વસ્તુમાં મંદી થાય.

૨૦ માગસર વદ ૧૧ બુધવારી હોય તો ૩, સૂતરના ભાવ તેજ થાય.

પોષ માસ

૨૧ પોષ માસમાં પાંચ ગુરુવાર હોય તો ૩માં સાધારણુ તેજ થાય, પાંચ શનિવાર હોય તો ૩, સૂતર, કપાસ મોંઘાં થાય.

૨૨ પોષ શુદ્ધ ૧ મંગળવારી હોય તો ૩, કપાસ, સૂતર, ઘી વગેરે ઘોળી વસ્તુના ભાવ વધે.

૨૩ પોષ સુદ ૧૫ મે પુષ્ય નક્ષત્ર હોય તો એક માસ સુધી ૩માં તેજ થાય.

૨૪ પોષ શુદ્ધ ૧૩ મંગળવારી કે શનિવારી હોય તો ઘઉં અને ઘીનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

૨૫ પોષ વદ ૧૨ બુધવાર અને જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર હોય તો ઘીના ભાવ વધે.

૨૬ પોષ શુદ્ધ ૧૫ના વાદળ થાય તો માસ બેની અંદર ૩માં ટકા ૨૦-૨૫ની મંદી થાય, અને વાદળ ન થાય તો ૩માં તેજ થાય.

૨૭ પોષ વદ ૦)) રવિવારી હોય તો ૩, સૂતર, કપાસ, ઘી તથા ઘોળી વસ્તુના ભાવ વધે.

૨૮ પોષ વદ ૦)) શનિ, રવિ કે મંગળવારે હોય અને જ્યેષ્ઠા કે પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર હોય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

૨૯ પોષ માહ તથા ભાદરવા, માસમાં દસમનો ક્ષય હોય તો તે માસમાં ઘી મોંઘું થાય.

૩૦ કૌંઠ પશુ માસમાં શુદ્ધ ૩-૪નો ક્ષય હોય તો ઘી અને મગ મોંઘાં થાય.

મહા માસ

૩૧ મહા શુદ્ધ ૧ ગુરુવારી તથા મહાવદ ૦)) ગુરુવારી હોય તો રૂ, સૂતર કપાસ વગેરે ધોળી વસ્તુના ભાવ વધે.

૩૨ મહા શુદ્ધ ૧ શનિવારી કે મંગળવારી હોય અને તે દિવસે આઝાશ વાદળાંથી રાહત નિર્મળ હોય તો રૂ, કપાસ, સૂતર વગેરે ખરીદ કરી ત્રણ માસ પછી વેચવાથી દોઢા કે બમણા ભાવ મળે.

૩૩ મહા શુદ્ધ પના રોજ વાદળ થાય તો ફાગણ માસમાં રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૩૪ મહા શુદ્ધ છઠ નિર્મળ હોય તો ચૈત્ર માસમાં રૂની તેજ થાય.

૩૫ મહા શુદ્ધ છઠના રોજ વરસાદ ગાળે તો રૂમાં તેજ થાય. મહા શુદ્ધ છઠ ગુરુવારી રાત્રિ નિર્મળ હોય તો ત્રણ માસમાં રૂ, સૂતરના બમણા ભાવ થાય.

૩૬ મહા શુદ્ધ ૫ રવિવારી અને ૧૧ શનિવારી હોય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

૩૭ મહા સુદ ૬ સોમવારી હોય અને આકાશ નિર્મળ હોય તો રૂના ભાવ વધે.

૩૮ મહા સુદ ૫, ૬, ૭ના રોજ વાદળાં થાય તો રૂના ભાવ ફાગણ સુદ ૧૫ થી ઘટે અને વાદળાં ન થાય તો ફાગણ વહી ૧થી રૂના ભાવ વધે.

૩૯ મહા સુદિ ૭ના દિવસે વાદળાં થાય તો વૈશાખ માસમાં રૂની તેજ થાય.

૪૦ મહા માસમાં પાંચ રવિવાર હોય તો થી તેલના ભાવ વધે.

૪૧ મહા સુદ છઠ્ઠે ઘડીની અંદર હોય તો રૂમાં ૧૫-૨૦ ટકાની મંદી થાય.

૪૨ મહા સુદ ૧૧ ગુધવારી હોય તો રૂ, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરે વસ્તુના ભાવ તેજ થાય.

૪૩ મહા સુદ ૧૫ના રોજ વાદળ થાય તો રૂ, કપાસ, સૂતર, ઘી વગેરે ધોળી વસ્તુના ભાવમાં દોઢ માસ સુધી મોટી મંદી આવે અને ચૈત્ર સુદ ૧ લગભગ ખરીદ કરનારને લાભ મળે.

૪૪ મહા વહી ૧૪ ની ઘડીથી મહા વહી ૦) વધારે ઘડીની હોય તો રૂના ભાવ વધે અને ઓછી ઘડીની હોય તો ભાવ ઘટે.

ફાગણ માસ

૪૫ ફાગણ માસમાં પાંચ રવિવાર હોય તો રૂના ભાવ વધે.

૪૬ ફાગણમાસના શુકલ પક્ષમાં વરસાદ થાય તો રૂના ભાવમાં એક માસ સુધી તેજ થાય.

૪૭ ફાગણ શુદ્ધ બીજ મંગળવારી હોય તો રૂ, સૂતર, કાપડ, ઘી વગેરે ઘોળી વસ્તુના ભાવમાં તેજ થાય.

૪૮ ફાગણ શુદ્ધ ૧૨ શુક્રવારી હોય તો રૂ, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરેના ભાવમાં તેજ થાય.

૪૯ ફાગણ શુદ્ધ ૧૫ ના ચંદ્રમાની નજીકમાં એક ચાંદરડું હોય તો પંદર દિવસમાં રૂના ભાવમાં તેજ થાય.

૫૦ ફાગણ વદી ૧૨ શુક્રવારી હોય તો એક માસની અંદર રૂ, સૂતર, કપાસ વગેરે ઘોળી વસ્તુઓના ભાવ મંદા થાય.

૫૧ ફાગણ સુદ ૮ મંગળવારી અને મીન સંક્રાંતિ તે દિવસે થાય તો ઘઉં, સૂતર વગેરેના ભાવ ઘણા વધે. ચાર મહિના સુધી તેજ રહે.

૫૨ ફાગણ શુદ્ધ ૧૫ રવિ, મંગળ કે શનિવારી હોય તો ચોખા, ઘી, ઘઉં સંગ્રહ કરવાથી ચૈત્ર માસમાં લાભ થાય.

ચૈત્ર માસ

૫૩ ચૈત્ર માસમાં પાંચ રવિવાર તથા પાંચ સોમવાર હોય તો રૂ, કપાસ, સૂતર, ઘી વગેરેમાં એક માસ સુધી તેજ થાય.

૫૫ ચૈત્ર માસમાં પાંચ બુધવાર હોય તો રૂ, કપાસમાં તેજ થાય.

૫૫ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧ શુક્રવારી હોય તો દિવસ ૧૫માં રૂમાં તેજ થાય.

૫૬ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧ શનિવારી હોય તો એ વરસમાં રૂ, કપાસ, સૂતરના ભાવ મોંઘા થાય.

૫૭ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧ ને શ્રાવણ શુદ્ધ ૧ બુધવારી હોય તો ગોળ, ઘી, તેલના ભાવ વધે.

૫૮ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫ વાદળ, વિજળી, ગાજવીજ અને વરસાદ કે વાયુ હોય તો હુકાળ પડે.

૫૯ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫ નિર્મળ હોય તો વરસ શ્રીકાર થાય.

૬૦ ચૈત્ર શુદ્ધ બીજના રોજ ચંદ્રમાના ઉદયથી તે અસ્ત સુધીમાં સ્વેતરંગના વાદળમાં ચંદ્રમા હોય તો તે વરસમાં રૂ, કપાસ, કાપડ, સૂતર વગેરેના ભાવ ઘણા સસ્તા થાય. જો ચંદ્ર અસ્તકાળ સુધી પીળા રંગના વાદળથી ઢંકાઈ રહેલો હોય તો તે વરસમાં રૂ, સૂતર, કપાસના ભાવ ઘણા મોંઘા થાય અથવા ચંદ્રમા, સૂર્ય અસ્ત થયા પછી સંધ્યાકાળે એક ઘડી ગયા બાદ નિર્મળ આકાશ હોવા છતાં પણ દૃષ્ટિએ પડે નહિ તો તે વરસમાં રૂ, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરે ધોળી વસ્તુના ભાવમાં તેજી થાય.

૬૧ ચૈત્ર શુદ્ધ ૫ ના રોજ ગાડલી (એટલે પાંચ તારા) જોતાં, ચંદ્ર એટલે વેપારી આગળ હોય તો રૂના ભાવ વધે. ગાડલીની પાછળ ચંદ્ર હોય તો રૂના ભાવ ઘટે. (વધુ વિગત માટે વર્ષપ્રબોધ ગ્રંથમાં રોહિણી, શકટ, વિચાર, જુઓ).

૬૨ ચત્ર શુદ્ધ ૧૧ કે વદિ ૧૧ રવિવારી હોય અને ભાવ મંદા હોય તો રૂ ખરીદ કરવાથી વૈશાખ માસમાં લાભ થાય.

૬૩ ચૈત્ર વદી ૫ મંગળવારી હોય તો આગળ જતાં રૂના ભાવ વધે.

૬૪ ચૈત્ર સુદ ૧એ વિજળી, વર્ષાદ, ગાજવીજ થાય તો શ્રાવણ, ભાદરવામાં વર્ષાદની ખેંચ રહે.

૬૫ ચૈત્ર શુદ્ધ ૫એ આખો દિવસ આકાશ વાદળાવાળું હોય, પવન બહુ ચાલે અથવા ધતુષ ખેંચે તો ઘઉં ખરીદ કરી શ્રાવણ ભાદરવામાં વેચવાથી સારો લાભ મળે.

વૈશાખ માસ

૬૬ વૈશાખ માસમાં પાંચ રવિવાર, સોમવાર કે શુક્રવાર હોય તો રૂ, સૂતર, ઘી વગેરે સફેદ વસ્તુના ભાવમાં તેજી થાય.

૬૭ વૈશાખ સુદ ૪-ગણેશ ચોથ શુક્રવારી હોય તો રૂના ભાવમાં તેજી થાય. આ યોગ સંવત ૧૬૩૩, ૩૭, ૪૦, ૫૪, ૬૭, ૭૭ અને ૯૦માં બન્યો છે. ૯૦ની સાલમાં જેઠ, અસાડ બે માસમાં રૂના ભાવમાં ૬૦ ટકા તેજી થઈ છે અને ઘીના ભાવ ઘટ્યા છે.

૬૮ વૈશાખ સુદી ૬ને શુક્રવાર હોય તો રૂ, સૂતરના ભાવ મંદા થાય, સુદી ૬ સંપૂર્ણ ૬૦ ઘડીની હોય તો એક માસમાં રૂના ભાવ ઘણા ઘટી જાય. અને ૧૧ માસમાં અર્ધા ભાવ થાય. સંવત ૧૬૫૭, ૭૧, ૭૪ અને ૭૮માં આ યોગ બન્યો છે.

૬૯ વૈશાખ સુદ ૧૦ રવિવારી હોય તો સર્વ સ્વેત વસ્તુમાં કારતક માસ સુધી તેજી થાય. સંવત ૧૬૫૮માં આ યોગ બન્યો છે.

(૧૨)

વ્યાપાર-દર્શન

૭૦ વૈશાખ સુદ ૧૫ નિર્મળ હોય તો રૂના લાવમાં તેજ થાય, સૂતર ધીના લાવ પણ વધે. સુદી ૧૫ વાદળવાળી હોય તો મંદી થાય, ત્રણ માસ પછી લાવ વધે ત્યારે મંદીમાં ખરીદ કરવું.

૭૧ વૈશાખ વદી ૧૪ શનિવારી હોય તો રૂના લાવ વધે.

જેઠ માસ

૭૨ જેઠમાસમાં પાંચ સોમ, પાંચ મંગળ, પાંચ બુધ, પાંચ ગુરુ કે પાંચ શુક્રવાર હોય તો રૂ, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરે વસ્તુના લાવમાં તેજ થાય.

૭૩ જેઠ શુદ્ધ ૧ શનિવારી અને શુદ્ધ ૧૫ શનિવારી હોય તો પંદર દિવસમાં ૧૫-૨૦ ટકાની મંદી થાય અને એક માસ સુધી મંદી રહે.

૭૪ જેઠ સુદ ૫ ને શનિવાર હોય તો રૂના લાવ એક માસ સુધી મંદા રહે.

૭૫ જેઠ સુદ પૂનમે મૂળ નક્ષત્ર હોય તો વરસાદની ખેંચ રહે તેથી અનાજના લાવ વધે અનેક વર્ષોમાં આ યોગ બન્યો છે.

અષાઢ માસ

૭૬ અષાઢ માસની પૂર્ણિમા વાદળાં વડે આચ્છાદિત હોય તો શ્રેષ્ઠ છે. અનાજ સોંધુ થાય, પૂર્ણિમા નિર્મળ હોય તો અનાજ ખરીદવાથી પાંચ માસે લાભ થાય.

૭૭ અષાઢ માસની કર્ક સંક્રાંતિ શનિવારી હોય તો દુકાળ પડે અને ધાન્ય મોંઘું થાય.

૭૮ અસાડ સુદ ૧૧ સોમવાર, ગુરુવાર કે શુક્રવારી હોય તો વૃષ્ટિ સારી થાય, અનાજ ઘણું પાકે.

૭૯ અસાડ સુદ પાંચમીએ રવિવાર, સોમવાર કે મંગળવાર હોય તો સુવૃષ્ટિ થાય.

૮૦ અષાડ સુદ ૨ અને ૯ ના દિવસે સોમ, શુક્ર કે ગુરુવાર હોય તો જળવૃષ્ટિ શ્રીકાર થાય અને સોંઘવારી રહે. મંગળવાર કે શનિવાર હોય તો વરસાદની ખેંચ રહે, અનાજ વગેરેમાં મોંઘવારી થાય.

૮૧ અષાડી પૂનમ ૬૦ ઘડીની હોય તો સોંઘવારી રહે.

૮૨ અષાડ વદ ૬ ને દિવસે શનિવાર હોય તો ઘઉં ખરીદ કરી કાર્તિક માસમાં વેચવાથી લાભ થાય.

૮૩ અસાડ માસમાં પાંચ ખુદ કે ગુરુવાર હોય તો ૩ ના ભાવમાં સાધારણ તેજ થાય.

શ્રાવણ માસ

૮૪ શ્રાવણ માસ અધિક હોય તો અસાડ ને શ્રાવણ બે માસમાં, ૩ અનાજ વગેરેના ભાવ ઘણા વધે.

૮૫ શ્રાવણ માસમાં પાંચ રવિવાર હોય તો દિવસ ૧૫ માં ૩, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરે ધોળી વસ્તુના ભાવ વધે.

૮૬ શ્રાવણ માસમાં પાંચ ગુરુવાર કે પાંચ શુક્રવાર હોય તો માસ એકમાં ૩, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરેના ભાવમાં તેજ થાય.

૮૭ શ્રાવણ વદ ૧ના દિવસે ધૃતિ યોગ હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો.

૮૮ શ્રાવણમાસની ચૌદશે આદ્રી નક્ષત્ર હોય તો ધાન્ય સંપ્રદ કરવો.

૮૯ શ્રાવણ સુદ પૂનમે શ્રવણ નક્ષત્ર હોય તો ધાન્ય ઘણું પાકે.

ભાદરવો માસ

૯૦ ભાદરવા માસમાં પાંચ બુધવાર હોય તો રૂ, સૂતરના ભાવમાં સાધારણ તેજ થાય.

૯૧ ભાદરવા સુદી ૮નો સૂર્ય કે ચંદ્રમા વાદળથી ઢંકાએલ ન હોય અને નિર્મળ હોય તો રૂ, સૂતરની તેજ થાય અને વાદળમાં હોય તો મંઠી થાય.

૯૨ ભાદરવા સુદ ૮ ને મૂળ નક્ષત્ર સોમ કે રવિવારે હોય તો ત્રણ માસ સુધી રૂ, સૂતર અને સોનું મોંઘાં રહે.

૯૩ ભાદરવાની અમાવાસ્યાએ રવિવાર હોય તો ઘી મોંઘું થાય, મંગળ કે બુધવાર હોય તો ધાન્ય મોંઘું થાય, શનિવાર હોય તો તેલ મોંઘું થાય.

૯૪ ભાદરવા વદ ૪ ને દિવસે શનિવાર હોય તો ફકાળ થાય.

૯૫ ભાદરવા સુદ ૯ને દિવસે સ્વાતિ નક્ષત્ર હોય અને શુક્રવાર હોય તો અનાજ અને ઘીમાં સોંઘવારી થાય.

આસો માસ

૯૬ આસો માસમાં પાંચ મંગળવાર હોય તો રૂ, સૂતર, કપાસ, ઘી વગેરેના ભાવમાં તેજ થાય.

૯૭ આસો સુદ ૯ મંગળવારી હોય તો ૩, સૂતર, કપાસના બાવ ચૈત્ર માસમાં તેજ થાય.

૯૮ આસો શુદ્ધ ૧૦ રવિવારી હોય તો ૩ના બાવ ઘટે.

૯૯ આસો શુદ્ધ ૧૫ ના દિવસે વાદળ, વરસાદ થાય તો દિવસ ૧૫-૨૦માં ૩ના બાવમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

૧૦૦ આસો શુદ્ધ ૧૫ની રાત્રે ચંદ્રની નજીકમાં એક ચાંદ-રડું હોય તો ૩ના બાવમાં એક માસની અંદર તેજ થાય.

૧૦૧ આસો વદ ૩ મંગળ, શનિ કે સોમવારી રૌહિણી નક્ષત્ર સુકત હોય તો ૩ કપાસના બાવમાં ફાગણ માસમાં તેજ થાય.

૧૦૨ આસો વદ ૧૩, ૧૪, ૦)) અને કારતક શુદ્ધ ૧નાં વાદળાં થાય તો અનુક્રમે કારતક, માગશર, પોષ અને મહામાસમાં ૩, સૂતરના બાવમાં મંદી થાય.^૧

તિથિ ફલ વિચાર ^૨

સુદી છકનો ક્ષય હોય તો સુદ ૧થી પૂનમ સુધી સારી તેજ થાય છે.

૧ દરેક મહિનાનું ફળ વિસ્તારથી જાણવા માટે અમારા તરફથી પ્રગટ થયેલ વર્ષ પ્રબોધ અને અષ્ટાંગ નિમિત્ત ગ્રંથ વાંચો.

૨ પંચાંગોમાં તિથિઓની ફેરફારી હોય છે. માટે શુદ્ધ પંચાંગનો ઉપયોગ કરવો.

વહી છઠનો ક્ષય હોય તો એક મહિના સુધી રૂમાં તેજ થાય. સંવત ૧૯૯૦ વૈશાખ વદ છઠના ક્ષયમાં વૈશાખ વદ ૨ થી વદ ૮ સુધી ૧૫ ટકા તેજ થઈ છે.

વદ છઠ ઘડી બેની અંદર હોય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકાની મંદી થાય.

શુદ્ધી છઠ ને શુક્રવાર હોય તો શુદ્ધ ૧ થી પૂનમ સુધી ૧૫-૨૦ ટકાની મંદી થાય.

શુદ્ધી છઠને વહી છઠે શુક્રવાર હોય તો એક માસ રૂમાં મંદી થાય. પણ સાથે ગ્રહોની લાઈન બેઠને વેપાર કરવો.

મહા શુદ્ધ ૧ મંગળવારી, ચૈત્ર શુદ્ધ ૧ રવિવારી, શ્રાવણ શુદ્ધ ૧ શનિવારી હોય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

આષાઢ શુદ્ધ ૧૧ શનિવારી અને કાર્તિક શુદ્ધ ૫ શનિવારી હોય અને શ્રાવણમાં શુક્રનો ઉદય કે અસ્ત થાય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

[ઇતિ તિથિક્ષણ વિચાર]

તેજ મંદી જાણવાની રીત

[મૂળ હિન્દીનો ગુજરાતી અનુવાદ]

૧. કોઈ પણ વસ્તુની તેજ મંદી જાણવી હોય ત્યારે પહેલાં એની રાશિ જાણવી જોઈએ, કેમકે રાશિ જાણ્યા વગર તેજ-મંદી મળી શકતી નથી. વ્યાપારની મુખ્ય મુખ્ય વસ્તુઓની રાશિ આ પ્રમાણે જાણવી—

રૂ-મિથુન
અળશી-મેષ
એરંડા-વૃષભ
સરસવ-કુંભ
તલ-તુલા

ચાંદી (રજત)-તુલા
સૂતર-કુંભ
શેર-કુંભ
ખાજરી-વૃષ
વસ્ત્ર (કાપડ)-વૃષભ

મેાતી—નામ પ્રમાણે મેાતીની સિંહરાશિ થાય, પણ તેની ઉત્પત્તિ પાણીમાં થતી હોવાથી શાસ્ત્રમાં તેની મીન-રાશિ લખી છે.

સોનું—નામ પ્રમાણે સોનાની કુંભરાશિ થાય, પણ શાસ્ત્રોમાં એની મેષરાશિ જાણવી છે.

ઘઉં—શાસ્ત્રોમાં ઘઉંને ગોધૂમ તરીકે ઓળખાવેલ છે તેથી તેની કુંભરાશિ જાણવી.

ચોખા—શાસ્ત્રોમાં ચોખાને અક્ષત કહેલ છે એટલે તેની મેષરાશિ જાણવી.

જવાર—શાસ્ત્રોમાં જવારને યુગંધરી લખેલ છે તેથી તેની વૃશ્ચિકરાશિ જાણવી.

ખાંડ—ખાંડને શાસ્ત્રોમાં ચર્કરાના નામથી લખેલ છે તેથી તેની કુંભરાશિ જાણવી.

૨. તેજ મંદી માટે પહેલા પાંચ કૂર ગ્રહોનું વર્ણન આ પ્રમાણે જાણવું—

સૂર્ય, મંગળ, શનિ, રાહુ અને કેતુ આ પાંચ ગ્રહો કૂર ગણાય છે. સૂર્ય, મંગળ, શનિ, રાહુ અને કેતુ આ પાંચ ગ્રહોમાંથી ગમે તે એક ગ્રહ જે રાશિથી તીજ, છઠ્ઠા, દશમા, કે અગિયારમા સ્થાનમાં આવી જાય તે રાશિની ચીજોના ભાવમાં મંદી થાય, કેમકે આ ઉપચય સ્થાન છે.

આ પાંચ કૂર ગ્રહોમાંના કોઈ પણ એક ગ્રહ જે રાશિથી પહેલા, બીજા, ચોથા, પાંચમા, સાતમા, આઠમા, નવમા કે બારમા સ્થાનમાં આવી જાય તો તે રાશિની ચીજોના ભાવમાં તેજ થાય, કેમકે આ ગ્રહ પીડાસ્થાન ઉપર છે.

૩. હવે ચાર સૌમ્ય-શાંત ગ્રહોનું વર્ણન તેજ મંદી માટે જાણવું છે—

ચંદ્રમા જે રાશિથી ચોથા, આઠમા કે બારમા સ્થાનમાં આવી જાય તે રાશિની ચીજોના ભાવમાં તેજ થાય.

ચંદ્રમા જે રાશિથી પહેલા, બીજા, તીજ, પાંચમા, છઠ્ઠા, સાતમા, નવમા, દસમા કે અગિયારમા સ્થાનમાં આવે તો રાશિની ચીજોના ભાવમાં મંદી થાય.

બુધ જે રાશિથી બીજા, પાંચમા, આઠમા દશમા અને અગિયારમા સ્થાનમાં આવે એ રાશિની ચીજોના ભાવમાં મંદી થાય.

બુધ જે રાશિથી પહેલા, તીજ, ચોથા, છઠ્ઠા, સાતમા, નવમા કે બારમા સ્થાનમાં આવે એ રાશિની ચીજોના લાવમાં તેજ થાય.

બૃહસ્પતિ-શુક્ર જે રાશિથી બીજા, ચોથા, પાંચમા, સાતમા નવમા, દસમા કે અગિયારમા સ્થાન પર આવે તે રાશિની ચીજોના લાવમાં મંદી થાય.

બૃહસ્પતિ-શુક્ર જે રાશિથી પહેલા, તીજ, છઠ્ઠા, આઠમા કે બારમા સ્થાન પર આવે એ રાશિની ચીજોના લાવમાં તેજ થાય.

શુક્ર જે રાશિથી પહેલા, બીજા, તીજ, ચોથા, પાંચમા, આઠમા, નવમા, દસમા, અગિયારમા કે બારમા સ્થાનમાં હોય તે રાશિની ચીજોના લાવમાં મંદી થાય.

શુક્ર જે રાશિથી છઠ્ઠા કે સાતમા સ્થાન પર હોય એ રાશિની ચીજોના લાવમાં તેજ થાય.

એટલું યાદ રાખવું કે કોઈ રાશિમાં કોઈ ગ્રહ તેજના સ્થાનમાં હોય અને તે વેળાએ કોઈ શુભ ગ્રહ બળવાન થઈને તે રાશિ ઉપર દષ્ટિ નાખતો હોય તો તેજ ન કરે અને કોઈ અશુભ ગ્રહ બળવાન થઈને તેની તરફ દષ્ટિ ફેંકતો હોય તો જરૂર તેજ કરે.

૪. ચંદ્ર કે સૂર્ય જે જે રાશિમાં જાય તે તે રાશિમાં જો તે વખતે મિત્રગ્રહ એકો હોય અથવા તો મિત્રગ્રહની એ સૂર્ય કે ચંદ્ર ઉપર પૂર્ણ દષ્ટિ પડતી હોય તો તેજ કરવાના સ્થાને પણ મંદી કરે છે.

ચંદ્ર કે સૂર્ય જે જે રાશિમાં જાય તે તે રાશિમાં જો તે વખતે અશુભ—શનિ, રાહુ કે કેતુ—અહ બેઠો હોય કે તેની પૂર્ણ દૃષ્ટિ પડતી હોય તો મંદી કરવાના સ્થાને પણ તેજના સૂચક થઈ જાય છે.

ચંદ્ર, સૂર્ય, મંગળ અને બૃહસ્પતિ એ ચાર ગ્રહો સ્વાભાવિક રીતે મિત્ર છે. બુધ અને શુક્ર સૌમ્ય ગ્રહ છે. જો આની સાથે ચંદ્ર કે સૂર્ય આવી જાય તો મંદી કરે અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ શનિ, રાહુ કે કેતુની સાથે આવી જાય તો તેજ કરે છે.

૫. સૂર્ય, મંગળ, શનિ, રાહુ અને કેતુ—આ પાંચ કૂર ગ્રહ અને ચંદ્ર, બુધ, ગુરુ અને શુક્ર—આ ચાર સૌમ્ય ગ્રહ આ ઉપર જણાવી દીધા છે તેમજ તેમનાં તેજ-મંદીનાં સ્થાનો પણ બતાવી દીધાં છે. તે તે ગ્રહ તે તે સ્થાન ઉપર આવ્યા હોય અથવા એનો નવમાંશ આવ્યો હોય અને જો તે વખતે તે ઉચ્ચ, મિત્રક્ષેત્રવાળા કે સ્વગૃહી હોય તો પૂરું ફળ આપે—તેજના સ્થાનમાં હોય તો તેજ કરે અને મંદીના સ્થાનમાં હોય તો મંદી કરે; અને જો નીચ, અસ્ત યા શત્રુ ક્ષેત્રમાં આવે તો તે નબળા પડી જાય છે અને તેથી તેજ કે મંદી કશું કરી શકતા નથી. આ બધી સ્વાભાવિક મૈત્રીની દૃષ્ટિએ વાત કહી.

વસ્તુની તેજ મંદી જોવાની

બીજી રીત

૬ વસ્તુની તેજ મંદી ગ્રહોની તાત્કાલિક મૈત્રીથી પણ જોઈ શકાય છે. તાત્કાલિક મૈત્રી આને કહે છે—

અન્યોન્યસ્ય ધનવ્યયાય સહજન્યાપારબંધુસ્થિતાસ્ત-
ત્કાલે સુહૃદઃ ।

એટલે કે જે ગ્રહથી જે ગ્રહ ખીજા, તીજા, ચોથા, દસમા, અગિયારમા કે બારમા સ્થાનમાં આવી જાય તે ગ્રહ તાત્કાલિક મૈત્રીથી મિત્ર થયો સમજવો. તેનાથી પણ તેજી મંદી જોવી. જો આથી કોઈને પૂરી માહિતી ન મળે તો કોઈક સારા જ્યોતિષીને મળીને પૂછી જોવું અને માહિતી મેળવી લેવી. વિદ્યા એ એવી વસ્તુ છે કે એમાં મોટા મોટા બુદ્ધિ-શાળીઓ પણ થાપ ખાઈ જાય છે, તેથી બરાબર સમજી વિચારીને કરવું જોઈએ, જેમકે કપાસની રાશિ મિથુન છે અને તે રાશિનો સ્વામી બુધ છે. બુધ જે વખતે જે રાશિમાં જ્યાં બેઠો હોય તે રાશિનો સ્વામી તે વખતે બુધથી ખીજા, તીજા, ચોથા, દસમા, અગિયારમા કે બારમા સ્થાનમાં હોય તો તે મિત્ર થયો, તે વખતે બુધ બળવાન થઈ ગયો, તેથી તે બુધ પૂરું ફળ આપશે એમ જાણવું. જો નિર્બળ થાય તો ફળ નહીં આપે.

ચંદ્રમા જ્યારે જ્યારે જે જે રાશિમાં આવે ત્યારે ત્યારે તે રાશિના સ્વામી સાથે તાત્કાલિક મૈત્રીથી મિત્ર છે કે શત્રુ છે તે વાતનો વિચાર કરવો. ચંદ્રમા એ રાશિના સ્વામી સાથે તાત્કાલિક મૈત્રીથી મિત્ર હોય તો પૂરું ફળ આપશે અને જો શત્રુ હોય તો ફળ નહીં આપે.

૭ જે ગ્રહ રાહુની સાથે બેઠો હોય અને રાહુના અંશ કરતાં ઓછા અંશ હોય તો તે રાહુના મુખમાં આવી ગયો જાણવો. દાખલા તરીકે-રાહુ સિંહ રાશિનો ૨૦ અંશ છે.

અને ચંદ્રમા સિંહરાશિનો ૯ અંશ છે. આનું અંતર ૧૧ અંશનું થયું, તો તે વખતે ચંદ્રમા રાહુના મુખમાં છે એમ જાણવું. આ જ પ્રમાણે બધા ગ્રહો માટે જાણવું. જે ગ્રહ રાહુના મુખમાં આવ્યો તે નખળો થઈ ગયો જાણવો. તે વખતે તે કશું ફળ નહીં આપી શકે. જે ૧૨ અંશ કરતાં વધારે અંતર હોય તો તે વખતે તે ગ્રહ રાહુના મુખમાં નથી એમ જાણવું. એ જાળવાન છે તેથી જરૂર ફળ આપશે.

(તેજ મંદી જોવાની રીત પૂરી થઈ)

કર્કસ્થિતે ચન્દ્રરિપૌ ધાતવો દુર્લભા યતઃ ।

શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે કર્કરાશિ પર રાહુ હોય ત્યારે સોનું, ચાંદી, તાંબું વગેરે ધાતુના ભાવ ધણા વધે છે. ચાંદીમાં ૧૫ ટકાની તેજ થાય છે. મિથુનરાશિ પર રાહુ આવે ત્યારે ચાંદીના ભાવ (કર્ક રાશિથી ઉલટા ફળ રૂપે) ૧૫ ટકા ઘટે છે. સોનું, ચાંદી, તાંબું મંદી થાય છે.

કન્યારાશિ સાથે રૂનો સંબંધ છે, તેથી કન્યારાશિ પર સૌમ્ય ગ્રહ—બુધ, ગુરુ, શુક્ર, ચંદ્ર—આવે ત્યારે રૂમાં મંદી થાય.

કન્યારાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ૫૦ ટકા મંદી થાય, તેમજ કન્યારાશિ પર શનિ આવે ત્યારે રૂના ભાવ લગભગ ૭૫ થી ૧૦૦ ટકા વધે.

શનિ, રાહુ અને ગુરુ એ ત્રણ ગ્રહો એકત્ર હોય ત્યારે ભારે ઘટવધ થાય છે. કૂર ગ્રહનું જોર હોય ત્યારે તેજ થાય છે, અને શુભ ગ્રહનું જોર હોય ત્યારે મંદી થાય છે.

ત્રીનો માસા ત્રેપનો વર્ષા હોસી શોષ ।

અન્ન ઉધારા ના મિલે મિલે પડસા રોક ॥

પ્રત્યેક શતાબ્દી—સૈકાના પડમા વર્ષમાં નિશ્ચયથી દુકા-
ળનો યોગ બને છે. પ્રાચીન ઇતિહાસથી જણાય છે કે
સંવત્ ૭૫૩, ૮૫૩ વગેરેથી ૧૯૫૩ સુધી દુકાળ પડ્યો છે.

તુલાવૃશ્ચિકાપેષુ યદા યાતિ શનિશ્ચરઃ ।

ત્રિભાગશેષા પૃથ્વી માંસશોણિતકર્દમૈઃ ॥

શનિ જ્યારે તુલા, વૃશ્ચિક અને ધનરાશિ પર આવે ત્યારે
સાડાસાત વર્ષ સુધી જગતમાં દુર્ભિક્ષ, અનાવૃષ્ટિ, મહામારી,
યુદ્ધ વગેરે દુર્ઘટનાઓથી અસંખ્ય પ્રાણીઓનો સંહાર થાય
છે. એ યોગ ૩૦ વર્ષે આવે ત્યારે સાધારણ ફળ કરે, પણ
૬૦ વર્ષે ગુરુની સાથે આવે ત્યારે વિશેષ ફળ કરે છે; ભયંકર
દુઃકાલ પડે છે.

અપવાદ

૧. શુક્રવારે ચંદ્રનો ઉદય હોય તો રૂમાં તેજ કરે, પણ
શુદ્ધિ ૪નો ક્ષય હોય તો રૂમાં મંદી થાય.

૨. કૃતિકા નક્ષત્ર હોય તે દિવસે રૂમાં મંદી થાય છે,
પણ શુદ્ધિ ૬ રવિવારી અને શુદ્ધિ ૧૦ ગુરુવારી હોય અને
વચમાં શનિવારે કૃતિકા નક્ષત્ર હોય તો ચાર દિવસમાં ૫-૭
ટકા તેજ થાય છે. અર્થાત્ કૃતિકા નક્ષત્રના દિવસે મંદી ન
થતાં તેજ થાય છે.

૩. મંગળ અને શનિ એકત્ર થાય ત્યારે રૂમાં તેજ

થાય, પણ કુંભરાશિ ઉપર એકત્ર થાય ત્યારે ૨૦ ટકા ઘટે છે.

૪. મીનરાશિનો ગુરુ સફેદ ચીજમાં મંદી કરે. પણ રૂમાં પાંચ માસ સુધી તેજ કરે છે.

૫. મેષ, મિથુન, વૃષભ રાશિમાં ગુરુનો અસ્ત થાય તો તે મોંઘવારી કરે અને કન્યા તથા મીન રાશિમાં અસ્ત થાય તો સોંઘવારી કરે.

૬. ગુરુવારી તિથિ ક્ષય હોય અને શુદ્ધિ ૧૦ શુક્રવાર હોય તો રૂમાં ૨૫ ટકા તેજ થાય, પણ સંવત ૧૯૮૮ ના બાહરવા શુદ્ધિ ૯નો ક્ષય હતો તેથી રૂમાં મંદી થઈ છે, પાંચ દિવસમાં ૩૦ ટકા ઘટ્યા છે. સંવત ૧૯૯૨માં પોષ શુદ્ધિ ૬ ગુરુવાર ક્ષય તિથિ હતી, પણ ધનરાશિમાં સૂર્ય રાહુ એકત્ર હતા તેથી ૨૦ ટકા ઘટ્યા હતા.

૭. શુદ્ધિ પક્ષમાં તિથિ ક્ષય હોય તો રૂમાં તેજ થાય, પણ શુદ્ધિ ૪નો ક્ષય હોય તો રૂમાં મંદી થાય છે.

સંવતનો વર્તારો કાઢવાની રીત

૧. ચૈત્ર શુદ્ધિ ૧ના દિવસે જે વાર હોય તે વર્ષનો રાજ અને મેષ સંક્રાન્તિના દિવસે જે વાર હોય તે વર્ષનો દીવાન જાણવો. રાજ અને દીવાન સોમ, બુધ, ગુરુ, કે શુક્ર હોય તો સારું અને રવિ, શનિ કે મંગળ હોય તો ખરાબ જાણવું.

૨. આર્દ્રા નક્ષત્ર ઉપર સૂર્ય આવે તે દિવસે, જેઠ શુદ્ધિ ૧ના દિવસે, અષાઢ મહિનાના રોહિણી નક્ષત્રના દિવસે અને દિવાળીના દિવસે સોમ, બુધ, ગુરુ કે શુક્રવાર હોય તો ઘર ઘર આનંદમંગળ થાય.

૩. જે વર્ષમાં ૩૫૫ દિવસ હોય તે વર્ષ સારું અને ૩૫૪ દિવસ હોય તે ખરાબ જાણવું. જે વર્ષમાં બાર સંક્રા-

નિતના મુહૂર્તોની સંખ્યા ૩૬૦ થાય તે સારું અને ઓછી થાય તે ખરાબ. આખા વર્ષની બધી પૂનમની ઘડીઓ તથા બધી અમાવાસ્યાની ઘડીઓને લેગી કરવી, જો અમાવાસ્યાની ઘડીઓ પૂનમની ઘડીઓથી વધી જાય તો ખરાબ અને પૂનમની ઘડીઓ અમાવાસ્યાની ઘડીઓથી ઘટી જાય તો વર્ષ સારું થશે એમ જાણવું.

૪. જે વર્ષે અક્ષય તૃતીયા-અમાત્રીજ-ના દિવસે રોહિણી નક્ષત્ર ન હોય, પોષ મહિનાની અમાવાસ્યાના દિવસે મૂલ નક્ષત્ર ન હોય, શ્રાવણ શુદ્ધિ પૂનમના દિવસે શ્રવણ નક્ષત્ર ન હોય અને કાર્તિક શુદ્ધિ પૂનમના દિવસે કૃતિકા નક્ષત્ર ન હોય તો દુકાળ પડે. આ ચાર તિથિઓ વર્ષના ચાર થાંભલા રૂપ છે.

૫. જે વર્ષમાં અષાઢ શુદ્ધિમાં બુધનો ઉદય હોય અને શ્રાવણ મહિનામાં શુક્રનો અસ્ત હોય તો જમાનો બગડે અને દુકાળ પડે.

૬. જે વર્ષે ચૈામાસાના દિવસોમાં કંક, કન્યા, મકર અને મીનરાશિ ઉપર શુભ ગ્રહ હોય તે વર્ષે વરસાદ સારો થાય, અને જો કૂર ગ્રહ હોય તો વરસાદ ઓછો થાય. અષાઢ શ્રાવણ માસમાં કંક ઉપર અને બાદરવા આસોમાં કન્યા ઉપર બુધ શુક્ર જરૂર આવે છે. પણ જ્યારે શનિ, રાહુ કે કેતુ આવી જાય ત્યારે વરસાદ રોકાઈ જાય છે.

શુક્રસ્યાસ્તમને વૃષ્ટિરુદયે ચ બૃહસ્પતૌ ।

ચલિતાંગારકે વૃષ્ટિસ્ત્રિધા વૃષ્ટિઃ શનૈશ્ચરે ॥

૭. ચૈામાસાના દિવસોમાં જ્યારે શુક્ર અસ્ત થાય, બૃહસ્પતિ ઉદય થાય, મંગળ જ્યારે રાશિને બદલે અથવા શનિ ઉદય-અસ્તમાગી કે વક્રી થાય તે દિવસે વરસાદ જરૂર થાય.

આ સાત નાડીને જાણવી જોઈએ, જેથી વરસાદનું જ્ઞાન થાય.

૬. ચોમાસાના દિવસોમાં આદ્રો, પુનર્વસુ, પુષ્ય, આશ્લેષા, મઘા, પૂર્વાશ્વિની, ઉત્તરાશ્વિની અને હસ્ત, આ નક્ષત્રો ઉપર સૂર્ય આવે છે. આ નક્ષત્રોની નાડી સૌમ્ય, જલ, નીર, અમૃત અને ફરી પાછી અમૃત, નીર, જલ, સૌમ્ય છે. ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, બૃહસ્પતિ, શુક્ર, શનિ, રાહુ અને કેતુ વગેરે ગ્રહો પણ આ નક્ષત્રો ઉપર અનુક્રમે પર્યટન કરે છે. ચોમાસાના દિવસોમાં જ્યારે સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, બૃહસ્પતિ અને શુક્ર સૌમ્ય, જલ, નીર, અને અમૃત નાડી ઉપર આવે ત્યારે વરસાદ સારો થાય. ચોમાસાના ચાર મહિનામાં જે નક્ષત્ર ઉપર રાહુ હોય તેના ઉપર જે જે દિવસે ચંદ્રમા આવે તે તે દિવસે વરસાદ થાય.

एकनाडीसमायातौ चंद्रमाधरणीसुतौ ।

यदि तत्र भवेज्जीवः करोत्येकार्णवां महीम् ॥ १ ॥

૧૦ અર્થ—ચોમાસાના દિવસોમાં જ્યારે જ્યારે ચંદ્રમા અને મંગળ એક નાડી ઉપર આવે તે તે દિવસે વરસાદ અવશ્ય થાય. જો એમાં બૃહસ્પતિ પણ સાથે મળે તો તે દિવસે દુનિયાના ત્રણ ભાગના ગામ-નગરમાં ઘણો વરસાદ થાય. ‘સમયસાર’ ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે મંગળ વક્ર થાય તો ખરાબ છે, પણ જોન જ્યોતિષ ગ્રંથ ‘ત્રૈલોક્ય પ્રકાશ’માં લખ્યું છે કે મંગળ વક્ર થાય તો સારો છે, તેથી સુકાળ થાય.

बुधः शुक्रः समीपस्थः करोत्येकार्णवां महीम् ।

तयोरंतगतो भानुः समुद्रमपि शोषयेत् ॥ १ ॥

૧૧ અર્થ—ચોમાસાના દિવસોમાં બુધ અને શુક્ર ભેગા થાય તો વરસાદ ખૂબ થાય. અને જો એ દિવસોમાં આ બેની વચ્ચેમાં સૂર્ય આવે તો વરસાદની ખૂબ ખેંચ રહે.

ચિત્રાસ્વાતીવિશાખાસુ યસ્મિન્માસે ન વર્ષણમ્ ।

તન્માસે નિર્જલા મેઘા इति भद्रमुनेर्वचः ॥ ૧ ॥

અર્થ—જેઠ, અષાઢ, શ્રાવણ અને ભાદરવા મહીનામાં જે જે દિવસે ચિત્રા, સ્વાતી, વિશાખા આવે તે ત્રણ દિવસોમાં વાદળાં, વીજળી કે વરસાદ ન થાય તો તે તે મહિનામાં વરસાદ ઓછો થાય, અને જો વાદળાં, વીજળી, છાંટાં કે વરસાદ થાય તો તે તે મહિનામાં વરસાદ સારો થાય એમ ભદ્ર મુનિજીવું ફરમાન છે.

૧૩. જ્યારે જ્યારે બુધ અને શુક્રનો મેળાપ થાય કે ગુરુ અને શુક્રનો મેળાપ થાય અથવા બુધ અને ગુરુનો મેળાપ થાય એ વખતે અવસર સારો રહે.

૧૪. જ્યારે સૂર્ય કૃતિકા નક્ષત્ર ઉપર આવે અને જેટલા દિવસ સુધી રહે તે દિવસોમાં વાદળાં, વીજળી, છાંટાં કે વરસાદ થાય તો સારાં છે, ચોમાસાના દિવસોમાં વરસાદ સારો થશે. જો કૃતિકાના સૂર્યમાં વાદળાં, વીજળી, છાંટાં કે વરસાદ ન થાય તો ચોમાસાના દિવસોમાં વરસાદ સારો નહીં થાય એમ ભણુવું.

૧૫. જ્યારે શુક્ર વક્ર થાય ત્યારે દુનિયા ઘડેર કરે; જ્યારે બુધ વક્ર થાય ત્યારે દુનિયાની ઉન્નતિ થાય; જ્યારે શનિ વક્ર થાય ત્યારે રોગચાળો ચાલે અને જ્યારે મંગળ વક્ર થાય ત્યારે સુકાળ રહે. જો ચંડ, પ્રચંડ, દહન નાડી

ઉપર વક્ર થાય તો પણ કોઈ હરકત નહીં, કેમકે મંગળનું વક્ર થવું સારું છે.

૧૬. જે વર્ષે બધી સંક્રાંતિ ૪૫ મુહૂર્તની હોય તે ઉત્તમ, ૩૦ મુહૂર્તની હોય તે મધ્યમ અને ૧૫ મુહૂર્તની હોય તે સારી નહીં.

૧૭. જે વર્ષે અગસ્તિ નામનો તારો રાતની વેળાએ ચંદ્ર શુકની હારમાં ઊગે તે સારું છે.

૧૮. ધન કે મીન રાશિ ઉપર મંગળ, શનિ અને રાહુ લેગા થાય તો સારું નહીં. મંગળ, શનિ કે રાહુ જે રોહિણી શકટને વીધે તો ઘણું જ ખરાબ છે.

૧૯. શુક્ર જે શુકલ પક્ષમાં અસ્ત થઈને શુકલ પક્ષમાં જ ઉદય થાય તો ઘણું જ ખરાબ છે. તેથી રાજ-પ્રજાને હેરાનગતિ થાય. શુક્ર જ્યારે પશ્ચિમમાં અસ્ત થઈને પૂર્વમાં ઊગે તો આશરે આઠ દિવસ લાગે અને જે પૂર્વમાં અસ્ત થઈ પશ્ચિમમાં ઊગે તો આશરે અઢી મહિના લાગે.

૨૦. જ્યાં લગી મીનરાશિ ઉપર શનિ રહે, કકરાશિ ઉપર બહસ્પતિ રહે અને તુલારાશિ ઉપર મંગળ રહે ત્યાં સુધી દુનિયા ઉપર દુઃખ આવ્યા કરે.

૨૧. જ્યારે સાત ગ્રહ એક રાશિ ઉપર આવે અને લાંબા વખત સુધી રહે તો દુનિયામાં બળવો થાય, પણ જે એ સાતમાં રાહુ કે શનિ ન હોય તો કંઈ હરકત નહીં. સૂર્ય, મંગળ, બુધ, બૃહસ્પતિ અને શનિ એક રાશિ ઉપર આવે તો રાજ-પ્રજામાં હેરાનગતિ થાય.

૨૨. શનિ કે મંગળ હસ્ત, મધ્યા, રેવતી કે આર્દ્રા પર વક્ર થાય તો દુનિયામાં તોફાન થાય. એક રાશિ ઉપર બે શુક્ર શનિ અસ્ત થાય તો દુનિયા હેરાન થાય.

૨૩. જ્યારે સૂર્ય આર્દ્રા નક્ષત્ર ઉપર આવે તે વખતે બે વૃષ લગ્ન હોય અને ખુધ સાથે હોય તો સારું છે, તેથી સુકાળ થાય છે. આર્દ્રાના પ્રવેશને દિવસે જે વાર હોય તે મેઘાધિપતિ થાય છે અને કર્ક સંક્રાન્તિના દિવસે જે વાર હોય છે તે શસ્ત્રાધિપતિ-ધાન્યાધિપતિ થાય છે.

૨૪. ચંદ્ર સંવત્સરના ૩૫૪ દિવસ હોય છે અને સૂર્ય સંવત્સરના ૩૬૫ દિવસ હોય છે.

૨૫. શ્રાવણ માસની અમાવાસ્યાના દિવસે બે સૂર્યગ્રહણ હોય તો ત્રણ મહિના પછી રોગચાળો ચાલે અને દુકાળ પડે. આ યોગ સંવત ૧૯૨૫માં થયો હતો અને તે વખતે બે પ્રમાણે જ થયું હતું.

૨૬. શ્રવણ નક્ષત્ર ઉપર જ્યારે જ્યારે કૂર ગ્રહ આવે ત્યારે ત્યારે અનાજ મોંઘું થાય. રાહુ અને શનિ એક રાશિ ઉપર આવે ત્યારે પશુ અનાજના ભાવ મોંઘા થાય. મિથુન રાશિ ઉપર જ્યારે જ્યારે શનિ કે રાહુ આવે ત્યારે ત્યારે વખત ભગડે. આ જ પ્રમાણે જે જે રાશિ ઉપર આ બન્ને-શનિ અને રાહુ-ગ્રહ સાથે આવી જાય ત્યારે ત્યારે વખત સારો ન રહે.

૨૭. દર વર્ષે ઘણું કરીને જેઠ સુદિ અગિયારસ, બારસ અને તેરસના દિવસે દિવસનાં નક્ષત્ર ચિત્રા, સ્વાતિ, વિશાખા નક્ષત્ર હોય છે. આ દિવસોમાં વાદળાં, વીજળી અને વરસાદની

હીલચાલ ન થાય તો ચોમાસામાં વરસાદ ન થાય અને જો આ દિવસોમાં વાદળાં, વીજળી કે વરસાદની હીલચાલ થાય તો ચોમાસામાં વરસાદ સારો થાય અને સુકાળ થાય. આ બાબત જેઠ શુદ્ધ અગિયારસ, બારસ અને તેરસના દિવસે જોવી જોઈએ.

૨૮. જ્યારે સૂર્ય આગળની રાશિ ઉપર અને શુક્ર પાછળની રાશિ ઉપર હોય અને તે વખતે તેમાં ચંદ્રમા આવી જાય તો તેટલા વખત સુધી અનાજ સોંધું વેચાય. શુક્ર શનિ જ્યારે એક રાશિ ઉપર હોય અને તેમની પછી બુધ આવી જાય તો ત્યારે પણ અનાજ સસ્તું વેચાય, અને પ્રજા સુખી થાય.

૨૯. મંગળ અને શુક્ર જ્યારે લેગા થઈને તુલા રાશિ ઉપર આવે તો રાજાઓમાં લડાઈ થાય. રેવતી કે ભરણી નક્ષત્ર ઉપર જ્યારે જ્યારે શનિ, રાહુ કે મંગળ આવે ત્યારે અનાજના ભાવ તેજ થાય. મકરસંક્રાંતિ શુભવારી હોય તો સારું, અશુભવારી હોય તો નહીં સારું.

૩૦. નક્ષત્ર સંવત નક્ષત્રથી બદલાય, ઋતુ સંવત ઋતુથી બદલાય, ચંદ્ર સંવત પૂર્ણિમાથી બદલાય, સૂર્ય સંવત સૂર્ય સંક્રાંતિથી બદલાય અને અભિવર્દિત સંવત તેર મહિનાથી બદલાય છે, પણ જૈનશાસ્ત્ર કલ્પસૂત્રનું કથન છે કે વ્રત નિયમની અપેક્ષાએ અધિક માસને ગણતરીમાં ન લેવો.

---

૧ ત્રણ વીસી—૬૦ સંવત્સર અધિકાર વસ્તારથી બાજુવા માટે અમારા તરફથી પ્રકાશિત વર્ષ પ્રબોધ અને અષ્ટાંગ નિમિત્ત ગ્રંથ જુઓ.

૩૧. જે જે મહિનામાં શુકલ પક્ષમાં તિથિ વધે તે સારું જાણવું, તેથી આનંદ રહે છે.

૩૨. જે વર્ષમાં આર્દ્રા નક્ષત્ર ઉપર સૂર્ય રાત્રિના વખતે આવે તો તે સારું અને દિવસે આવે તો સારું નહીં. આર્દ્રા નક્ષત્રથી લઈને હસ્ત નક્ષત્ર ઉપર જ્યાં સુધી સૂર્ય રહે તે વરસાદના દિવસો જાણવા અને તે દિવસોમાં સૂર્ય સૌમ્ય, જલ, નીર અને અમૃત નાડી ઉપર જ ગતિ કરે છે. (આ વાત આગળ નાડી ચક્રમાં લખવામાં આવેલ છે તે જુઓ).

૩૩. ચિત્રા, અનુરાધા, જ્યેષ્ઠા, કૃતિકા, રોહિણી, મઘા, મૃગશિર, મૂલ, પૂર્વાષાઢા, ઉત્તરાષાઢા કે વિશાખા આ નક્ષત્રોની ઉત્તરમાં થઈને જ્યારે ચંદ્રમા ગતિ કરે તે વર્ષે વરસાદ સારો થાય અને સુકાળ થાય. જે આ નક્ષત્રોની દક્ષિણમાં થઈને ચંદ્ર ગતિ કરે તો તે વર્ષે વરસાદ સારો ન થાય અને દુકાળ પડે. આ યોગ આકાશમાં જોવાનો છે. જે લોકો જ્યોતિષચક્રને આકાશમાં જોવાનું જાણતા હશે તે બરાબર જોઈ શકશે.

૩૪. જે વર્ષે પૂંછડીઓ તારો જોવામાં આવે તે વર્ષ લોકો માટે આફતની નિશાની રૂપ જાણવું. અને ૩ અનાજ વગેરે મોંઘાં થાય.

૩૫. ચોમાસાના દિવસોમાં જ્યારે જ્યારે પુષ શુકલ સિંહરાશિ ઉપર આવે અને તે વખતે ચંદ્રમા પણ સિંહરાશિ ઉપર આવે તો તે દિવસોમાં વરસાદ સારો થાય. પુષ, શુકલ કે મંગળ એકી સાથે કે જુદા જુદા જ્યારે જ્યારે આશ્લેષા નક્ષત્ર ઉપર આવે ત્યારે ત્યારે દુનિયા લીલાલહેર કરે. તે વખતે આ ત્રણે ગ્રહો અમૃત નાડી ઉપર રહે છે.

શુક્રાસ્તે માદ્રમાસે શુભમગ્નગતે વાકપતૌ સૌસ્થ્યહેતૌ
જેષ્ઠાઘ્રાહે સુવારે શશિસિતમગ્નણેષુદિતે નિશ્યગસ્ત્યે ।
ક્રૂરે શૂપાદિવર્ગે વિઘટિનિ સમયે મંગલે વક્રિતેઽપિ
ચાષાઢ્યાઃ પૂર્વધિષ્ણ્યે પ્રહરવસુગતે જાયતે દિવ્યકાલઃ ॥

—ત્રૈલોક્યપ્રકાશ

૩૬. આ શ્લોકનો ભાવાર્થ મજકુર લેખમાં ઉપર લખાઈ
ગયો છે તેથી અહીં નથી લખ્યો.

રાહુકેતૂ સદા વક્રૌ શીઘ્રગૌ ચંદ્રમાસ્કરૌ ।
ગતેરેકસ્વભાવત્વાત્તેષાં દૃષ્ટિત્રયં સદા ॥ ૧ ॥
વક્રમે દક્ષિણા દૃષ્ટિર્વામા દૃષ્ટિશ્ચ શીઘ્રમે ।
મધ્યચારે તથા મધ્યા જ્ઞેયા ભૌમાદિ પંચકે ॥ ૨ ॥
સ્વક્ષેત્રત્યે બલં પૂર્ણ પાદોનં મિત્રમે ગૃહે ।
અર્ધ સમગૃહે જ્ઞેયં પાદં શત્રુગૃહે સ્થિતે ॥ ૩ ॥
પ્રહ્લાઃ ક્રૂરાસ્તથા સૌમ્યા વક્રમાર્ગોચ્ચનીચગાઃ ।
સ્થાનં ચ વેદ્યમિત્યેવં બલં જ્ઞાત્વા ફલં વદેત્ ॥ ૪ ॥
વક્રગ્રહે ફલં દ્વિધ્નં ત્રિગુણં સ્વોચ્ચસંસ્થિતે ।
સ્વભાવજં ફલં શીઘ્રે નીચસ્થોઽર્ધફલપ્રદઃ ॥ ૫ ॥

૩૭ અર્થ—રાહુ કેતુ હમેશાં વક્ર ગતિ કરે છે, અને ચંદ્ર
સૂર્ય હમેશાં શીઘ્ર ગતિ કરે છે. એમની દૃષ્ટિ હમેશાં ત્રણે
ખાણુ રહે છે. મંગળ, બુધ, શુક્ર, શુક્ર અને શનિ આ પાંચ
અહોની દૃષ્ટિ જ્યારે એ વક્ર ગતિથી આવે ત્યારે જમણી
તરફ હોય છે, શીઘ્ર ગતિથી આવે ત્યારે ડાબી તરફ હોય
છે અને મધ્ય ગતિથી આવે ત્યારે મધ્યમાં રહે છે. બધાય

અહો જ્યારે સ્વક્ષેત્રી હોય ત્યારે પૂર્ણ ફળ આપે છે, મિત્ર-ક્ષેત્રી હોય ત્યારે બાર આની ફળ આપે છે, સમ હોય ત્યારે અડધું ફળ આપે છે અને શત્રુક્ષેત્રી હોય ત્યારે ચાર આની ફળ આપે છે. ચાહે કૂર અહ હોય કે સૌમ્ય અહ હોય, ચાહે વકી હોય કે માગી હોય, ચાહે ઉચ્ચ હોય કે નીચ હોય, ગમે તે હોય તેમનું સ્થાન અને બળ જોઈને ફળ કહેવું જોઈએ. જ્યારે અહ વકી હોય તો બમાણું ફળ કરે, ઉચ્ચ કે સ્વક્ષેત્રી હોય તો ત્રણગણું ફળ કરે, શીઘ્ર ગતિ હોય તો સાધારણ ફળ કરે અને નીચ સ્થાનમાં હોય તો અડધું ફળ કરે.

न नंदति विवाहे यात्रायां न निवर्तते ।

न रोगान्मुच्यते रोगी वेधवेलाकृतोद्यमः ॥ १ ॥

तिथिं ऋक्षं स्वरं राशिं वर्णं चैव तु पंचमम् ।

यद्दिने विद्यते चंद्रः तद्दिने स्यात् शुभाशुભम् ॥ ૨ ॥

ऋक्षाणि क्रूरविद्धानि क्रूरशुक्तादिकानि च ।

શુક્તવા ચંદ્રેણ મુક્તાનિ શુભાર્હાણિ પ્રવક્ષતે ॥ ૩ ॥

૩૮ અર્થ—જ્યારે અહોનો વેધ હોય તે વેળા કાઠ

પણ કામનો પ્રારંભ કરવામાં આવે તો તે સફળ ન થાય. વિવાહનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હોય તો તેમાં વિધ્ન આવી પડે. દેશની મુસાફરી શરૂ કરી હોય તો તેમાં લાભ ન થાય. વેધના વખતે રોગ થયો હોય તો મરણતોલ કષ થાય. જે દિવસ ચંદ્રમા જે તિથિને વેધે, જે નક્ષત્રને વેધે, જે સ્વરને વેધે, જે રાશિને અને જે અક્ષરોને વેધે તેને ત્રેલોક્યદીપક (સર્વતોમદ્ર) ચક્રમાં જોઈને શુભાશુભ ફળ બતાવવું જોઈએ. જે જે નક્ષત્રોમાં કૂર અહોનો વેધ થતો

હોય, જે જે નક્ષત્ર ઉપર ફૂર ગ્રહ ખેડો હોય એ નક્ષત્ર ઉપર
જે ચંદ્રમા આવીને આવ્યો જાય તો તે નક્ષત્ર શુભ થઈ જાય છે.

અકાલેऽપિ ફલં પુષ્પં વૃક્ષાણાં યત્ર જાયતે ।

સ્વજાતિમાંસમ્બુક્તિશ્ચ દુર્ભિક્ષં તત્ર રૌરવમ્ ॥ ૧ ॥

પરચક્રાગમસ્તત્ર વિગ્રહશ્ચ સ્વરાજ્યકે ।

ઋતોર્વિપર્યયો યત્ર દુર્ભિક્ષં મંડલે ભવેત્ ॥ ૨ ॥

ભૂમિકમ્પો રજઃપાતો રક્તવૃષ્ટિશ્ચ જાયતે ।

દેશે સર્વમુલોપેતે વેધ્યાદેવં વદેદ્ બુધઃ ॥ ૩ ॥

વૃક્ષાણાં જાયતે વૃદ્ધિઃ સ્વકાલે ફલપુષ્પયોઃ ।

સુભિક્ષં ક્ષેમમારોગ્યં પ્રજાનાં તત્ર જાયતે ॥ ૪ ॥

સ્વચક્રં પરચક્રં ચ ન કદાચિત્ પ્રજાયતે ।

બાંધવાઃ સુહૃદયસ્તત્ર શુભાનાં વેધસંભવે ॥ ૫ ॥

૩૯ અર્થ—જે દેશમાં વૃક્ષો ઉપર અકાળે ફળફૂલ આવે,
પશુ પક્ષી પોતાની જાતનું માંસ ખાવા તૈયાર થાય તે દેશમાં
હુકાળ પડે. જે દેશ ઉપર બીજાનું લશ્કર ચઢી આવે, પોતાની
પ્રજા જાતે જ પરસ્પરમાં લડવા લાગે કે ઋતુમાં ફેરફાર
થાય તો પણ તે દેશ ઉપર આક્રમણ આવશે. જે ધરતીકંપ
થાય, આકાશમાંથી ધૂળ કે લોહીની વૃષ્ટિ થાય તો તે દેશમાં
બહુ મોટો ઉપદ્રવ ઉત્પન્ન થશે. અશુભ ગ્રહોના વેધનું
આવું જ ફળ હોય છે. જ્યારે શુભ ગ્રહોનો વેધ થાય ત્યારે
દેશમાં વરસાદ સારો થાય, પોતપોતાના વખતે ઝાડો ઉપર
ફળફૂલ સારી રીતે આવે, રાજા પ્રજામાં કલહ-કંકાસ ન થાય
અને ભાઈઓમાં સ્નેહની વૃદ્ધિ થાય.

[સંવતનો વર્તારો કાઢવાની રીત સંપૂર્ણ]

તિથિ યોગ

યોગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬
કંકચ	...	...	...	...	...	શનિ
દગ્ધ	શનિ	...	...	...	મંગળ	ગુરુ
ચોથનુંધગ	બુધ	શુક્ર	ગુરુ	બુધ	મંગળ	સોમ
સંવર્તક	મંગળ	શુક્ર	બુધ	...	શનિ	રવિ ગુરુ
મૃત્યુ યોગ	ગુરુ	ગુરુ સોમ	બુધ શુક્ર	ગુરુ શુક્ર	શનિ	રવિ ગુરુ
સિદ્ધિયોગ	રવિ	સોમ બુધ	મંગળ	શનિ	ગુરુ	મંગળ શુક્ર
વજ્રપાત	શુક્ર	અનુરાધા	ઉ. ભા.	...	મધ્યા	રેા.
કાલમુખી	...	...	અનુરાધા	ઉત્તરા	મધ્યા	...
જવાલા- મુખી	મૂળ	...	...	...	બરણી	...
અલ્પયોગ	...	...	...	...	...	...

ચંત્ર

૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
શુક્ર	ગુરુ	બુધ	મંગળ	સોમ	રવિ	...	...	...
...	...	શનિ	...	સોમ	રવિ	...	...	...
રવિ	...	...	...	...	...	...	...	...
રવિ શનિ	...	ગુરુ	...	...	...	સોમ	મંગળ	...
રાવ સોમ ગુરુ શુક્ર	બુધ	શુક્ર	શનિ	રવિ મંગળ	સોમ ગુરુ	સોમ	રવિ બુધ શુક્ર	શનિ
બુધ	રવિ શનિ મંગળ	રવિ સોમ શનિ	ગુરુ	ગુરુ શુક્ર	બુધ	બુધ	શનિ	ગુરુ
હસ્ત મૂળ	...	...	...	...	...	મંગળ શુક્ર	...	...
...	રાહુણી	કૃતિકા		...		ચિત્રા સ્વાતિ	...	...
...	રાહુણી	કૃતિકા	આ- શ્લેષા	...		...	...	...
બરણી	...	પુષ્ય	આ- શ્લેષા			ચિત્રા	...	...

સર્વતોભદ્ર યંત્ર (અહ નક્ષત્ર વેદ યંત્ર)

	કૃતિકા	રોહિ- ણી	મૃગ- શિર	આર્દ્રા	પુન.	પુષ્ય	આશ્લે- ષા	
ભરણી								મધા
અશ્વિ- ની								પૂ. ફા.
રેવતી								ઉ. ફા.
ઉ. ભા								હસ્ત
પૂ. ભા								ચિત્રા
શત								સ્વાતિ
ધનિષ્ઠા								રિશા- બા
	અવલુ	અભિ- જાત	ઉ. પા.	પૂ. પા.	મૂળ	જ્યેષ્ઠા	અનુ- રાધા	

આ અઠાવીસ નક્ષત્રના યંત્ર ઉપર, આગળના પાના ૮૬-૮૭ ઉપરના તિથિયોગ યંત્રમાં જણાવ્યા પ્રમાણે અહો ગોડવીને ફની પંદર દિવસની તેજ મંદી કાઢી જાયી શકાય છે.

નક્ષત્ર અને વારના સંયોગથી થતા યોગ

	રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
સિદ્ધિ	મૂળ	અવળુ	ઉત્તરા ભાદ્રપદ	કૃતિકા	પુનર્વસુ	પૂ. ફા.	સ્વાત
અમૃત- સિદ્ધિ	હસ્ત	મૃગ	અશ્વિનિ	અનુ- રાધા	પુષ્ય	રેવતી	રોહિણી
મૃત્યુયોગ	અનુ- રાધા	ઉ. પા.	શતતારા	અશ્વિનિ	મૃગશિર	આશ્લેષા	હસ્ત
યમધંટ	મૃગ	વિશાખા	આર્દ્રા	મૂળ	કૃતિકા	રોહિણી	હસ્ત
મુશળ	ભરણી	ચિત્રા	ઉ. પાદા	ધનિષ્ઠા	ઉ. ફા.	જ્યેષ્ઠા	રેવતિ
રાક્ષસયોગ	શતતારા	અશ્વિનિ	મૃગશિર	આશ્લેષા	હસ્ત	અનુ- રાધા	ઉ. પાદા

તિથિ, વાર અને નક્ષત્રના સંયોગથી થતા યોગો

	વાર	તિથિ	નક્ષત્ર
કુમારયોગ	સોમ બુધ મંગળ શુક્ર	૧, ૫, ૯ ૧૦, ૧૧	અશ્વિની રોહિણી, મૃગ, અવળુ, પુન- ર્વસુ. હસ્ત. વિશાખા, મૂળ, પૂર્વભાદ્ર.
રાજયોગ	રવિ મંગળ બુધ શુક્ર	૨, ૩, ૭ ૧૨, ૧૫	પુષ્ય, મૃગશિર, ભરણી, પૂ. ફા. પૂ. પાદા. ઉ. ભાદ્ર, ચિત્રા, અનુ. ધનિષ્ઠા
સ્થવિર	ગુરુ શનિ	૪, ૮, ૯ ૧૩, ૧૫	કૃતિકા, ઉ. ફા. સ્વાતિ, જ્યેષ્ઠા, ઉ. પાદા. શતતારા, રેવતી, આર્દ્રા, આશ્લેષા,
દ્વિ-પુષ્કર	મંગળ શનિ ગુરુ	૨, ૭, ૧૨	મૃગશિર, ચિત્રા, ધનિષ્ઠા
ત્રિ-પુષ્કર	મંગળ ગુરુ શનિ	૨, ૭, ૧૨	કૃતિકા, પુ. વર્ષસુ, ઉ. ફા. વિશાખા, પૂ. ભા. ઉ. પાદા

[જેન જ્યોતિષના મહાન ગ્રંથો આરંભ સિદ્ધિ અને નરચંદ્ર
જેન જ્યોતિષમાં આ યોગોનું સવિસ્તર રૂપ વર્ણવ્યું છે.]

જે માસમાં પંદર દિવસનું સૂર્ય નક્ષત્ર જે નક્ષત્રનું હોય તે નક્ષત્ર ચંત્રમાં જે ઠોકાણે જણાવેલ છે તે ઉપર સૂર્ય મૂકવો.

સૂર્યથી ૧૨મા નક્ષત્ર ઉપર કેતુ મૂકવો.

કેતુથી ૧૭મા નક્ષત્ર ઉપર બુધ મૂકવો.

બુધથી ૪૨મા નક્ષત્ર ઉપર શુક્ર મૂકવો.

શુક્રથી ૧૪મા નક્ષત્ર ઉપર રાહુ મૂકવો.

રાહુથી ૧૮મા નક્ષત્ર ઉપર મંગલ મૂકવો.

મંગલથી ૧૩મા નક્ષત્ર ઉપર ગુરૂ મૂકવો.

ગુરૂથી ૧૦મા નક્ષત્ર ઉપર શનિ મૂકવો.

શનિથી ૧૫મા નક્ષત્ર ઉપર ચંદ્ર મૂકવો.

ઉપર પ્રમાણે ગ્રહો મૂકતાં ચંદ્ર અને કેતુ એક નક્ષત્ર ઉપર આવે તો ગ્રહો સાચી રીતે મુકાણા છે, એમ સમજવું. કૂર ગ્રહ પાંચ છે—શનિ, રવિ, મંગલ, રાહુ અને કેતુ. શુભ ગ્રહ ચાર છે—ચંદ્ર, બુધ, ગુરૂ અને શુક્ર.

તેજ મંદી જાણવાની રીત

કૂર ગ્રહનો વેધ થાય તો રૂના ભાવ તેજ થાય. અને શુભગ્રહોનો વેધ થાય તો રૂના ભાવ મંદી થાય.

કૂર અને શુભ ગ્રહોનો વેધ થાય તો રૂમાં થોડી વધઘટ થાય.

વેધ એટલે ગ્રહો આડા, ઉભા કે ત્રાંસા સીધા લાઇને આવે તે વેધ થયો કહેવાય.

રોહિણી, પુનર્વસુ, સ્વાતિ, મૂળ નક્ષત્રો રૂના ભાવમાં અસર કરે છે.

તિથિ, વાર અને નક્ષત્રના સંયોગે થતા યોગથી વસ્તુ-

ઝોના ભાવમાં વધઘટ થાય છે. કેટલાંક અનુભૂત યોગો નીચે મુજબ છે—

ત્રિપુષ્કર યોગ જે દિવસે થાય તે દિવસે રૂ, ચાંદી, અનાજ, ઝોરંડા, અલસી વગેરેના ભાવમાં તેજ થાય.

જ્વાલામુખી યોગ, દગ્ધ યોગ અને કકચ યોગ (ત્રિપુષ્કર યોગ મુજબ તેજ કર્તા છે.

મૃત્યુ યોગ-વાર અને નક્ષત્રના સંયોગે થએલો મૃત્યુ યોગ મંદી કરનાર છે.

રાક્ષસ યોગ મંદી કર્તા છે.

મુશળ યોગ પ્રથમ થોડી તેજ કરીને પછી ભાવ ઘટી જાય છે.

યમઘટ યોગમાં શરૂઆતમાં થોડી મંદી થઈને પછી તેજ થાય છે.

સિદ્ધિ યોગ અને અમૃત સિદ્ધિ યોગમાં કોઈ વાર તેજ થાય છે અને કોઈ વખત મંદી થાય છે.

[તા. કઃ—તિથિ અને નક્ષત્રની ધડીઓ અરસપરસ સમાન રહે ત્યાં સુધી ઉપરના યોગોનું ફળ મળે છે.]

ખાસ સૂચના

તિથિ, વાર, નક્ષત્રના સંયોગથી જે યોગ બને છે તેમાં જે જે શુભ યોગ છે તે શુભ કાર્યોમાં સારા છે. દુનિયાદારીના વ્યાવહારિક કાર્યોમાં તથા ધાર્મિક માંગલિક કાર્યોમાં શુભ-યોગ, શુભ ફલ દેનાર છે અને અશુભ યોગો જે જણાવેલા છે તેમાં કાર્ય કરવાથી તે તે કાર્યોનું, કાર્યોના કર્તાઓનું

અને જેને માટે કાર્ય કરવાનું હોય તેનું; આ ત્રણેનું અહિત થાય છે. કાર્યમાં મોટું વિઘ્ન આવી કાર્યનો નાશ થાય છે.

શુભ યોગ અમૃતસિદ્ધિ યોગ, સિદ્ધિ યોગ, રાજ યોગ, કુમાર-યોગ, રવિયોગ, આ યોગો શુભ કાર્યમાં સારા છે.

અશુભ યોગ-મૃત્યુયોગ, યમઘંટ, મુશળ, જ્વાલામુખી-રાક્ષસયોગ, એ અશુભયોગ છે.

શુભયોગ અને અશુભયોગનું સવિસ્તર વર્ણન અને તેમાં કરવા લાયક અને ન કરવા લાયક વ્યાવહારિક કાર્યોનું સવિસ્તર વર્ણન, આરંભ સિદ્ધિ નામે મહાન જૈન જ્યોતિષ ગ્રંથમાં અને નરચંદ્ર જૈન જ્યોતિષ ગ્રંથમાં છે.

વીસમી સદીના સુધારકો જેઓ જ્યોતિષને સપ્રમાણ ન માનતા હોય તેઓએ આ યોગ મુજબ અનુભવ કરવો, જેથી તેની સત્યતા માટે સ્વયમેવ ખાત્રી થશે.

પંચક અધિકાર

૧. ગુરુવાર અને શુક્રવારે પંચક બેસે તો તેજી કરે અને રવિ, સોમ, બુધ કે શનિવારે બેસે તો મંદી કરે. મંગળવારે બેસે તો વધઘટ કરીને તેજી થાય. બુધવારે બેસે તો સારી મંદી થાય. એક માસમાં ૧૫-૨૦ ટકા ઘટે.

૨. પંચક જે દિવસે બેસે તે દિવસે જે ભાવ હોય તે ભાવથી પંચક ઉતરતાં તેજી રહે તો એક માસ સુધી તેજી ચાલે અને મંદી ભાવ રહ્યા હોય તો એક માસ સુધી મંદી રહે.

૩. પંચકમાં પહેલા ૨૧ દિવસોમાં તેજી રહે તો પાછ-

જના રા દિવસમાં મંદી થાય, પહેલાં મંદી રહી હોય તો પાછળ તેજ થાય.

૪. પાંચ દિવસ એક સરખી તેજ ચાલે તો વિશેષ ફલ કરે છે અર્થાત્ એક મહિનામાં સારી તેજ થાય.

૫. પાંચે દિવસ મંદી ચાલે તો આખો મહિનો મંદીમાં પસાર થાય. કુંભ રાશિ અથવા મીન રાશિ પર ગુરુ અને શનિ એકત્ર હોય અને પંચક બેસે એટલે કુંભનો અથવા મીનનો ચંદ્ર થાય ત્યારે ગુરુ અને શનિ સાથે ચંદ્ર થતાં આ ત્રિક સંયોગે રૂમાં તેજ થાય છે.

૬. કુંભનો ચંદ્ર ૪૫ ઘડી પછી લાગે અથવા ૧૨ ઘડી પહેલાં લાગે અને મીનનો ચંદ્ર પછુ એ રીતે ઊતરે તો એક માસ સુધી રૂ તથા શેરમાં તેજ થાય. આ મુજબ પંચક ન બેસે ઓછાવત્તા ટાઇમે બેસે અને તે દિવસે શુક્રવાર હોય તો પાંચ દિવસ તેજ કરે, પછી ભાવ ઘટી જાય.

દિવસના ભાગમાં જ્યાં સુધી તૈતલકરણ હોય ત્યાં સુધી રૂમાં તેજ રહે. તે યોગ પૂરો થતાં ગરકરણ બેસે તે રૂમાં મંદી કરે.

મઘા નક્ષત્ર રૂમાં મંદી કરે.

શ્રવણ નક્ષત્ર સોમવાર, ગુરુવારે હોય તો રૂમાં મંદી કરે.

મંગળ, બુધ, શુક્ર કે શનિવારે શ્રવણ નક્ષત્ર રૂમાં તેજ કરે.

ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર, સોમ અને બુધવારે મંદી કરે. મંગળવાર, ગુરુવાર, શુક્રવાર અને શનિવારે હોય તો રૂમાં તેજ થાય.

સાઠ ઘડીનું નક્ષત્ર તેજ કર્તા છે.

કૃતિકા નક્ષત્ર સોમ, બુધ કે શનિવારે તેજી કર્તા છે. મંગળ, શુક્ર, શુક્રવારે મંદી કર્તા છે.

પુષ્ય નક્ષત્ર સોમવારે તેજી કરે. બીજા વારોમાં મંદી કરે. ૬૦ ઘડીનું પુષ્ય નક્ષત્ર તેજી કર્તા છે.

ભરણી નક્ષત્ર મંદી કર્તા છે. કૃત્ત બુધવારે હોય તો રૂમાં તેજી કરે. પંચાંગમાં સોમ પ્રદોષ હોય ત્યારે રૂમાં મંદી થાય અને મંગળ કે શનિ પ્રદોષ હોય ત્યારે તેજી થાય.

વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર (વિષુદ્ધ)

શુકલ પક્ષમાં દિવસના ભાગમાં વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર થાય તો રૂ બજારમાં તેજી થાય.

મંગળવારે વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર થાય તો રૂમાં તેજી થાય છે. રાત્રિના ભાગમાં વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર થાય તો મંદી કરે.

સ્વર વિજ્ઞાન ૧

જ્યારે સૂર્યનાડી ખારથી સોળ અંગુલ પ્રમાણ નીચે ચાલતી હોય ત્યારે વેપારનો પ્રારંભ કરવાથી અવશ્ય લાભ થશે.

સાત વારની વધઘટનો અનુમાન ક્રમ

રૂના ભાવ સોમવારે તેજી હોય તો મંગળવારે મંદી થાય, અને સોમવારે મંદી રહે તો મંગળવારે તેજી થાય.

જ્યારે એક તરફી તેજી ચાલતી હોય ત્યારે સોમવારે તેજી હોય તો મંગળવારે ભાવ મંદીમાં ખૂલીને પછી તેજી

---

૧. ધાર્મિક અને વ્યાવહારિક કાર્યો કયા સ્વરમાં કરવા જોઈએ તે સંબંધી વિશેષ વર્ણન માટે અમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ વર્ષ પ્રબોધ અને અષ્ટાંગ નિમિત્ત ગ્રંથમાં સ્વરોદય વિચાર વાંચો.

થાય. તેવી જ રીતે મંદીની લાઇન માટે સોમવારે મંદી હોય તો મંગળવારે તેજ પૂત્રીને બંધ બજાર થતાં સુધી ભાવ ઘટી જાય.

મંગળવારે તેજ થાય તો બુધવારના ૧૨ વાગ્યા સુધી તેજ રહે, ફેર મંદી આવે. એ રીતે મંગળવારે મંદી રહે તો બુધવારના ૧૨ વાગ્યા સુધી રહે પછી તેજ થાય.

બુધવારે બુલતા બજારે જે ભાવ હોય તે ભાવ શનિવાર પહેલાં એક વાર આવી જાય.

બુધવારે બંધ બજાર ભરપૂર તેજમાં બંધ રહે તો ગુરુવારે મંદી આવે.

ગુરુવારે તેજ કે મંદી બજાર આવે તો તે મુજબ શનિવાર સુધી રહે.

શુક્રવારે તેજ આવે તો પાછી મંદી આવે. શુક્રવારની તેજ પાછી તેજ નહિ, પણ તેજની લાઇન ચાલવાની હોય તો શનિવારે ખૂલતાં જ મંદી બજાર પૂત્રીને પછી તેજ થાય છે.

શનિવારે બજાર તેજ થાય તો આઠ દિન સુધી તેજ ચાલુ રહે. તેમજ શનિવારે મંદી આવે તો એક સપ્તાહ મંદી આવે. ગુરુવારે કોઈ પણ ચીજના જે ભાવ હોય તે ભાવ પાછા ન થયા હોય અને એક તરફી બજાર તેજ કે મંદી આવે તો એક સો દિવસમાં પાછા ગુરુવારના ભાવ આવી જાય છે.

રવિવારે કોઈ પણ વસ્તુની તેજ હોય તો સોમવારે મંદી આવે, અને રવિવારે મંદી હોય તો સોમવારે તેજ થાય.

સોમવારે ભાવ એકદમ ઘટી ગયો હોય તો મંગળવારનો

બજાર બેઠને તેજનો વેપાર કરવો. બુધવારે થોડી મંદી થઈ શુક્રવારે સારી તેજ થાય.

મંગળવારના ભાવથી બુધવાર મંદીમાં પસાર થાય તો શુક્રવારે પણ થોડી મંદી થઈને પછી તેજ થાય.

મંગળવારે તેજ થાય અને શનિવાર પણ તેજમાં હોય તો આવતા મંગળવાર સુધી તેજ થાય, પણ જો શનિવારે મંદી થાય તો તેજ અટકી ગઈ સમજવી.

સદા કરવાવાળાઓનું આ અનુમાન છે.

વ્યાપાર દર્શન
સમાપ્ત

